

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหา ผลกระทบจากโรงงานต้ม
เกลือและสูบน้ำเกลือชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนน
ก่อ ตำบลโคกพระอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

โดย

นายชมเชย สุรทิพย์และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

สัญญาเลขที่ RDG46E0007

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยในวทางการแก้ไขปัญหา ผลกระทบจากโรงงาน
ต้มเกลือและสูบน้ำเกลือชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และ
บ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

โดย

นายชมเชย

สุรทิพย์

นายสำรอง

เนื่องสุमार

นางดอกไม้

สารสี

นางสุภาพร

ภูสิงห์

นางทองปาน

เหล่าขัตติยะ

นางอมร

วิชาติ

นายทองใบ

จันทะเจียง

นายเคน

โพธิ์แสง

นายบุรี

อันทปัญญา

นายทองสุข

สารศรี

นายทวี

จันทริมา

นายสังวาลย์

โพธิ์มินทร์

นายพิเชษฐ์

ศรีสังวาลย์

สนง. กลไกประสานงานวิจัย (สกว.)
เลขที่รับ.....109
วันที่รับ.....๑๕.๑.๕๕

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.ภาค)

คำนำ

รายงานโครงการวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญห ผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ชุมชนบ้านโคกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในการศึกษาครั้งนี้ทีมวิจัยมีจุดประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบ และการแก้ไขปัญห ตลอดจนบทเรียนในการแก้ไขปัญห และแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญหในอนาคตร่วมกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งนี้ทีมวิจัยได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำรายงานในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยบทที่ 1 เนื้อหาโครงการวิจัย บทที่ 2 กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน บทที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย บทที่ 4 แนวทางและบทเรียนการแก้ไขปัญหที่ผ่านมา บทที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญห และบทที่ 6 สรุปผลการวิจัย ในการศึกษาวิจัยนั้นทีมวิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการดำเนินการที่หลากหลาย และเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นคนในพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัยด้วย ซึ่งในการดำเนินการวิจัยนั้น ทีมวิจัยได้รับประโยชน์และได้เรียนรู้เทคนิควิธีการทำวิจัย และเกิดทักษะต่างๆมากมาย

ในการดำเนินงานในโครงการครั้งนี้ ทีมวิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงาน องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนชาวบ้านในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลและร่วมกิจกรรม และที่ขาดไม่ได้ขอขอบพระคุณ สกว. ที่ได้สนับสนุนงบประมาณและเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยได้พัฒนาทักษะ ความรู้ในด้านงานวิจัย ทีมวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานหรือผลที่ได้จากการดำเนินโครงการการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและบุคคลที่สนใจในอนาคตต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ทีมวิจัยโครงการฯ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 เนื้อหาโครงการวิจัย	1
บทที่ 2 กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน	5
การประชุมทีมวิจัย	5
การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย	6
การจัดทำแบบสัมภาษณ์และการดำเนินการเก็บข้อมูล	7
การวิเคราะห์ข้อมูล	8
การเขียนรายงาน	9
การนำเสนอรายงานการวิจัย	9
บทที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย	11
สภาพทั่วไปของชุมชน	11
สภาพปัญหาและผลกระทบ	13
บทที่ 4 แนวทางและบทเรียนการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา	28
ประวัติการเคลื่อนไหวต่อสู้และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมา	28
ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่	33
บทที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญหา	35
ข้อมูลผู้ประกอบการ โรงงานคัมเกลือสินเธาว์ในอำเภอกันทรวิชัย	35
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	38
การบริหารจัดการในกลุ่ม	45
ข้อตกลงและผลการดำเนินการตามข้อตกลง	45
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย	47
สรุปผลที่ได้จากการดำเนินการวิจัย	47
ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย	50

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก. รายละเอียดในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม
- ภาคผนวก ข. ภาพประกอบ

บทที่ 1

เนื้อหาโครงการวิจัย

1. ความเป็นมาของปัญหา

การดัมเกลือในพื้นที่ภาคอีสานส่งผลให้เกิดปัญหาต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมและมีแนวโน้มการขยายตัวในอนาคตอย่างต่อเนื่อง เพราะความต้องการทรัพยากรเกลือเป็นวัตถุดิบสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในวงการอุตสาหกรรมหลายแขนงตามอัตราการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมภายในประเทศ ทั้งนี้ภาครัฐก็ยังไม่มามีมาตรการใดๆ ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างเด็ดขาด และผู้ประกอบการดัมเกลียวยังขาดความรับผิดชอบ เช่น ไม่มีระบบการควบคุมที่ดี ทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน

การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านต่อผู้มีอำนาจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ครั้ง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น การศึกษาผลกระทบโดยชาวบ้านหรือผลที่เกิดจากปัญหาของการดัมเกลือหรือการสูบน้ำเกลือของโรงงานดังกล่าว สิ่งที่ชาวบ้านเห็นได้อย่างประจักษ์ คือ

- ทำนาไม่ได้ น้ำเค็มและแห้ง ซึ่งพบว่าก่อนปี พ.ศ. 2540 เคยทำนาได้ปีละ 400 ไร่ และผลผลิตเริ่มลดลงเรื่อยๆ พบว่าในปัจจุบันเหลือผลผลิตเพียง 50 ไร่ เท่านั้น
- ดินเค็ม น้ำเค็ม ต้นไม้ หญ้าตายรวมไปถึงข้าวในนา ที่อยู่บริเวณนั้น
- ข้าวเมล็ดดำ พอนำไปสีแล้วเมล็ดข้าวจะละเอียด (ข้าวปลาย)
- มลภาวะ ผื่นระคายจากเกลือบของโรงดัมเกลือจะปลิวมาเกาะอยู่ตามใบไม้ หลังคาบ้านทำให้ไม่สามารถที่จะรองรับน้ำไว้ใช้ได้ทันทีในฤดูฝน เพราะต้องรอให้ชะล้างฝุ่นให้หลุดออกก่อน
- สัตว์ตายหมด เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ชาวบ้านพบว่าปลาที่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ส่วนมากจะเป็นปลานิล
- ในฤดูแล้ง ผิวดินจะมี “สาเกลือ” มองเห็นเป็นเกล็ดเกลือสีขาว

จากสภาพการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ชาวบ้านได้รวมตัวกัน และคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาโดยจัดเป็นประชาคมหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน และเห็นความสำคัญร่วมกันที่จะรวบรวมสภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองให้คนในชุมชนได้รับรู้และตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่จะลุกลามไปในพื้นที่ใกล้เคียงอีกในเวลาไม่ช้าหากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหานอกจากข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนใกล้เคียงแล้ว จะเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน และสามารถนำข้อมูลไปเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ด้วย

ชาวบ้านทั้ง 3 ชุมชนจึงมีความเห็นร่วมกันที่จะทำงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อให้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมีแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป โดยได้คัดเลือกตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นนักวิจัยหมู่บ้านละ 3-5 คน และได้ร่วมพัฒนาโครงการกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

2. โจทย์วิจัย

1. สภาพปัญหาและผลกระทบ ต่อชุมชนจากการประกอบการของ โรงงาน ดัมเกลือและการสูบน้ำเกลือขายเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบการของ โรงดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบ และการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ของชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนคือ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาบทเรียนการแก้ปัญหาผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือจากชุมชนที่เคยประสบปัญหามาก่อน และกฎหมาย การดำเนินงานตามกฎหมายของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษา แนวทางในการแก้ไขปัญหาผลกระทบ จากโรงคัมเกลือและตบน้ำเกลือขาย โดยความร่วมมือของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีการดำเนินงาน

- การเตรียมการของทีมวิจัย
 - 1) ประชุมเตรียมทีมวิจัย 2 ครั้ง
 - 2) ประชุมประจำเดือน
 - 3) จัดเวทีทำความเข้าใจกับชุมชนและขอความร่วมมือในงานวิจัย
- รวบรวม/เก็บข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลสภาพปัญหา ผลกระทบ
 - 1) ประชุมวางแผนการเก็บข้อมูล/วิธีการ/ประเด็นคำถาม
 - 2) ดำเนินการเก็บข้อมูล ได้แก่ สภาพทั่วไปของพื้นที่และสภาพปัญหา ผลกระทบ ตามแผนงานของแต่ละชุมชน
 - 3) ประชุมรวบรวมและสรุปวิเคราะห์ข้อมูล
- เขียนรายงานความก้าวหน้า
- นำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน
 - 1) จัดเวทีนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน และรับฟังข้อเสนอทางออกจากสมาชิกในชุมชนฯ ละ 1 ครั้ง
 - 2) ประชุมสรุปวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากชุมชน
- จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนบทเรียนการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่เคยประสบปัญหา 1 ครั้ง
- รวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - 1) รวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ และสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในชุมชนอื่นที่เคยประสบปัญหา โดยรวบรวมข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติและระเบียบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2) จัดเวทีนักกฎหมาย/นักวิชาการสิ่งแวดล้อมพบผู้เดือดร้อน
- วิเคราะห์ทางออกที่เหมาะสม
 - 1) ประชุมรวบรวมข้อมูลที่เป็นทางออกของชุมชน
 - 2) จัดเวทีใหญ่วิเคราะห์ทางออกร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - 3) ประชุมสรุปข้อมูล
- จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. เนื้อหาในการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของชุมชน
2. สภาพการผลิตของโรงงาน และการสูบน้ำเกลือขาย
3. สภาพปัญหาและผลกระทบต่อชุมชน
4. บทเรียนการแก้ปัญหาผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือจากชุมชนที่เคยประสบปัญหามาก่อน
5. กฎหมาย การดำเนินงานตามกฎหมายของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
6. แนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาลผลกระทบจาก โรงคัมเกลือและการสูบน้ำเกลือขาย

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2546

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทราบสภาพปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
- 7.2 ทราบบทเรียนการแก้ปัญหาผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือของชุมชนที่เคยประสบปัญหา
- 7.3 ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาลผลกระทบจาก โรงคัมเกลือและการสูบน้ำเกลือขายที่เหมาะสมกับชุมชน

8. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย

บ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ทีมวิจัย

1) นายชมเชย สุรทิพย์	หัวหน้าโครงการวิจัย (บ้านคอกม้า)
2) นายสำรอง เนื่องสมุทร	นักวิจัยบ้านหนองไร่
3) นางคอกไม้ สารสี	นักวิจัยบ้านหนองไร่
4) นางสุภาพร ภูสิงห์	นักวิจัยบ้านหนองไร่
5) นางทองปาน เหล่าขัตติยะ	นักวิจัยบ้านหนองไร่
6) นางอมร วิชาดี	นักวิจัยบ้านหนองไร่
7) นายทองใบ จันทะเจียง	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
8) นายเคน โพธิ์แสง	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
9) นายสมใจ ภูควงจิตร	นักวิจัยบ้านโนนค้อ (ปัจจุบันลาออก)
10) นายบุรี อินทปัญญา	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
11) นายทองสุข สารศรี	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
12) นายทวี จันทริมา	นักวิจัยบ้านคอกม้า
13) นายสังวาลย์ โพธิ์มินทร์	นักวิจัยบ้านคอกม้า
14) นายพิเชษฐ์ ศรีสังวาลย์	เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน

ทีมที่ปรึกษาฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน

1. นายปราโมทย์ ผลภิญโญ	เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน
2. นายจักรพงษ์ ธนวรพงศ์	เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน
3. นายเรืองเดช โพธิ์ศรี	โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

ทีมที่ปรึกษาฝ่ายนักวิชาการ

1. ศศ.รังสฤษดิ์ สรรพอาษา	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
--------------------------	---

บทที่ 2

กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการศึกษาวิจัย ทีมวิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ตามแผนงานกิจกรรม ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรม นั้นตามที่ได้นำเสนอในรายงานความก้าวหน้า และในการดำเนินการวิจัยจริงนั้น ทีมวิจัยได้มีกระบวนการขั้นตอน ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การประชุมทีมวิจัย
2. การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย
3. การจัดทำแบบสัมภาษณ์ และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. เขียนรายงาน
6. นำเสนอรายงานการวิจัย

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานที่กล่าวมา มีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ดังนี้

2.1 การประชุมทีมวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ประกอบด้วยทีมวิจัยจำนวน 14 คน ที่ปรึกษาฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน 3 คน และที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ 1 คน ซึ่งการประชุมทีมวิจัยนั้น เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนิน กิจกรรมการศึกษาวิจัย กิจกรรมที่มีการประชุมทีมวิจัย ประกอบด้วย

1. การประชุมสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยฯ

ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2546 จุดประสงค์ของการประชุมใน ครั้งนี้ เพื่อให้ทีมวิจัยเข้าใจโครงการร่วมกัน และวางบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของทีม ซึ่งผลของการ ประชุมครั้งนี้ทำให้ทีมวิจัยเข้าใจโครงการ และชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของตนมากขึ้น ทั้งนี้มีการแบ่งบทบาท หน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยได้แบ่งบทบาทและหน้าที่ออกเป็น 6 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายหัวหน้าโครงการวิจัย มี หน้าที่ประสานงานโครงการ ฝ่ายรองหัวหน้าโครงการ มีหน้าที่รักษาการแทน และช่วยงานหัวหน้าฯ ฝ่าย เลขานุการ มีหน้าที่ บันทึกการประชุม จัดเก็บเอกสาร และรับส่งหนังสือ ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่ จัดการบริหาร เรื่องการเงิน ควบคุมดูแลบัญชีการเบิกจ่ายเงิน ฝ่ายประสานงาน ทำหน้าที่ประสานทีมวิจัย ประสานชาวบ้าน ประสานผู้ที่เข้าร่วมประชุมและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และฝ่ายงานเขียน รับหน้าที่รวบรวมเอกสารและเขียน งานวิจัย

2. ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย และวางแผนการดำเนินงานวิจัย ณ บ้านคอกม้า

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2546 ซึ่งจุดประสงค์ของการประชุมใน ครั้งนี้ เพื่อที่จะวางแผนการดำเนินงานวิจัย โดยมีผู้ที่เข้าร่วม คือ ทีมวิจัยและที่ปรึกษาโครงการ โดยผลของการ ประชุมที่ได้ คือ ทีมวิจัยได้แผนในการดำเนินการวิจัยที่เป็นลำดับขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการลงทำความเข้าใจกับ กลุ่มเป้าหมายในแต่ละหมู่บ้าน การออกแบบแบบสอบถาม การเก็บข้อมูล และอื่นๆมีความเป็นลำดับ และเป็น ขั้นตอนมากขึ้น

3. การประชุมประจำเดือน และวางแผนจัดทำแบบสัมภาษณ์ ณ บ้านหนองไร่

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 18 กรกฎาคม 2546 วัตถุประสงค์ในการประชุมเพื่อที่จะสรุปงาน ในรอบเดือนกรกฎาคม และร่วมวางแผนงานในเดือน สิงหาคม คือ วางแผนในเรื่องการสร้างแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล สิ่งที่ได้รับการประชุมครั้งนี้ คือ ทีมวิจัยได้สรุปผลการดำเนินการในรอบเดือน และได้แนวทางของแบบสอบถาม ว่าประกอบด้วยส่วนใดบ้าง และได้เข้าใจถึงวิธีการเครื่องมือที่จะได้มาซึ่งข้อมูล คือ การสร้างแบบสอบถาม และการเข้าร่วมเวทีสังเกตการณ์ประชุมของชาวบ้านในวาระต่างๆ

4. ประชุมวางแผนการเก็บข้อมูล ณ บ้านคอกม้า

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 25 สิงหาคม 2546 หลังจากที่มีการร่วมสร้างแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ เพื่อที่จะวางแผน และค้นหาวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับชุมชนและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ และทำความเข้าใจกับแบบเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้ ผลที่ได้รับจากการประชุมในครั้งนี้ คือ ทีมวิจัยเข้าใจแบบสัมภาษณ์ได้รูปแบบ วิธีการที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการให้นักวิจัยลงเก็บข้อมูลในพื้นที่หรือหมู่บ้านของตนเอง และให้ใช้แบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือนอกจากนี้ยังใช้การสังเกตมาช่วยในการเก็บข้อมูลด้วย

5. ประชุมประจำเดือนสิงหาคม ณ บ้านคอกม้า

ในการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สรุปผลการดำเนินงานในรอบเดือนสิงหาคม และเพื่อวางแผนงานในเดือนต่อไป ผลจากการประชุมในครั้งนี้ทีมวิจัยได้สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา คือ เวทีสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน ซึ่งผลที่ได้รับจากการจัดเวทีในครั้งนั้น ทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของงานวิจัยที่ทางทีมดำเนินการอยู่ และให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ทีมวิจัยจัดขึ้น และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอีกด้วย

6. ประชุมประจำเดือนกันยายน 2546 ณ อาศรมไทรบ้านดอนแดง

ซึ่งในการประชุมครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 18 กันยายน 2546 วัตถุประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในรอบเดือนที่ผ่านมา คือ เดือนสิงหาคม และร่วมวางแผนในการดำเนินงานในช่วงเดือนต่อไป ผลการประชุม ทีมวิจัยได้สรุปงานที่ดำเนินการ ในช่วงเดือนที่ผ่านมาและได้ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น คือ ในเรื่องของ การดำเนินการเก็บข้อมูล การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการกรอกแบบสอบถามของผู้ที่ให้ข้อมูล เมื่อพบความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ทีมวิจัยได้มีการลงไปเก็บข้อมูลซ้ำอีกรอบหนึ่ง นอกจากนี้ในการประชุมครั้งนี้ทีมวิจัยยังได้มีการทดลองจัดทำแบบการวิเคราะห์ข้อมูล และได้มีการวางแผนในการดำเนินงานในช่วงต่อไป

2.2 การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย

การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย หรือกับชุมชนนั้น ทีมวิจัยได้ดำเนินการแยกทำความเข้าใจในแต่ละกลุ่ม โดยแยกกลุ่มตามพื้นที่ คือ บ้านหนองไร่ บ้านคอกม้า และบ้านโนนค้อ โดยในการประชุมทำความเข้าใจนั้น ได้จัดขึ้น 3 ครั้ง ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรม มีดังนี้

1. เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 1 ณ บ้านหนองไร่

ในการประชุมทำความเข้าใจครั้งแรกนั้นจัดขึ้นในวันที่ 12 กรกฎาคม 2546 โดยวัตถุประสงค์ เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัยและเพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย ซึ่งผลการดำเนินงานทำให้คนในชุมชนบ้านหนองไร่ รู้ที่มาของการ

ทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย อีกทั้งให้ความสนใจในการทำงานวิจัย

2. เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 2 ณ บ้านคอก

การประชุมในครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 15 กรกฎาคม 2546 วัตถุประสงค์ ในการประชุมนั้นเป็นดังการประชุมครั้งที่ 1 กล่าวคือ เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัย และ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย และผลการดำเนินงาน คือ คนในชุมชนบ้านคอกมา รู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน และให้ความสนใจในการทำงานวิจัย

3. เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 3 ณ บ้านโนนค้อ

การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 20 กรกฎาคม 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัยและเพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย ซึ่งผลการดำเนินงานทำให้คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ รู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย และให้ความสนใจในการทำงานวิจัย

2.3 การจัดทำแบบสัมภาษณ์ และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ทีมวิจัยมีการร่างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์นั้น จะดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลเพื่อที่จะได้ทราบข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยขั้นตอนกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดทำแบบสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลนั้น ทางทีมวิจัยได้จำแนกเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. ประชุมวางแผน การจัดทำแบบสัมภาษณ์ ณ บ้านหนองไธ

การประชุมในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย โดยจัดขึ้นในวันที่ 19 กรกฎาคม 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย และผลการประชุมครั้งนี้ คือ ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ และได้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างทีมวิจัยด้วยกัน และกับทีมที่ปรึกษา มีชุดแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินการเก็บข้อมูล งานวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย

2. การดำเนินการเก็บข้อมูล

กิจกรรมนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงเดือนสิงหาคม หลังจากที่มีการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการในการเก็บข้อมูล คือ ให้ทีมวิจัยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ บ้านคอกม้า บ้านหนองไธ บ้านคอกม้า นักวิจัยที่อาศัยหมู่บ้านใดก็อยู่กลุ่มหมู่บ้านนั้น และให้ดำเนินการเก็บข้อมูล หมู่บ้านของตน โดยให้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือ ช่วยในการเก็บข้อมูล ซึ่งการดำเนินการเก็บข้อมูล นักวิจัยแต่ละคนจะต้องเป็นคนดำเนินการเก็บข้อมูลเองและดำเนินการเก็บทุกครอบครัว โดยยึดโจทย์หัวข้อที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์ เป็นหลัก ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน และใช้การสังเกตร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

3. ประชุมติดตามการเก็บข้อมูล ณ บ้านหนองไ้

กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นหลังจากที่มีการเก็บข้อมูลไปแล้วในระยะหนึ่ง โดยจัดขึ้นในวันที่ 11 กันยายน 2546 วัดอุประสงคค์เพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการเก็บข้อมูล และดูปัญหาหรือข้อจำกัดของและสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อจำกัดปัญหาในการเก็บข้อมูลเอง ผลที่ได้รับจากการประชุมครั้งนี้ คือ ทราบข้อจำกัดปัญหาของแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากแบบสัมภาษณ์บางประเด็นโจทย์ไม่ชัดเจน คลุมเครือ ทำให้ผู้คำถามนั้นไม่ทราบที่จะตอบอย่างไร อีกทั้งตัวผู้ถามเองก็ยังไม่ค่อยชัดเจนในคำถาม บางครั้งถามไม่ตรงประเด็น และผลที่ได้จากการประชุมอีกประการหนึ่งก็ คือ ทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูล และได้ร่วมหาทางในการแก้ไขร่วมกัน

4. ประชุมปรับทีมวิจัย และปรับแก้แบบสัมภาษณ์ ณ อาศรมไ้บ้านดอนแดง

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 14 กันยายน 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับทีมงาน และปรับแก้แบบสัมภาษณ์ที่มีปัญหาในการเก็บข้อมูล ผลที่ได้จากการประชุม คือ ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ได้ร่วมพิจารณาในการปรับเปลี่ยนทีม คือ มีการปรับเจ้าหน้าที่ข้อมูล จากคนเดิม คือ นายผดุงเดช พิมพ์สารี มาเป็น นายพิเชษฐ ศรีสังวาลย์ นอกจากนี้ทีมวิจัยยัง ได้มีการปรึกษาหารือในการปรับแก้โจทย์คำถาม หรือหัวข้อคำถามของแบบสอบถามบางประเด็น เนื่องจากปัญหาเดิมที่เกิดขึ้นในการเก็บข้อมูลช่วงแรก ทั้งนี้ทีมวิจัยได้ปรับแก้และใช้คำถามและภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจของผู้กรอกแบบสอบถามหรือผู้ที่ให้ข้อมูล ได้มากขึ้น

5. ประชุมติดตามข้อมูลและปรับวิธีการทำงาน ณ บ้านคอกม้า

ในกิจกรรมนี้จัดขึ้นหลังจากที่มีการดำเนินการเก็บข้อมูล และปรับแก้แบบสอบถามแล้วในระยะแรก วัดอุประสงคค์ในการประชุมครั้งนี้เพื่อติดตามความคืบหน้าของการเก็บข้อมูล และปรับวิธีการดำเนินงานของทีมวิจัย ผลการประชุม ทีมวิจัยได้ร่วมกันประเมินความคืบหน้าของการเก็บข้อมูล ซึ่งผลจากการปรับแก้แบบสอบถามในช่วงที่หนึ่งนั้น เมื่อนำลงกลับไปในระดับพื้นที่นั้น สามารถที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลได้ตามจริง และสามารถทำได้ง่ายกว่าเดิม นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาในการดำเนินการเก็บข้อมูล และได้มีการหนุนช่วยกันในพื้นที่ที่มีการเก็บข้อมูลล่าช้า

6. การปฏิบัติการในระยะที่ 2

กิจกรรมการปฏิบัติการในระยะที่สองนั้น ดำเนินการหลักจากที่มีการรายงานผลการเก็บข้อมูลมาแล้วในระยะที่ 1 ซึ่งในการปฏิบัติการนั้นจะเป็นแนวทางความร่วมมือระหว่างหลายๆฝ่าย ซึ่งผลที่ปรากฏจากการปฏิบัติการนั้นจะอยู่ในส่วนของรายงานบทที่ 5 ซึ่งส่วนใหญ่แล้วแล้ว เป็นการดำเนินการหามาตรการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและสร้างข้อตกลงในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น การเดินสำรวจพื้นที่ การวัดความเค็มของดิน การตกลงทำคันคูกันพื้นที่ดัมเกลือ หรือกฎกติกาต่าง ดังที่มีในรายงานบทที่จะกล่าวถึงต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นทีมวิจัยได้มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ อยู่ใน 2 ระดับ คือ

1. การประชุมเพื่อจัดทำแบบวิเคราะห์ข้อมูล ณ บ้านคอกม้า

ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2546 ซึ่งจุดประสงค์ของการประชุมก็เพื่อที่จะจัดทำแบบฟอร์มในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ที่เข้าร่วมในการสร้างแบบวิเคราะห์นี้ ประกอบด้วย ทีมวิจัยที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้สนับสนุนโครงการ โดยผู้ที่เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ ได้ร่วมกันดูข้อมูลที่ได้และกรอบ

คำถามเพื่อที่จะสร้างกรอบที่จะนำมาวิเคราะห์ และผลที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ คือ ได้กรอบชุดการวิเคราะห์ ข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้แล้วยังได้ประโยชน์แก่ทีมวิจัย คือ ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการระดม ความคิดเห็นร่วมกับทีม

2. สรุปวิเคราะห์ข้อมูล ณ บ้านคอกม้า

กิจกรรมนี้จัดขึ้นหลังจากที่มีการประชุมเพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์แล้ว โดยผู้ที่เข้าร่วมหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น คือ ทีมวิจัย และฝ่ายข้อมูลของทีม นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนโครงการ โดยในการวิเคราะห์นั้น ทีมวิจัยได้ใช้กรอบการวิเคราะห์ที่ได้สร้างขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นไหนบ้าง เป็นการตรวจสอบข้อมูลอีกทางหนึ่งว่า ข้อมูลที่ตนได้มาในช่วงที่เก็บข้อมูลนั้นมีความสมบูรณ์น้อยเพียงใด ซึ่งผลที่ได้ คือ ได้ข้อมูลการวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว เพื่อนำไปจัดทำเป็นเอกสารรายงานการวิจัย นอกจากนี้ประโยชน์ที่เกิดแก่ทีมวิจัย คือ ทีมวิจัยได้เรียนรู้ เกิดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 เขียนรายงาน

ในการเขียนรายงานนั้น ทีมวิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม 2547 โดยวัตถุประสงค์เพื่อสรุปและรายงานผลการดำเนินการวิจัยที่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และเพื่อเสนอผลการวิจัยต่อผู้สนับสนุนงบประมาณ คือ สกว.ภาค โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการเขียนรายงานการวิจัย คือ ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล และเจ้าหน้าที่จาก Node ผู้สนับสนุน โดยผู้ที่มีหน้าที่เขียนหลัก คือ ทีมวิจัย โดยมีเจ้าหน้าที่ข้อมูล ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ Node เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา ผลที่ได้รับ คือ มีเอกสารรายงานการวิจัย เพื่อเสนอต่อ สกว. ภาค และต่อสาธารณะชน

2.6 นำเสนอรายงานการวิจัย

การนำเสนอรายงานการวิจัยนั้น จัดขึ้น ณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอผลการวิจัย ต่อ สกว.ภาคและคณบดีวิชาการ เพื่อเสนอแนะ และได้แลกเปลี่ยนกับนักวิจัยทีมอื่นๆ โดยในการนำเสนอครั้งนี้ทีมวิจัยได้มีเอกสารประกอบการวิจัย และมีนิทรรศการรูปภาพในการดำเนินการวิจัย และรูปในพื้นที่การวิจัยประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการนำเสนอผลการวิจัย คือ ทีมวิจัยได้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนารายงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และทีมวิจัยยังได้แลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยพื้นที่อื่นๆ เป็นการได้รับทราบข้อมูลผลการวิจัยของทีมอื่นๆด้วย

จากรายงานข้างต้นจะเห็นว่ากระบวนการการดำเนินการวิจัยของทีม และกิจกรรมต่างๆที่มีในการวิจัย นอกจากกิจกรรมต่างๆที่ได้รายงานในเบื้องต้น ยังมีกิจกรรมพิเศษที่ช่วยในการพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัยระหว่างที่ดำเนินการวิจัย คือ กิจกรรม ประชุมเตรียมทีมวิจัย ฯ และอบรม ที่จัดขึ้นในวันที่ 22 – 23 กันยายน 2546 สถานที่ อ. เกษตรวิสัย จ. ร้อยเอ็ด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจในโครงการวิจัย กล่าวคือเป็น อธิบาย ทำความเข้าใจในการทำงาน ซึ่งก็จะมีเนื้อหาหลัก คือ การทำความเข้าใจในเรื่อง แนวคิด หลักการ และกระบวนการในการทำงานของนักวิจัยท้องถิ่น และให้นักวิจัยท้องถิ่น แต่ละ โครงการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัยว่ามีแนวทางกระบวนการในการทำงานอย่างไร นอกจากนี้ยังให้แต่ละทีมงานวางแผนการทำงาน และฝึกปฏิบัติวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในกิจกรรมนี้ ได้มีทีมวิจัยจากพื้นที่ต่างๆ เข้าร่วมอันประกอบด้วย

1. นักวิจัย สภาพปัญหาผลกระทบ จากโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำ อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม จำนวน 18 คน

2. นักวิจัย กลุ่มลำนํ้าเลี้ยว จำนวน 10 คน
3. นักวิจัย กลุ่มคนดี ศรีเตาป่า จำนวน 9 คน
4. นักวิจัย กลุ่มอีสานใต้ จำนวน 8 คน
5. นักวิจัย กลุ่มขยะหนองแสง จำนวน 5 คน
6. เจ้าหน้าที่ของ สสส. จำนวน 1 คน
7. นักวิจัย กลุ่มป่าโคกใหญ่ จำนวน 2 คน
8. นักวิจัย กลุ่มคอนหลี่ จำนวน 3 คน

ผลการดำเนินงาน คือ นักวิจัยท้องถิ่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ และกระบวนการในการทำงานวิจัย เกิดทักษะกระบวนการในการทำงานวิจัย คือ ทักษะในการใช้เครื่องมือในการทำรายงานวิจัย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก เป็นต้น และนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการต่างๆเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

บทที่ 3

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย

ในส่วนนี้จะเสนอข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาใน 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพปัญหาและผลกระทบ จากการดำเนินการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย มีเนื้อหารายละเอียดดังนี้

3.1 สภาพทั่วไปของชุมชน

ด้านสภาพทั่วไปของชุมชนนั้น ทีมวิจัยได้ศึกษาเก็บข้อมูลสภาพทั่วไปของทั้ง 3 ชุมชน คือ บ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนมีดังนี้

3.1.1 สภาพทั่วไป บ้านคอกม้า

บ้านคอกม้า มีการตั้งชื่อนี้มาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งเคยมีกองทหารเดินทางผ่านมา โดยเดินทางมาจากจังหวัดนครพนม ผ่านลงมาเพื่อจะมุ่งหน้าเข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสมัยนั้นการเดินทางจะใช้ม้าเป็นยานพาหนะ ในการเดินทาง เมื่อขบวนกองทัพได้เดินทางมาถึงบริเวณหมู่บ้านคอกม้าในปัจจุบันก็ใกล้ที่จะมีค้ำ ดังนั้นทางกองทัพเลยพากันพักแรมในบริเวณดังกล่าว คนที่เดินทางผ่านไปมาพบเห็นม้าเป็นจำนวนมาก เมื่อได้มีการตั้งเป็นหมู่บ้านเลยพากันเรียกว่าหมู่บ้านคอกม้า จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้ปกครองหมู่บ้านมาหลายรุ่น ดังนี้

1. นายจามบุตร ดวงทาสี
2. นายจันทร์ จันทวงศ์
3. นายแก้ว จันทริมา
4. นายเที่ยง จันทวงศ์

ในปี พ.ศ 2539 ประมาณต้นปี ได้แยกการปกครองหมู่บ้าน เป็น 2 หมู่ จาก หมู่ 8 เพิ่มเป็น หมู่ 15 ผู้นำหมู่บ้านคนแรกของหมู่ 15 คือ นายถวิล นาที ปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านหมู่ 15 คือ นายชู อารินทร์ ส่วนผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 คือ นายเที่ยง จันทวงศ์

ในอดีตบ้านคอกม้าเป็นหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ มีข้าวเต็มนาปลาเต็มทุ่ง ธรรมชาติมีอยู่ในชุมชนอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เช่น สัตว์น้ำพืชผักธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ชาวบ้านได้พึ่งพา ในการนำมาประกอบอาหาร และเป็นยารักษาโรค แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมเป็นอย่างมาก หลังการที่มีการเข้ามาประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ซึ่งสิ่งที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ พื้นที่ทางการเกษตรที่ชาวบ้านใช้ในการปลูกข้าว ในรัศมีของโรงงานประมาณ 1.5 กิโลเมตร ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และสัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยอยู่บริเวณผิวดิน สัตว์ที่อาศัยในน้ำ และพืชผักพื้นเมือง ที่อยู่ในรัศมี 1.5 กิโลเมตร ก็จะมีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก เช่น ปู ปลา กุ้ง เขียด กบ จิ้งหรีด และพืชผักท้องถิ่น

บ้านคอกม้า หมู่ 8 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 65 หลังคาเรือน มีประชากรรวม 313 คน ชาย 151 คน หญิง 162 คน มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 1,1175 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัยทั้งหมด 36 ไร่

บ้านคอกม้า หมู่ 15 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 143 หลังคาเรือน มีประชากรรวม 694 คน เพศชาย 312 คน เพศหญิง 382 คน มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 1,725 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัย 42 ไร่

3.1.2 สภาพทั่วไป บ้านหนองไร่ หมู่ 7

บ้านหนองไร่ หมู่ 7 แรกเริ่มยังไม่มีหมู่บ้าน ในปี พ.ศ 2430 ได้มีครอบครัวของ นายเกตุ เนื่องสมาร และครอบครัวของนายเหล่า แก้วโสม สองครอบครัวนี้เดิมเป็นราษฎรบ้านโนนค้อ หมู่ 4 สมัยนั้นพากันย้ายมาพักที่ทุ่งนา เพราะการเดินทางลำบากมาก เนื่องจากบริเวณแถวนั้น เป็นป่าดงดิบ มีพวกสัตว์ป่าต่างๆ ชนิด ดังนั้นจึงพากันชักชวนกันย้ายมาพักที่ทุ่งนาของตัวเอง ซึ่งบริเวณดังกล่าว ก็จะมีหนองน้ำอยู่บริเวณกลางไร่ เหมาะสำหรับการเพาะปลูกเป็นอย่างมาก ซึ่งหนองน้ำดังกล่าวสัตว์นา ๆ ชนิดจะอาศัยในการดื่มกิน อยู่ตลอดทั้งปี และต่อมาได้มีครอบครัวอื่น ๆ ย้ายตามมาอีกจาก 2 ครอบครัว เป็น 10 ครอบครัว และ 20 ครอบครัวตามลำดับ ในปี 2490 ก็เพิ่มเป็น 30 ครอบครัว ซึ่งทางการก็ได้มีการแต่งตั้ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อดูแลความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน คือ นายเหลี่ยม นามโสภา และต่อมาในปี พ.ศ 2500 มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้น เป็น 42 หลังคาเรือน และทางการเห็นว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นมาก ก็ได้มีการตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาดูแลความเรียบร้อย ซึ่งผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายบัวศรี ภูกิ่งหิน ซึ่ง ในปี พ.ศ 2525 ก็ได้เสียชีวิต และได้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน คือ นายหลุน จันทะเจียง ดำรงตำแหน่งมาจนถึงปี พ.ศ 2534 ก็ได้เสียชีวิต และได้มีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทนอีกครั้ง คือ นายจำรอง เนื่องสมาร ดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2534 จนถึงปัจจุบัน

บ้านหนองไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 78 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 332 คน ชาย 163 คน หญิง 169 คน มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 875 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัย 30 ไร่

3.1.3 สภาพทั่วไป บ้านโนนค้อ

บ้านโนนค้อ หมู่ 6 คนที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน คือ นายบุปผา ไม่ทราบนามสกุล ย้ายมาจากอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มาตั้งบ้าน ที่เป็นพื้นที่สูงของหมู่บ้านในปัจจุบัน ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะมีต้นค้อขนาดใหญ่อยู่ ซึ่งต้นไม้นี้ดังกล่าวเป็น สัญลักษณ์ของหมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านเลยตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนค้อ ต่อไปมาได้ตั้งวัดขึ้นชื่อว่าวัดสระแก้วบุพผาราม ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 6 คนคือ

คนที่ 1 นายสีลา ทัพอินสอน

คนที่ 2 นายสอน จันทรสอน

คนที่ 3 นายสุด พรแสนศรี

คนที่ 4 นายทองแดง ทาละพันธ์

คนที่ 5 นายธรมส นอนโสภา คนปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อปี 2535 ได้แยกการปกครองเป็น 2 หมู่ จากหมู่ 14 แยกออกมาเป็น หมู่ 6 ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือน 92 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 416 คน ชาย 205 คน หญิง 211 คน มีพื้นที่ทางการเกษตร 762 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัย 35 ไร่

3.2 สภาพปัญหาและผลกระทบ

ข้อมูลสภาพปัญหาและผลกระทบ ที่วิจัย ๑ รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบการของ โรงงานดัดเกลือและสูบน้ำเกลือ คือ บ้านคอกม้า, บ้านหนองไร่, และบ้านโนนค้อ โดยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ จากการดำเนินการเก็บข้อมูล ตัวเลขจำนวนที่ได้มาจะไม่ตรงตามตัวเลขที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรที่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย เนื่องจาก มีสาเหตุ อยู่ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 คือ มีชาวบ้านบางส่วนที่ขอขึ้นทะเบียนบ้านเลขที่เพิ่ม เนื่องจากชาวบ้าน มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด, ไก่, ตามทุ่งนา หรือ ตามไร่ จึงมีความต้องการที่จะใช้ไฟฟ้า ดังนั้น ขอบ้านเลขที่เพิ่ม เพื่อที่จะให้ทางหน่วยงานราชการต่อไฟฟ้าออกไปให้ จึงทำให้จำนวนหลังคาเรือนที่เพิ่มขึ้นเป็นเจ้าของคนเดียว คือเจ้าของคนเดียว แต่มีบ้านเลขที่ตามทะเบียนราษฎรอยู่ 2 หลัง จึงมีผลทำให้ตัวเลขที่ดำเนินการเก็บข้อมูลมาไม่ตรงตามทะเบียนราษฎร ประการที่ 2 คือ มีชาวบ้านบางส่วนอพยพไปทำงานต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร ฯ หรือตามหัวเมืองใหญ่ ๆ และบ้านที่สร้างขึ้นก็ไม่มีคนอาศัยอยู่ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลได้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ จำนวนตัวเลขทางสถิติที่ได้มาไม่ตรงตามทะเบียนราษฎร

จากการประกอบการของโรงงานดัดเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตบริเวณป่าชาดหนา ได้สร้างความเสียหายและผลกระทบ ให้แก่ ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลของที่วิจัยสามารถ แยกลักษณะปัญหาและผลกระทบ ที่เกิดขึ้นได้ 5 ลักษณะ หลัก ๆ คือ

- 1) ผลกระทบต่อ พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่ทำนา)
- 2) ผลกระทบต่อ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง
- 3) ผลกระทบต่อ แหล่งน้ำ
- 4) ผลกระทบต่อ ป่าและทำลายสิ่งแวดล้อม
- 5) ผลกระทบต่อ ด้านสังคม

ต่อไปนี้จะได้นำเสนอข้อมูลแต่ละส่วน ดังนี้

3.2.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. จำนวนครัวเรือน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (หลังคาเรือนที่มีอยู่จริง)	จำนวนครัวเรือนที่ตอบแบบ สัมภาษณ์	ร้อยละ
บ้านคอกม้า	208(187)	129	68.98
บ้านโนนค้อ	92	79	85.86
บ้านหนองไร่	75(78)	57	70.07
รวม	375(357)	265	74.22

ตารางประกอบที่ 1 แสดงจำนวนจำนวนครัวเรือนประชากรในพื้นที่ และครัวเรือนที่ให้สัมภาษณ์

2. อาชีพ

อาชีพหลัก	บ้านคอกม้า(คน)	บ้านโนนค้อ (คน)	บ้านหนองไร่(คน)	รวม (คน)
ทำนา	335	173	187	596
ค้าขาย	6	3	-	9

รับจ้างทั่วไป	25	-	-	25
รับราชการ	23	-	-	23
อาชีพรอง				
ทำนา	14	-	59	73
ทำสวน	3	-	-	3
ค้าขาย	4	-	8	12
ขับรถ	1	22	20	43
รับจ้างทั่วไป	67	39	32	138
อาชีพอิสระ	3	-	-	3
รวม	481	237	306	925

ตารางประกอบที่ 2 แสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านทั้ง 3 ชุมชน

จากการสำรวจ ของทีมวิจัยทั้ง 3 หมู่บ้าน และเอกสารหลักฐานจากองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบสภาพปัญหาและผลกระทบจากโรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลียวชาย ดังนี้

3.2.2 สภาพเดิม

ในอดีตป่าชาดนาซึ่งเป็นสถานที่ตั้ง โรงงานคัมเกลียวในปัจจุบัน เป็นพื้นที่ทำเลื่อยสัตว์ และเป็นพื้นที่หาอยู่หากิน ของชาวบ้าน ในหลายหมู่บ้าน เช่น บ.หนองไร่, บ.คอกม้า, บ. หนองแวง, บ.คอนขมิ้น , และบ้านโนนค้อ สำหรับพื้นที่ที่อยู่รอบๆ บริเวณป่าชาดนา ชาวบ้านจะใช้ในการทำการเกษตร คือการทำนา ซึ่งการทำนา ชาวบ้านจะทำนาปีละหนึ่งครั้ง หรือที่เรียกกันว่า การทำนาปี สำหรับผลผลิตที่ได้จากการทำนาข้าว ก็จะมีคุณภาพดีและให้ปริมาณสูง โดยเฉพาะบริเวณทุ่งใหญ่พื้นที่ทางการเกษตรฝั่งบ้านคอกม้า ซึ่งบริเวณดังกล่าว จะอยู่ทางทิศตะวันออกของโรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลียว ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว นับได้ว่า เป็นอยู่ข้าวอุ่นน้ำ ของคนในชุมชนเลยก็ว่าได้ สำหรับผลผลิตที่ได้จากการทำนาข้าวของชาวบ้าน ก็จะมีเพียงพอ สำหรับการบริโภคตลอดทั้งปี และสำหรับส่วนที่เหลือชาวบ้านก็จะนำไปขาย เพื่อเป็นรายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ของชาวบ้านในละแวกนี้ ก็จะได้อาการขายข้าว สำหรับพืชผักพื้นเมืองต่างๆ ที่อยู่ตามหัวไร่ปลายนาของชาวบ้าน เช่น ผักเม็ก, ผักสะเดา, ผักกระโดน, เป็นต้น ชาวบ้านก็จะเก็บมาประกอบอาหาร ทำให้ ลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ได้อีกทางหนึ่ง สำหรับแหล่งน้ำต่างๆ ที่อยู่ชุมชน เช่น ห้วย, หนอง, ลำคลอง, ชาวบ้านก็จะใช้ในการ ทำการเกษตร และแหล่งน้ำเหล่านี้ ก็จะมีคุณภาพดีและจะเต็มไปด้วยสัตว์น้ำจืดนานาพันธุ์ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา และรวมไปถึง พืชที่อาศัยอยู่ตามบริเวณผิวน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักแว่น บัว เป็นต้น ชาวบ้านก็จะอาศัยแหล่งน้ำต่างๆ เหล่านี้ในการหาอยู่หากิน ในเรื่องของจับสัตว์น้ำ และเก็บพืชผักต่างๆ มาประกอบอาหาร บางวันที่สามารถจับสัตว์น้ำได้จำนวนมากๆ ชาวบ้าน ก็จะแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ซึ่งก็ทำให้คนในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้น และทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีงามในชุมชน

สำหรับสัตว์อื่นๆ เช่น กบ เขียด อึ่งอ่าง และแมลงต่างๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณแถวนี้ ก็จะมีจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ซึ่งสัตว์เหล่านี้ชาวบ้านก็จะจับมาเพื่อประกอบอาหาร จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชาวบ้านไม่ได้พึ่งพาจากสิ่งภายนอกมากนัก และก็ทำให้เป็นการลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้พอสมควร และสำหรับในเรื่องของอากาศ ในบริเวณละแวกนี้ก็จะมีความบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้สุขภาพของคนในชุมชนแข็งแรงและสุขภาพจิตดี

3.2.3 สภาพความเสียหายและผลกระทบ

1. ความเสียหายและผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตร

จากการสำรวจของทีมวิจัยได้ข้อมูลพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน และสภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ ดังในตาราง

ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่สำรวจจริง(129 ครัวเรือน)	พื้นที่ได้รับความเสียหาย (ไร่)	จำนวนครัวเรือนที่ได้รับ ความเสียหาย
บ้านคอกม้า	2,900	1,428	304	49
บ้านหนองไร่	718	663	119	24
บ้านโนนค้อ	792	522	211	38
รวม	4,410	2,613	634	111

ตารางประกอบที่ 3 แสดงความเสียหายและผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตร

จากการประกอบการ ของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้สร้างความเสียหายและผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยพื้นที่ทางการเกษตรที่อยู่รอบๆ บริเวณโรงงานและพื้นที่ใกล้เคียง จะได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะมี ความรุนแรงแตกต่างกันออกไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีอยู่ 3 ระดับ คือ

พื้นที่ทางการเกษตรที่เสียหายซึ่งไม่สามารถทำการเกษตรได้ พื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งยังสามารถทำการเกษตร ได้อยู่แต่ผลผลิตที่ได้จะ ได้แค่บางส่วน (ได้ส่วนน้อย) และ พื้นที่ทางการเกษตรที่เริ่มได้รับผลกระทบ

จากการสำรวจจำนวนทั้ง หด 265 ครอบครั้ว จำนวนพื้นที่ทางการเกษตร ทั้งหมด 2,613 ไร่ พบว่า มีชาวบ้าน ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ของพื้นที่ทางการเกษตร (แปลงที่นา) มีจำนวน ทั้งหมด 111 ครอบครั้ว , มีจำนวนทั้งหมด 634 ไร่ จำนวน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองไร่ บ้านคอกม้า และ บ้านโนนค้อ

จากการที่มีการประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ส่งผลทำให้ดินและน้ำมีความเค็มสูง ซึ่งก็มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สำหรับความเค็มที่พบอยู่ตามพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้าน ซึ่งความเค็มจะสังเกตได้จากทราบเกลือที่ปรากฏบนผิวดิน ซึ่งจะมีลักษณะเป็นสีขาวขึ้นเป็นหย่อมๆ ความเค็มแต่ละพื้นที่จะไม่เท่ากันทั้งในแนวราบความลึก และในดินแต่ละชั้นจะไม่เท่ากัน นอกจากนี้ความเค็มของดินในฤดูแล้งและฤดูฝน ก็จะแตกต่างกัน โดยในฤดูฝน เกลือจะถูกชะล้างจากหน้าดินไป บางส่วนจะเคลื่อนที่ไปกับน้ำผิวดิน และบางส่วนจะซึมลงไปสะสมในดินชั้นล่าง ส่วนในฤดูแล้งเกลือจะถูกนำขึ้นมาผิวดินด้วยกระบวนการระเหยของน้ำได้ดินเค็ม จากการที่ดินมีความเค็มสูง ก็จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืช และสำหรับน้ำที่อยู่ในพื้นที่ทางการเกษตรก็จะมี ความเค็มสูง ซึ่งจะสังเกตได้ใน ช่วง เดือนพฤษภาคม – เมษายน ซึ่งจากการลองชิมน้ำใน พื้นที่ทางการเกษตรน้ำจะมีความเค็มเป็นอย่างมาก และเวลาลงไปแช่ในน้ำ ในบริเวณดังกล่าว จะมีความรู้สึก ระคายเคืองต่อผิวหนังในบริเวณที่ร่างกายส่วนที่สัมผัส หรือแช่ในน้ำ และจะมีผื่นสีแดงขึ้นตามบริเวณผิวหนัง และจะรู้สึกแสบ ซึ่งก็เป็นการทำให้ เสี่ยงต่อการเกิดโรคผิวหนัง ได้ง่ายมากขึ้น จากการที่ดินและน้ำมีความเค็ม จึงส่งผลทำให้พื้นที่ทางการเกษตรที่อยู่รอบๆบริเวณโรงงานและพื้นที่ใกล้เคียง ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ตัวอย่างของความเสียหายหรือผลกระทบที่ได้รับ

1.1 พื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้

ซึ่งพื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่สามารถทำนาได้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อปี 2543 พื้นที่ที่ไม่

สามารถทำนาได้ เกษตรกรรายแรกคือ พื้นที่นาของ นางบุญยัง เมืองศรี ชาวบ้าน บ.หนองไร่ หมู่ 7 เนื้อที่ประมาณ 30 ไร่ อยู่ติดกับโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือไปทางทิศเหนือ ของโรงงาน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และปล่อยให้เป็นที่ว่างเปล่า โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันพื้นที่รอบๆ โรงงานและพื้นที่ใกล้เคียง ระยะห่างออกมาประมาณ 0.5 กม.ฝั่งทิศเหนือ ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และพื้นที่ทางการเกษตรฝั่งทิศตะวันออกห่างจากโรงงานประมาณ 1 ม. ก็ไม่สามารถทำการเกษตรได้เช่นกัน ซึ่งพื้นที่ที่กล่าวมา ในปัจจุบันไม่ได้ใช้ในการเพาะปลูกใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากทำการเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวแล้วไม่ได้ผล

ดังนั้นชาวบ้านจึงเลิกปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าว ปัจจุบันชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ เช่น โค, กระบือ, แต่ก็มีปัญหาคือ หญ้าในบริเวณดังกล่าว ไม่งอกงามเช่นเคย จะมีลักษณะใบหญ้าจะสั้นเกรียน จึงทำให้หญ้ามีไม่เพียงพอ ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องไปเกี่ยวหญ้า ในชุมชนที่อยู่ไกลออกไปอีก บางครั้ง ต้องมาเกี่ยวหญ้าถึงเขตอำเภอขามเฒ่า และเขตพื้นที่อำเภอกมลาไสย จากปัญหาดังกล่าวทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมคือต้องใช้เวลามากขึ้น และยังเพิ่มค่าใช้จ่ายมากขึ้นด้วย คือต้องเสียค่าน้ำมันรถในการเดินทาง และปัญหาที่พบอีกอย่างคือ น้ำในบริเวณดังกล่าวจะมีความเค็มสูงทำให้สัตว์ ไม่สามารถดื่มน้ำได้ จึงจำเป็นต้องกลับมาดื่มน้ำที่บ้าน ซึ่งส่วนนี้ทำให้วิถีชีวิตของสัตว์เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน สำหรับพื้นที่ ที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้หรืออยู่ใกล้เคียงกันก็จะได้รับผลกระทบคือ

1.2 พื้นที่ทางการเกษตรจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งสามารถทำ

การเกษตรได้อยู่ แต่ผลผลิตที่ได้จะได้จำนวนน้อยมาก

ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเริ่มเกิดขึ้น เมื่อปี พ.ศ 2537 เลื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นคือ ดินมีความเค็ม สังเกตได้จาก คราบเกลือสีขาวที่เกาะอยู่ตามบริเวณผิวดิน และสำหรับน้ำที่อยู่ในพื้นที่ทางการเกษตรก็จะมีเค็ม ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว คือในช่วงเดือนตุลาคม – มกราคม น้ำในนาข้าวจะมีปริมาณลดลง และความเค็มก็เพิ่มขึ้น จากการที่ดินและน้ำมีความเค็ม จึงส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโต ของต้นข้าว ซึ่งต้นข้าว จะมีลักษณะโคนต้น จะมีคราบเกลือสีดำแดงเกาะอยู่รอบๆลำต้น สำหรับบริเวณลำต้นจะมีสีแดงปะปนอยู่ ซึ่งต้นข้าวจะแคระแกรน เจริญเติบโตไม่เต็มที่เหมือนในอดีต และเวลาข้าวออกรวงเมล็ดข้าวจะมีสีดำแดงและเมล็ดจะลีบ บางเมล็ดจะไม่เต็มฝักและจะมีน้ำหนักเบากว่าปกติ ซึ่งเวลาชาวบ้านนำข้าวไปขายตามโรงสี ที่เขารับซื้อข้าวเปลือก ทางโรงสีก็จะไม่รับซื้อ เนื่องจากข้าวมีคุณภาพต่ำและน้ำหนักเบา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่าผลผลิตที่ได้ ก่อนที่จะมีการตั้งโรงงาน พื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 1 ไร่ จะได้ข้าวประมาณ 730 กก. และหลังจากมีการเข้ามาตั้งโรงงาน ผลผลิตจะลดลงกว่าเดิม คือพื้นที่ปลูกข้าว 1 ไร่ จะได้ข้าวประมาณ เพียงแค่ 240 กก. เท่านั้น และสำหรับพื้นที่ทางการเกษตรที่เริ่มได้รับผลกระทบ จะมีระยะห่างจากโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ โดยมีพื้นที่ ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ทางการเกษตร ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งยังสามารถ ทำการเกษตรได้อยู่ แต่ผลผลิตที่ได้จะได้แค่บางส่วน ซึ่งพื้นที่ทางการเกษตร ที่เริ่มได้รับผลกระทบจะมีความรุนแรงไม่มากนัก แต่ก็จะได้รับผลกระทบบ้าง สำหรับพื้นที่ดังกล่าวจะอยู่ทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ซึ่งจะมีระยะห่างจากโรงงาน ประมาณ 3 - 4 กิโลเมตร ซึ่งพื้นที่ที่เริ่มได้รับผลกระทบ จะมีพื้นที่อยู่ในแนวราบลุ่ม และเมื่อถึงฤดูฝนในช่วงที่มีปริมาณน้ำมาก ทำให้น้ำในนาข้าวไหลทะลัก และไหลพัดพาเอาน้ำเค็มที่อยู่สูงกว่า ไหลลงมายังพื้นที่ดังกล่าว และทำดินและน้ำในพื้นที่ยังคงมีความ

เต็มบ้างเล็กน้อย ซึ่งมันก็ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืชบ้างเล็กน้อย คือผลผลิตที่ได้จะมีน้ำหนักเบากว่าเดิม บ้างเล็กน้อย และจากการที่ดินและน้ำมีความเค็มก็ส่งผลกระทบต่อพืชผัก ที่ชาวบ้านปลูกไว้ตามบริเวณทุ่งนา คือ พืชผักที่ปลูก เช่น ผักกาด ผักชี เป็นต้น ไม่เจริญงอกงามเหมือนในอดีต โดยจะมีขนาดเล็กกว่าเดิม จากการที่พืชผักได้รับผลกระทบ ทำให้ชาวบ้านต้องหันไปพึ่งพาจากภายนอกมากขึ้น คือต้องไปซื้อผักจากร้านค้าภายในหมู่บ้าน หรือจากตลาดสด อ.กันทรวิชัย ซึ่งมันก็ทำให้เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนให้มากขึ้นกว่าเดิม

จากการสำรวจข้อมูลราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน ของ อบต. โลกพระ ในปี พ.ศ. 2545 มีชาวบ้านที่ได้รับความเสียหายและผลกระทบ จากการประกอบกิจการของ โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ มีจำนวน 5 หมู่บ้าน

1. บ้านหนองไร่ หมู่ 7 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 60 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 718 ไร่ ได้รับความเสียหายประมาณ 466 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,092,500 บาท

2. บ้านคอกม้า หมู่ 8 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 18 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 166 ไร่ ได้รับความเสียหายประมาณ 133 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,130,000 บาท

3. บ้านคอกม้า หมู่ที่ 15 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 72 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 960 ไร่ ได้รับความเสียหาย 732 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 13,713,700 บาท

4. บ้านโนนค้อ หมู่ 6 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 35 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 393 ไร่ ได้รับความเสียหาย 373 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,832,500 บาท

5. บ้านลุมพุก หมู่ 5 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 71 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 717 ไร่ ได้รับความเสียหาย 401 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,280,000 บาท

รวมจำนวนราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 256 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 3,032 ไร่ ที่ทำกินที่ได้รับ ความเสียหาย 2,096 ไร่ ประมาณค่าความเสียหายทั้งสิ้น 23,057,700 บาท

2. ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร

2.1 ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านคอกม้า

ปี 2540	- คราบเกลือขึ้นตามผิวดิน - ดินข้าวตาย - ปลาตาย
ปี 2541	- ใบไม้ร่วงเป็นจำนวนมาก - ข้าวมีน้ำหนักเบาเมล็ดข้าวลีบ
ปี 2542	- ดินข้าวแห้งเฉาตาย - ปลาตาย - แมงกะซอนไม่มีให้เห็น - มดแดงหายากแทบไม่มี
ปี 2543	- ดินไม้แห้งตาย - ระยะประมาณ 1 กม. คราบเกลือจะขึ้นตามผิวดินทุกแปลงและมีความหนามากขึ้น
ปี 2544	- ดินไม้ตายชาวบ้านตัดต้นไม้ออกจากที่นา - น้ำส่งกลั่นเหม็นคาวปลาตาย

	- โค,กระบือ,กินน้ำในบ่อไม่ได้
ปี 2545	- หญ้าตายเป็นจำนวนมาก - ผลกระทบของพื้นที่ทางการเกษตรขยายปริมาณและขนาดมากขึ้น
ปี 2546	- ระยะประมาณ 1 กม. ต้นไม้ขึ้นต้นตายเป็นจำนวนมาก ความรุนแรงของที่ดินรุนแรงมากขึ้น

ตารางประกอบที่ 4 แสดงลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านคอกม้า

2.2 ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านหนองไร่

ปี 2540	- น้ำดินเริ่มมีความเค็ม - เม็ดข้าวลีบเล็ก - ปลาขนาดเล็กเริ่มตาย - ต้นไม้เริ่มเหี่ยวเฉาตาย
ปี 2541	- น้ำ – ดินมีความเค็มสูงเพิ่มมากขึ้น - ต้นไม้ขนาดใหญ่เริ่มตายมากขึ้น - ปลาขนาดเล็กตายมากขึ้น
ปี 2542	- ต้นข้าวเหี่ยวเฉาตาย - สัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยอยู่บริเวณผิวดินตายให้เห็นมากขึ้น
ปี 2543	- ที่นารอบบริเวณโรงงานทำการเกษตรไม่ได้ - หนองน้ำที่อยู่รอบโรงงานมีความเค็มสูง - ต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นต้นตายเป็นจำนวนมาก - ฝุ่นละอองพัดมาเกาะตามต้นข้าว - กุ้งฝอยมีรสชาติเค็ม
ปี 2544	- สระน้ำที่อยู่รอบโรงงานมีความเค็มสูงขึ้น - ต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นต้นตายมากขึ้น - พื้นที่ทำนาได้รับผลกระทบรุนแรงมากขึ้น
ปี 2545	- สัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยบริเวณผิวดินตายเป็นจำนวนมาก - มดแดงหายไปจากบริเวณรอบโรงงาน - มีการขยายขนาดความเสียหายเพิ่มมากขึ้น
ปี 2546	- ดินเสื่อมคุณภาพ - ต้นไม้ใหญ่ขึ้นตาย - แหล่งน้ำมีความเค็มสูง

ตารางประกอบที่ 5 แสดงลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านหนองไร่

2.3 ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านโนนค้อ

ปี 2540	- น้ำ-ดินเริ่มมีความเค็ม - ดินข้าวมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามโคลนดิน
ปี 2541	- น้ำ-ดินมีความเค็มสูงมากขึ้น - ดินไม้เริ่มตาย
ปี 2542	- ข้าวมีน้ำหนักร่นและเริ่มเหี่ยวเฉาตาย
ปี 2543	- ดินข้าวแห้งเฉาตาย - ด้วงน้ำลดจำนวนลง
ปี 2544	- เม็ดข้าวลีบน้ำหนักเบา มีสีดำ - ด้วงน้ำลดจำนวนลงมากกว่าเดิม
ปี 2545	- ด้วงขนาดเล็กที่อาศัยตามบริเวณผิวดินตายเพิ่มมากขึ้น - มีการขยายความเสียหายของพื้นที่นามากขึ้น
ปี 2546	- ดินเสื่อม - ระดับความรุนแรงของพื้นที่นามากขึ้น

ตารางประกอบที่ 6 แสดงลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้าน โนนค้อ

3. ความเสียหายและผลกระทบต่อ อาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้าง

จากการสำรวจของทีมวิจัยพบสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับอาคารบ้านและสิ่งปลูกสร้างของชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเป็นดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือนที่ตอบแบบสัมภาษณ์	ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ	ร้อยละ	ลักษณะของผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	12	9.30	- พื้นบ้านทรุด - มีคราบเกลือขึ้นตามผนัง - พื้นบ้านมีความชื้นสูง - สภาพความรุนแรง คือ มีบ้านทรุด 3 หลัง โรงรถพัง 1 โรง แท็งก์น้ำของโรงเรียนเอียง 1 แท็งก์
บ้านโนนค้อ	79	39	68.42	- พื้นบ้านทรุด - ผนังผุกร่อน , ทะลุเป็นรู ถ้าเอามือสัมผัสก็จะมีเศษปูนซีเมนต์หลุดลงมา - ผนังกับตัวบ้านแยกจากกัน - มีคราบเกลือขึ้นตามผนัง - พื้นบ้านมีความชื้นสูง

				- มีคราบเกลือขึ้นตามลานบ้านเป็นหย่อม ๆ - สภาพความรุนแรง คือ มีบ้านทรุด 5 หลัง
บ้านหนองไไร่	57	55	69.62	- ผนังผุกร่อน ,ทะลุเป็นรู ถ้าเอามือสัมผัสก็จะมีเศษปูนซีเมนต์หลุดลงมา - ผนังกับตัวบ้านแยกจากกัน - มีคราบเกลือขึ้นตามผนัง - พื้นบ้านมีความชื้นสูง - มีคราบเกลือขึ้นตามลานบ้านเป็นหย่อม ๆ - หลังคาบ้านที่เป็นสังกะสีขึ้นสนิมเร็วทุกหลังคาเรือน - สภาพความรุนแรง คือ ผนังผุกร่อน ทะลุ และหลังคาขึ้นสนิม
รวม	265	106	40.00	

ตารางประกอบที่ 7 แสดงความเสียหายและผลกระทบต่อบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้าง

จากการศึกษาผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง สามารถ แยกลักษณะผลกระทบ โดยพิจารณาจาก ระดับความรุนแรง ของลักษณะระดับผลกระทบ ที่เกิดขึ้น ออกเป็น 8 ระดับ ดังนี้ คือ

3.1 ผลกระทบที่ทำให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างทรุดตัว

จากการศึกษา ผลกระทบที่มีต่อ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง ที่ได้รับ ผลกระทบจากการประกอบการ ของโรงงานอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ ที่มีผลทำให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างทรุดตัวลง มีหมู่บ้านที่ได้รับ ผลกระทบอยู่ 2 หมู่บ้าน คือ บ. โนนค้อ หมู่ 6 บ.คอกม้า (คุ่มโรงเรียน) มีบ้านที่ทรุดมีจำนวน 8 หลังคาเรือน โรงรถ 1 หลัง และแท้งก์น้ำโรงเรียนบ้านคอกม้า 1 แท้งก์

การทรุดตัวมีผลมาจากการที่ การสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากชั้นใต้ดินในปริมาณมาก เหตุจากการสูบน้ำเกลือ จะทำให้น้ำใต้ดินไปชะล้างเกลือหิน ให้เกิด การละลายตัว เป็นผลทำให้ บริเวณดังกล่าว เกิดเป็นโพรงขนาดใหญ่ ให้ระดับน้ำใต้ดินไม่สามารถคืนตัวได้ และสำหรับ บ้านที่ทรุดมีลักษณะคือ บ้าน 2 ชั้นที่เป็นปูนซีเมนต์ จะทรุดตัวทั้งภายในตัวบ้าน และบริเวณรอบๆตัวบ้าน ซึ่งพื้นที่ที่ทรุดตัวลงจะเป็นหลุม โดย บริเวณที่ทรุดจะสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนคือ ระดับตรงบริเวณพื้นบ้านที่ทรุด จะมีระดับต่ำกว่าพื้นที่ ยังไม่ได้ทรุดประมาณ 2 ซม. จากการที่บ้านของชาวบ้านทรุดตัว ทำให้ชาวบ้านมีความวิตกกังวล ว่าบ้านตัวเองจะทรุดตัวลงอีกและพังลงมาทับตัวเองและคนในครอบครัว การที่มีบ้านหลายหลังทรุดตัวลง ทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ที่บ้านตัวเองยังไม่ได้ทรุด เริ่มมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก ว่าบ้านตัวเอง จะทรุดตัวลงในอนาคตข้างหน้าเช่นเดียวกับบ้านคนอื่นๆ ที่ได้ทรุดตัวลงแล้ว สำหรับสิ่งปลูกสร้างที่ทรุดตัวลง คือ โรงจอดรถของชาวบ้าน บ้านคอกม้า (คุ่มโรงเรียน) ซึ่งโรงจอดรถดังกล่าวจะใช้เสาปูนซีเมนต์ในการก่อสร้าง ลักษณะของการทรุดตัวลงคือ บริเวณโคนเสาเกิดการยุบตัวลง ทำให้บริเวณ โคนเสา ที่เป็นปูนซีเมนต์หักลงพร้อมกันทั้งหมด โชคดีที่ขณะนั้นไม่มีคน หรือรถยนต์จอดอยู่ตรงบริเวณดังกล่าว และสิ่งปลูกสร้างอีกอย่างที่เกิดการทรุดตัว คือ แท้งก์น้ำโรงเรียนบ้านคอกม้า โดยมีจำนวน 1 แท้งก์ ซึ่งแท้งก์น้ำดังกล่าว จะเอียงตัวเข้าหาแท้งก์น้ำที่อยู่ข้างๆ กัน โดยที่ตั้งของแท้งก์น้ำดังกล่าว จะอยู่หลังอาคารเรียน และมีระยะห่างจากตัวอาคารประมาณ 2 เมตร ซึ่งตรงบริเวณดังกล่าวจะอยู่ตรงข้ามและใกล้ห้องเรียนของเด็กนักเรียนเป็นอย่างมาก ส่งผลทำให้เด็กนักเรียนและ

ครูอาจารย์ไม่มีสมาธิในการเรียนการสอน เพราะมีความหวาดระแวงว่าแท็งก์น้ำดังกล่าวจะทรุดตัวลงอีกและพังลงมาทับ ซึ่งถ้ายังมีการประกอบอาคารของโรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขต ต. โลกพระ ต่อไป บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ มีแนวโน้มว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

3.2 ผลกระทบที่ทำให้ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ

ผลกระทบที่ทำให้ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ โดยลักษณะที่เกิดขึ้นคือ จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะและขึ้นอยู่ตามผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ จะมีความสูงจากระดับพื้นประมาณ 1 เมตร และหลังจากนั้นเกลือจะค่อยๆ จับตัวกันในปริมาณเพิ่มมากขึ้น และความหนาของเกลือก็จะมี ความหนาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และจะค่อยๆ ซึมเข้าไปตามผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ และก็จะเริ่มส่งผลทำให้ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นทะลุ และก็จะขยายขนาดของรูที่ทะลุให้ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาใช้มือไปสัมผัสตรงบริเวณดังกล่าว ก็จะมีเศษปูนซีเมนต์หล่นลงมา จากการที่ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ ทำให้ชาวบ้านบางครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากต้องไปจ้างช่างมาซ่อมแซมบ้าน และสำหรับบางครอบครัวที่ไม่ค่อยมีเงินมากนัก ก็ต้องไปกู้ยืมเงินทุนจากแหล่งทุนต่างๆ มาเป็นค่าจ้าง ซึ่งก็ทำให้ชาวบ้านต้องมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แต่สำหรับบางครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ก็จำเป็นต้องปล่อยให้บ้านตัวเอง พุพังไปเรื่อยๆ บางครอบครัวก็จะหากระดาดแข็งมาปิดหรืออุดบริเวณที่ทะลุ

3.3 ผลกระทบที่ทำให้เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อน

ผลกระทบที่ทำให้เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อน โดยลักษณะที่เกิดขึ้นจะมีคราบเกลือสีขาว ขึ้นตามบริเวณเสาบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ ซึ่งจะมี ความสูงจากระดับพื้นจากพื้นประมาณ 0.5 เมตร และหลังจากนั้นจะค่อยๆ มีคราบสีขาวเกาะขึ้นตามเสาบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์แต่ความหนาแน่นจะมีไม่มากนัก และจะค่อยๆ ซึมเข้าไปในเนื้อเสาปูนซีเมนต์ และก็จะเริ่มส่งผลทำให้เสาปูนเริ่มผุกร่อนทีละนิด จนถึงเนื้อในของเสาปูนซีเมนต์และถึงเส้นลวดในที่สุด สำหรับผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์จะมีลักษณะผุกร่อน ซึ่งจะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามผนังบางๆ จะมีความสูงจากระดับพื้นประมาณ 1 เมตร และหลังจากนั้นความเค็มของเกลือ ก็จะซึมเข้าไปในผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ และหลังจากนั้นก็ทำให้ผนังบ้านผุกร่อน แต่จะมีความลึกไม่มากนัก จากการที่เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ได้รับผลกระทบ ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากต้องนำเงินมาให้ค่าจ้างในการซ่อมแซมบ้านเรือน และสำหรับบางครอบครัวที่ไม่ค่อยมีเงิน ก็จะซื้อปูนซีเมนต์มาฉาบเอง แต่สำหรับบางครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีก็จำเป็นต้องปล่อยให้บ้านตัวเองพุพังไปเรื่อยๆ

3.4 ผลกระทบที่ทำให้สังกะสีขึ้นสนิมเร็วขึ้นและผุพังเร็วขึ้น

ผลกระทบที่ทำให้หลังคาบ้านที่เป็นสังกะสีขึ้นสนิมเร็วขึ้น และผุพังเร็วขึ้น โดยลักษณะที่เกิดขึ้นเนื่องจากที่ลมได้พัดพาเอาฝุ่นละอองของซัลเฟตกลบคำที่มีความเค็มสูง มาจากโรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ซึ่งไม่ว่าจะมาจากเขม่าของควันไฟ หรือมาจากซัลเฟตกลบคำที่มีความเค็มสูงจาก โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ที่มี การจัดการ ที่ไร้ประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้ ฝุ่นละอองเหล่านี้ถูกลมพัดพามาตกใส่หลังคาบ้าน จึงทำให้ ซัลเฟตกลบคำที่มีความเค็มสูง ซึมเข้าไปในหลังคาบ้านที่เป็นสังกะสี และเกิดการสะสมจึงทำให้เกิดสนิมในที่สุด และก็จะเริ่มผุพังเร็วขึ้นกว่าเดิม โดยสังเกตได้จากตรงบริเวณหลังคาบ้านที่เป็นสังกะสี จะขึ้นสนิมเป็นสีน้ำตาลดำเห็นได้อย่างชัดเจน และจะผุพังจนทะลุในที่สุด จากการที่หลังคาบ้านที่เป็นสังกะสีขึ้นสนิมและผุพังเร็วขึ้น ทำให้ชาวบ้านหลายๆ ครอบครัว จำเป็นต้องเปลี่ยนหลังคาบ้านใหม่ จากสังกะสีไปเป็นกระเบื้องแทน ซึ่งทำให้ชาวบ้านต้องเสียเพิ่มค่าใช้จ่ายมากขึ้น

3.5 ผลกระทบที่ทำให้คราบเกลือขึ้นตามผนังและพื้นที่เป็นปูนซีเมนต์

ผลกระทบที่ทำให้คราบเกลือขึ้นตามผนังบ้านและพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ โดยลักษณะที่เกิดขึ้น คือ จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ ซึ่ง คราบเกลือจะมีความสูงจากระดับพื้นประมาณ 1 เมตร และหลังจากนั้นคราบเกลือจะค่อยๆ จับตัวกันหนาขึ้น และจะมีความหนามากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับบ้านที่สีผนังบ้านจะค่อยๆ หลุดลอก ออกไปจนหมด และสำหรับพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ จะมีคราบเกลือเกาะอยู่ตามบริเวณพื้นบ้าน โดยจะมีคราบเกลือสีขาววาวๆ ค่อยๆ จับตัวกันหนาขึ้น ซึ่งถ้าบ้านหลังใด ที่ใช้เสื่อน้ำมันปูพื้นเสื่อน้ำมันจะค่อยๆ เปราะและขาดในที่สุด เนื่องจาก ปฏิกิริยา ความเค็มของเกลือ ปัจจุบันชาวบ้านเลิกใช้เสื่อน้ำมันปูรองพื้น, และบางครอบครัว ที่ฐานะทางเศรษฐกิจทางการเงินค่อนข้างดี ก็จะเปลี่ยนพื้นบ้านจากพื้นปูนซีเมนต์ ไปเป็นพื้นกระเบื้องแทน

3.6 ผลกระทบที่ทำให้พื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์มีความชื้นสูง

ผลกระทบ ที่ทำให้พื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ มีความชื้น โดยลักษณะ ที่เกิดขึ้น จะมีละอองน้ำเค็ม ขึ้นตามบริเวณพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ ซึ่งพื้นบ้านจะมีความชื้นสูง และพื้นบ้านก็จะเปียกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก็ส่งผลทำให้เสื่อน้ำมันของชาวบ้านจะเปราะและขาดง่ายกว่าปกติ ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านเลิกใช้เสื่อน้ำมันปูพื้น

3.7 ผลกระทบที่ทำให้บริเวณลานบ้านมีคราบเกลือขึ้นตามบริเวณผิวดิน

ผลกระทบ ที่ทำให้ บริเวณลานบ้าน มีคราบเกลือ ขึ้นตาม บริเวณผิวดิน โดย ลักษณะ ที่เกิดขึ้นคือ มีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามบริเวณลานบ้านที่เป็นพื้นดิน ซึ่งจะขึ้นเป็นหย่อมๆ ความหนาแต่ละพื้นที่จะไม่เท่ากัน ทั้งแนวราบและความลึก จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้ง แต่ฤดูฝนจะถูกน้ำฝนชะล้างลงไปสะสมตามชั้นดิน

3.8 ผลกระทบต่ออื่นๆ

กล่าวคือ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่เป็นโลหะ เช่น ก๊อกน้ำ, กลอนล็อกประตู จะขึ้นสนิมเร็วขึ้น โดยลักษณะจะมีคราบสนิมขึ้นตามอุปกรณ์ที่กล่าวมาข้างต้น และจะค่อยๆ ซึมเข้าไปเนื้อในของโลหะจนผุกร่อน ซึ่งต้องทำให้ชาวบ้านจำเป็นต้องเปลี่ยนอุปกรณ์เหล่านี้บ่อยๆ

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบ้านเรือน หรือค่าจ้างช่างที่จ้างมาซ่อม ซึ่งจากสิ่งเหล่านี้ ทำให้ชาวบ้านต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนต่างๆ มาใช้จ่ายในส่วนนี้ จึงส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งถ้ายังมีการประกอบกิจการของ โรงงานคั้นเกลือและสูบน้ำเกลือ อยู่ในเขต ตำบลโคกพระต่อไป มีแนวโน้มว่า ระดับความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

4. สภาพปัญหาและผลกระทบต่อแหล่งน้ำ

4.1 แหล่งน้ำส่วนบุคคล

หมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือนที่สำรวจ	จำนวน	ร้อยละ	ช่วงปีที่ได้รับผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	105	81.39	เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - ปลาตาย - กุ้งฝอยมีรสชาติเค็มขนาดลำตัวเล็ก

				- สัตว์น้ำขนาดเล็กตายเกือบหมด
บ้านหนองไร่	57	30	52.63	เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - งูที่อาศัยในสระน้ำตาย - ปลาขนาดเล็ก และใหญ่ตาย - พืชที่อาศัยอยู่ในน้ำมีให้เห็นน้อย
บ้านโนนค้อ	79	34	43.03	เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - ปลาขนาดเล็กตาย - สัตว์น้ำลดจำนวนลงอย่างมาก
รวม	265	169	63.77	

ตารางประกอบที่ 8 แสดงสภาพปัญหาและผลกระทบต่อแหล่งน้ำส่วนบุคคล

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบ่อน้ำ, สระน้ำ คือ สระน้ำที่ชาวบ้านขุดไว้เพื่อใช้ในการทำนาปลูกพืชผัก และเลี้ยงปลาธรรมชาติ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นคือ น้ำในบ่อจะลดปริมาณเร็วกว่าเดิม โดยเฉพาะช่วง เดือนมกราคม – เมษายน ซึ่งมันก็ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรม และน้ำในบ่อก็จะมีความเค็มปะปนอยู่ เวลานำมาใช้ในการปลูกพืชไม่ว่าจะเป็นปลูกข้าวหรือรดพืชผัก ก็จะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืช คือพืชจะไม่เจริญเติบโตเต็มที่ โดยเฉพาะต้นข้าวผลผลิตที่ได้ จะมีน้ำหนักร่นเบา สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง, หอย, บู่, ปลา, สัตว์น้ำเหล่านี้จะมีปริมาณลงเรื่อยๆ เนื่องจากทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ ซึ่งสัตว์น้ำ ที่อาศัยอยู่ตามบริเวณแหล่งน้ำต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งน้ำส่วนบุคคล ในอดีต ก่อนที่จะมีการเข้ามาตั้ง โรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชายหาด จะมีจำนวนมาก เพียงพอต่อการนำมาประกอบอาหาร และบางครั้งเหลือจากการบริโภค ก็จะนำไปขายเพื่อเป็นรายได้อีกทางหนึ่งของครอบครัว และแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน แต่หลังจาก การเข้ามาประกอบการของ โรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชายหาด ตั้งแต่ปี พ.ศ 2537 จนถึงปัจจุบัน สังเกต พบว่า สัตว์น้ำที่เคยอาศัยอยู่ตามบริเวณแหล่งน้ำที่เป็นแหล่งน้ำส่วนบุคคล ได้ลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะ ปลาและกุ้ง สำหรับลักษณะที่เกิดขึ้นกับปลา คือ บริเวณผิวหนังของปลาจะมีบาดแผลอยู่ตามบริเวณลำตัว และจะเริ่มขยายขนาดใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ และก็จะตายในที่สุด โดยปลาที่ตายส่วนใหญ่ จะเป็นปลาเนื้ออ่อน เช่น ปลาดุก, โดยปลาขนาดเล็ก จะเริ่มตายก่อนปลาที่มีขนาดลำใหญ่กว่า เนื่องจาก ปลาขนาดใหญ่จะมีภูมิคุ้มกันโรคได้ดีกว่า และจะมีความแข็งแรงกว่าปลาขนาดเล็ก ในช่วงเดือนตุลาคม- เมษายน จะสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว ปริมาณน้ำจะลดลงอย่างมาก และน้ำจะมีความเข้มข้นขึ้นตามไปด้วย ซึ่งปลาจะลอยตามบริเวณผิวน้ำ และส่งกลิ่นเหม็นเน่า สำหรับผลกระทบต่อกุ้งฝอย คือ ลักษณะที่เกิดขึ้น กุ้งฝอยจะมีขนาดลำตัวเล็กกว่าปกติ ลำตัวแคระแกรน ซึ่งจะมีความแตกต่างจากอดีต ก่อนที่จะมีการประกอบการของ โรงงาน คัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ เวลานำมาประกอบอาหาร จะมีรสชาติเค็มเป็นอย่างมาก โดยไม่ได้ปรุงเครื่องปรุงชนิดใด ๆ ทั้งสิ้น

แนวโน้มข้างหน้าคาดว่า สัตว์น้ำเหล่านี้จะมีจำนวนน้อยลงและจะหายากมากขึ้น รวมไปถึงปริมาณน้ำที่อยู่ในสระน้ำก็จะมีปริมาณลดลงเช่นกัน ถ้ายังมีการประกอบการของ โรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ ในเขตตำบลโคกพระ อยู่ต่อไป

4.2 แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน (ลำห้วย / คลอง)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคลองน้ำ ที่ชาวบ้านใช้ในการอุปโภคบริโภคนั้นจะมีอยู่

ด้วยกัน 3 คลองหลักๆ ซึ่งคลองน้ำเหล่านี้จะอยู่ทางทิศใต้ของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ โดยสามารถแยกประเภทของคลองน้ำได้ดังนี้คือ (1) คลองน้ำชลประทานจะมีอยู่ 2 คลอง ซึ่งจะอยู่คู่ขนานกัน ฉาบด้วยปูนซีเมนต์ ห่างจากโรงงานไปทางทิศใต้ประมาณ 0.8 กม. ซึ่งจะรับน้ำมาจากหนองบัว ซึ่งจะเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศตะวันตก โรงงานประกอบการ ประมาณ 1 กม. (2) หนองหลุมดิน อยู่ทางทิศตะวันออก อยู่ห่างจากโรงงาน ประมาณ 500 เมตร (3) คลองน้ำที่อยู่ในโครงการอีสานเขียว ซึ่งจะเป็นคลองดิน ซึ่งคลองน้ำดังกล่าวชาวบ้านจะประโยชน์ในการเกษตรคือปลูกข้าว และจับสัตว์น้ำ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคลองน้ำที่เป็นคลองน้ำชลประทาน คือ จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามผนังปูนซีเมนต์ ทั้ง 2 ข้าง และก็จะกัดเซาะ ปูนซีเมนต์ลงไปจนผุกร่อนในที่สุด ส่งผลทำให้คลองน้ำชลประทานเสียหาย และเวลาชาวบ้านสูบน้ำขึ้นมาเพื่อใช้ในการปลูกข้าว และรดน้ำพืชผัก ซึ่งมันก็ส่งผลทำให้การเจริญเติบโตของต้นพืชช้าลงกว่าเดิม และดินเล็กกว่าเดิม และสำหรับผลกระทบที่มีต่อคลองน้ำที่เป็นคลองดิน ซึ่งคลองดังกล่าว จะเป็นคลองน้ำสายหลักที่ชาวบ้านละแวกนั้น ใช้ประโยชน์ร่วมกัน หลายหมู่บ้าน คือ ใช้ประโยชน์ในเรื่องของการเกษตรกรรม ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ น้ำที่ในคลองจะมีความเค็มปะปนอยู่ โดยเฉพาะช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน น้ำจะมีความเค็มกว่าทุกๆ ช่วงเดือนและ จะมีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเวลาชาวบ้านสูบน้ำขึ้นมาเพื่อการเกษตร ไม่ว่าจะเป็น การทำนา หรือปลูกผัก ก็ส่งผลให้พืชไม่เจริญงอกงาม เหมือนในอดีต และ ไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ผลกระทบที่พบอีกอย่างคือ สัตว์ที่อาศัยในลำคลอง เช่น กุ้ง, หอย, ปู, ปลา, เป็นต้น สัตว์น้ำเหล่านี้ ก็จะลดจำนวนลงเรื่อยๆ ส่วนปลาก็จะเป็นโรคได้ง่ายกว่าในอดีต และสำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นอีกอย่าง คือ พืชผักที่อาศัยอยู่ตามบริเวณผิวน้ำ เช่น ผักบุ้ง, ผักคะเจดน้ำ, ผักแว่น, และกบิวดาย, ซึ่งผักเหล่านี้ก็จะลดปริมาณลงเรื่อยๆ ทุกๆ ปี สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ หนองหลุมหิน คือ ลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้น น้ำในหนองหลุมหิน จะมีความเค็มสูง ซึ่งในอดีต ก่อนที่จะมีการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ น้ำจะไม่มีความเค็มเหมือนในปัจจุบัน และจะเป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำนานา ชนิด ซึ่งสัตว์น้ำที่มีอยู่ในหนองน้ำ ชาวบ้านก็จะจับมาประกอบอาหาร โดยหนองหลุมหิน ในอดีต ชาวบ้านในละแวกนั้น ได้พึ่งพาเป็นอย่างมาก

จากการเข้ามาประกอบการของ โรงงาน คัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ส่งผลทำให้ สัตว์น้ำที่เคยอาศัยในแหล่งน้ำแห่งนี้ ลดจำนวนลงและตาย เป็นอย่างมาก สัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน ที่เคยอาศัยแหล่งน้ำแห่งนี้ ในการคัมกิน เช่น โค, กระบือ, ปัจจุบันน้ำในหนองหลุมหิน มีความเค็มสูง สัตว์เลี้ยง ไม่สามารถคัมกินได้ ชาวบ้านเคยนำสัตว์เลี้ยงมาคัมกินน้ำในหนองหลุมหิน แต่สัตว์เลี้ยงไม่ยอมคัมกิน เนื่องจากน้ำมีความเค็มสูง บางตัวคัมกินและส่งผลกระทคือ โค กระบือที่กำลังคัมคั่งท้อง ก็จะแท้งลูก ได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ลักษณะนี้ ในอดีตจะมีให้เห็นน้อยมาก แต่ปัจจุบันมีให้เห็นบ่อยมากขึ้น ปัจจุบันน้ำในหนองหลุมหิน สัตว์เลี้ยง ไม่สามารถคัมกินได้ เนื่องจากมีความเค็มสูง จากผลกระทบดังกล่าว ชาวบ้านเกรงว่า พืชผักต่างๆ หรือสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ตามลำคลองและหนองน้ำ จะหายาก และจะหมดไปในที่สุด ถ้ายังมีการ ประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตตำบลโคกพระต่อไป

5. สภาพปัญหาและผลกระทบต่อป่าไม้และทำเลเลี้ยงสัตว์

5.1 ผลกระทบต่อป่าไม้

หมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือนที่สำรวจ	จำนวนที่คิดว่ามีผลกระทบ	ร้อยละ	ช่วงปีที่ได้รับผลกระทบ/สภาพที่ได้รับผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	94	72.86	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540จนถึงปัจจุบัน - ดันไม้ ยืนต้นตายทั้งที่เป็น - พืชผักพื้นเมืองตายเกือบหมด
บ้านหนองไร่	57	2	3.50	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540จนถึง - ดันไม้ ยืนต้นตายทั้งที่เป็น - พืชผักพื้นเมืองตายเกือบหมด
บ้านโนนค้อ	79	27	34.17	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540จนถึงปัจจุบัน - ดันไม้ ยืนต้นตายทั้งที่เป็น
รวม	265	169	46.41	

ตารางประกอบที่ 9 แสดงสภาพปัญหาและผลกระทบต่อป่าไม้

ผลกระทบที่เกิดกับป่าไม้ ในอดีตบริเวณที่ตั้งโรงงานคัมเกลื้อและสูบน้ำเกลื้อ ก่อนที่จะมีการเข้ามาประกอบการ อุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ เคยเป็นป่าที่ชุมชน ใช้ประโยชน์ร่วมกัน(ป่าชาดหนา) ซึ่งใช้ในการเลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งอาหาร และนำไม้มาเป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม แต่ในปัจจุบัน ไม่เหลือสภาพความเป็นป่าอยู่เลย พื้นที่กลายเป็น โรงงานทั้งหมด ส่วนคันไม้ที่อยู่รอบบริเวณ โรงงาน ฯ ที่เป็นป่าตาม ห้วยไร่ปลายนาของชาวบ้าน ก็ยืนต้นตาย ในอดีตพื้นที่ป่าแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร เต็มไปด้วยพืชผักพื้นเมืองนา ๆ ชนิด มีจำนวนมาก เช่น ผักสะเดา, ผักกระโดน, ผักคั่ว, ผักชีเหล็ก, เป็นต้น พืชผักที่มีอยู่ในพื้นที่ป่า คนชุมชนได้พึ่งพามาตั้งแต่อดีต คือ การอาศัยพืชผักพื้นเมืองเหล่านี้ ในการนำมาประกอบอาหารและเป็นยาสมุนไพร ในการรักษาโรคต่าง ๆ ได้อีกด้วย โดยถ้าเหลือจากการบริโภค คนในชุมชนก็จะนำไปขายยังตลาดสดหรือตามหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อเป็นรายได้เข้าครอบครัว บางครั้งก็จะแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน ซึ่งเป็น วัฒนธรรมที่ดีงาม ของคนชนบท ในการพึ่งพาอาศัยกัน แต่จากการที่ โรงงานคัมเกลื้อและสูบน้ำเกลื้อ ได้เข้ามาตั้งยังบริเวณป่าชาดหนา ส่งผลทำให้พืชผักที่มีอยู่ในบริเวณ ป่าชาดหนา และพื้นที่ใกล้เคียงล้มตายเป็นจำนวนมาก บ้างถูกตัดโค่นออกจาก พื้นที่ประกอบการ บ้างแห้งตาย เนื่องจาก ทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ โดยลักษณะความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ช่วงเวลาที่พืชผักพื้นเมืองชนิดต่าง ๆ ผลิออกดอก หรือใบอ่อน จะมีขนาดของใบที่เล็กกว่าเดิม มีลักษณะแฉะแฉกรน ซึ่งบางครั้งก็จะเริ่มเหี่ยวเฉา และแห้งตายในที่สุด

จากการที่พื้นที่ป่าได้รับความเสียหายและผลกระทบ ส่งผลทำให้พืชชนิดอื่น ๆ ได้รับผลกระทบตามไปด้วย เช่น เห็ดชนิดต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่ตามบริเวณป่าชาดหนา และอยู่ตามป่าห้วยไร่ปลายนา ปัจจุบันเห็ดชนิดต่าง ๆ จะไม่ให้เห็น เนื่องจากเห็ดทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ จากการที่พืชผักพื้นเมือง ชนิดต่าง ๆ ได้รับความเสียหายและผลกระทบ ส่งผลทำให้ คนในชุมชน จำเป็นต้องพึ่งพา เรื่อง ของแหล่งอาหาร จากร้านค้า ภายในหมู่บ้านหรือตามตลาดสด อำเภอกันทรวิชัยมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น และยังเป็นการทำลาย วัฒนธรรม ในการหาอยู่หากินที่ดีงามของคนในชุมชนไปโดยปริยาย

5.2 ผลกระทบต่อ ทำเลเลี้ยงสัตว์

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน ที่สำรวจ	จำนวนที่คิดว่ามี ผลกระทบ	ร้อยละ	ช่วงปีที่ได้รับผลกระทบ/สภาพที่ได้รับผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	79	61.24	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - หญ้าแห้งเร็ว - หญ้าลดจำนวนลงเรื่อย ๆ ชาวบ้านต้องไปหาหญ้า จากแหล่งอื่น ๆ
บ้านหนองไร่	57	28	49.12	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน - หญ้าใบเล็กลิบ - หญ้าเริ่มแห้งตาย - หญ้ามีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์
บ้านโนนค้อ	79	-	-	เนื่องจาก บ้าน โนนค้อ มีระยะห่าง จากพื้นที่ทำเลเลี้ยง สัตว์ จึงไม่นำสัตว์ไปเลี้ยงในบริเวณดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่ได้รับผลกระทบ
รวม	265	135	50.94	

ตารางประกอบที่ 10 แสดงสภาพปัญหาและผลกระทบการทำเลเลี้ยงสัตว์

สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้น กับทำเลเลี้ยงสัตว์ ที่ชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่ ในการเลี้ยงสัตว์ คือ โค, กระบือ, ในอดีต ชาวบ้าน จะใช้พื้นที่บริเวณป่าชาดหนา ในการนำสัตว์เลี้ยงไปเลี้ยง แต่หลังจาก มีการเข้ามาตั้ง โรงงานดัมเกลียวและสูบน้ำเกลียว ในบริเวณป่าชาดหนา ทำให้พื้นที่ ที่ใช้เป็นพื้นที่ ในการเลี้ยงสัตว์ ลดน้อยลง ทำให้ชาวบ้าน ต้องนำมาเลี้ยงตาม ป่าหัวไร่ปลายนา สำหรับช่วงปี พ.ศ.2543 ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ทางการเกษตรมีความรุนแรงมากขึ้น จึงส่งผลทำให้ พื้นที่ทางการเกษตรที่ติดกับ บริเวณ โรงงานดัมเกลียวและสูบน้ำเกลียว และพื้นที่ใกล้เคียง ไม่สามารถทำนาได้ หลายแปลง ซึ่งก็ส่งผลทำให้ มีพื้นที่ว่างเปล่าเพิ่มมากขึ้น โดยมีพื้นที่ติดกับ โรงงาน ห่างไปทางทิศเหนือ ประมาณ 0.5 กม. ติดกับ โรงงาน ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 1.00 กม. ไม่สามารถทำนาได้ ดังนั้น ชาวบ้านจึงไม่ใช้ประโยชน์ใด ๆ ในพื้นที่ดังกล่าว เพราะพื้นที่ทางการเกษตรมีความเค็มสูง ดังนั้น จึงทำให้ มีพื้นที่ในการใช้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น แต่หญ้าที่อยู่ตามบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่ได้ทำนา ก็จะมี ความเค็มสูง และมีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากหญ้าในบริเวณดังกล่าว จะแห้งตาย และขนาดของใบจะมี ขนาดเล็กและลีบ ลักษณะที่เกิดขึ้น คือ โครนดินจะมีสีแดง – ดำปะปนอยู่ บางพื้นที่ ที่มีคราบเกลืออยู่ปริมาณมาก หรือมีความหนาแน่นของเกลือสูง ก็จะแห้งตาย บางพื้นที่ที่เคยมีหญ้าขึ้นจำนวนมากก็จะไม่เกิดขึ้น เนื่องจาก ปฏิกริยา ความเค็มของเกลือที่ส่งผลทำให้ ดินและน้ำมีความเค็มสูง และสำหรับหญ้า ที่มีอยู่ตามบริเวณคูนา ที่ พื้นที่นั้นยังสามารถทำนาได้อยู่ ก็มีไม่เพียงพอต่อการใช้เลี้ยงสัตว์ เพราะหญ้าในบริเวณดังกล่าว ก็จะได้รับผลกระทบเช่นกัน แต่ระดับความรุนแรง จะมีไม่มากเท่ากับ หญ้าที่อยู่บริเวณ พื้นที่ ที่ไม่สามารถทำนาได้

จากสภาพความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้ หญ้าที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ มีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยง สัตว์ ซึ่งก็ส่งผลทำให้ชาวบ้าน ที่เลี้ยงสัตว์ จำเป็นต้องออกไปหาเกี่ยวหญ้า ระยะทางไกลมากขึ้น เพื่อที่จะหาหญ้า มาเพื่อเลี้ยง โค, กระบือ, ที่คนเลี้ยงไว้ ชาวบ้านบางราย เช่น พ่อทวี สารสี ชาวบ้าน บ้านคอกม้า ต้องเดินทางไป

เกี่ยวหาญถึงอำเภอขากตลาด จ.กาฬสินธุ์ ที่มีระยะทางห่างไกลกัน ประมาณ 10 กม. และพื้นที่บางส่วนของ อำเภอ กมลาไสย จ. กาฬสินธุ์ ที่มีระยะทางห่างไกลประมาณ 15 กม. ซึ่งก็ส่งผลกระทบต่อทำให้เป็นการ เพิ่มภาระให้กับ ชาวบ้านมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เรื่อง ของเวลา เพราะชาวบ้าน ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมดังกล่าว เพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องเดินทางไกลมากขึ้น และอีกอย่างคือ ชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องเสียค่าค่าน้ำมันรถ ในการเดินทางไปเกี่ยวหาญ ชาวบ้านบางรายที่ไม่มีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ก็จะเหมารถยนต์ของ บุคคลอื่น เพื่อเดินทางไปเกี่ยวหาญ ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จากผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบทำให้วิถีชีวิต ที่เรียบง่ายของคนในชุมชนเปลี่ยน ไปจากเดิม มีความยุ่งยากมากขึ้น

6. ผลกระทบทางสังคม

จากการที่มีการประกอบการของ โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชาดหนา และได้สร้างความเสียหายและผลกระทบกับ พื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่ทางการเกษตรบางแปลง ไม่สามารถทำการเกษตรได้ คือ ปลูกข้าวไม่ได้ และสำหรับพื้นที่ที่สามารถทำได้ แต่ผลผลิตที่ได้ก็จะมีปริมาณน้อยมาก มีไม่เพียงพอต่อการ บริโภค รวมทั้งผลผลิตด้านการเกษตรด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น พืชผักต่าง ๆ ที่ชาวบ้านปลูกไว้ ก็จะได้รับ ผลกระทบเช่นกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ส่งผลทำให้ชาวบ้านหลาย ๆ คน จำเป็นจะต้อง อพยพ เข้าไปทำงานในตัวเมือง หรือตามหัวเมืองใหญ่ ๆ หรือที่กรุงเทพมหานคร ฯ เพื่อทำงานหารายได้ มาเป็น ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต จากการ ที่คนในชุมชนมีการอพยพเข้าไปทำงานยังที่ต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น วัยแรงงานที่เป็นหัวหน้าครอบครัว อพยพเข้าไป ส่งผลทำให้ คนในครอบครัวมีเวลาในการอยู่ด้วยกันน้อยลง เนื่องจากต้องอยู่ห่างไกลกัน และจาก ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นก็ส่งผลทำให้ สถาบันครอบครัว มีความอบอุ่นน้อยลง และจากการที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบในด้านต่าง ๆ อ้อมมีสาเหตุมาจาก การประกอบการของ โรงงานดัมเกลือ และสูบน้ำเกลือ ก็ส่งผลทำให้ชาวบ้าน มีอคติกับผู้ประกอบการ ที่ผ่านมา ชาวบ้านกับผู้ประกอบการ มีการ ทะเลาะกันอยู่บ่อย ๆ นอกจากนั้น ชาวบ้านยังมีอคติระหว่างชาวบ้านด้วยกันเอง สืบเนื่องมาจากที่ น้ำเค็มที่ไหลมาจาก โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้ไหลเข้าสู่ที่นาของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านบางคน ที่มีฐานะทางการเงิน ก่อนข้างคื มีการคันคูดินรอบบริเวณพื้นที่นา ของตนให้สูงขึ้น เพื่อไม่ให้ น้ำเค็มไหลลงที่นาของตน และทำให้ ชาวบ้านที่มีพื้นที่ ที่นาติดกับชาวบ้านคนดังกล่าว เกิดมีอคติกับชาวบ้านคนที่มีการคันคูดินให้สูงขึ้น ซึ่งที่ผ่านมา มีการทะเลาะวิวาทอันเนื่อง มาจากสาเหตุดังกล่าว บ่อยครั้ง และผลกระทบที่เกิดขึ้นอีกอย่างคือ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป จากอดีต ที่เคยมีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ภายในชุมชนในการดำรงชีวิต

ปัจจุบันชาวบ้านมีการพึ่งพา จากสิ่งภายนอกมากขึ้น เช่น การพึ่งพาอาหาร จากร้านค้าภายในหมู่บ้าน หรือ ที่ตลาดสด อำเภอกันทรวิชัย ซึ่งก็ส่งผลทำให้วัฒนธรรม ในการหาอยู่หากินเปลี่ยนไปด้วย จากที่เคยมีการเก็บ พืชผักธรรมชาติ มาเพื่อประกอบอาหาร ในอดีต แต่ปัจจุบันมีให้เห็นน้อย และการจับสัตว์น้ำ เช่น การหว่านแห, การดักดาซ่าย, การวางเบ็ด, ตามแหล่งน้ำต่าง ๆ ของชาวบ้าน เพื่อจับมาประกอบอาหาร ปัจจุบันมีให้เห็นน้อย เช่นกัน เนื่องจาก สัตว์น้ำลดจำนวนลงมาก สำหรับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิมอีกอย่างคือ ในอดีตชาวบ้าน ได้นำ สัตว์ไปเลี้ยงที่ทุ่งนาและบริเวณป่าชาดหนา หรือตามหัวไร่ปลายนา ซึ่งบริเวณดังกล่าว จะมีหญ้าเพียงพอ สำหรับ ใช้เลี้ยงสัตว์ แต่จากผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลทำให้หญ้าที่เคยมีเพียงพอสำหรับการเลี้ยงสัตว์ ขาดแคลน ส่งผลทำให้ ชาวบ้าน ต้องไปเกี่ยวหาญที่อื่น ที่ระยะทางห่างไกลออกไปอีก ซึ่งก็ทำให้ชาวบ้าน ต้องใช้เวลาในการทำ กิจกรรม ดังกล่าวเพิ่มขึ้น และเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นตามมาด้วย ทำให้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายยุ่งยากมากขึ้น

บทที่ 4

แนวทางและบทเรียนการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา

ในการเก็บข้อมูลวิจัยของทีมงานได้ศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับพื้นที่ และได้ร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้อง การแก้ไขปัญหาในพื้นที่มาโดยตลอด ในบทนี้ทีมวิจัยได้นำเสนอประวัติการเคลื่อนไหวในพื้นที่ร่วมกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา รวมไปถึงข้อเสนอแนะของชาวบ้านในพื้นที่ที่มีต่อกิจการการดัมเกลือที่ส่งผลกระทบให้กับชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ประวัติการเคลื่อนไหวต่อสู้ และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมา

ประวัติการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่ทีมวิจัยจะนำเสนอตามลำดับเหตุการณ์ และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเหตุการณ์ต่างไปพร้อมกันตามลำดับเวลา ดังนี้

ลำดับที่ 1 ปี 2534 มีนายทุนขุดบ่อน้ำบาดาล แล้วสูบน้ำขึ้นมาดื่มทำเกลือและสูบน้ำเกลือขายในพื้นที่บ้านหนองแวง ตำบลโคกพระ

ลำดับที่ 2 เดือนเมษายน 2535 ชาวบ้านหนองแวง หมู่ที่ 4 ตำบลโคกพระ ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อนายอำเภอกันทรวิชัยเกี่ยวกับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการดัมเกลือและสูบน้ำเกลือบริเวณพื้นที่ หมู่ที่ 4 จากนั้นนายอำเภอ ฯ ได้เชิญประชุมเพื่อรับทราบปัญหาข้อเท็จจริง ในวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 โดยมีผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุม

ลำดับที่ 3 วันที่ 4 มีนาคม 2536 ชาวตำบลโคกพระได้รวมตัวร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม และในวันที่ 5 มีนาคม 2536 ผู้ว่าราชการจังหวัดได้เข้าตรวจสอบสภาพโรงงาน พบว่า การประกอบการของผู้ประกอบการดัมเกลือและสูบน้ำเกลือขายทำไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขจึงพักใบอนุญาตไว้ก่อน อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการยังดัมเกลือและสูบน้ำเกลืออยู่ต่อไปทำให้ชาวบ้าน ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ตามหนังสือชมรมผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม อำเภอกันทรวิชัย ค่วนมากที่ พิเศษ /2536 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2536) เพื่อให้ตั้งกรรมการสอบสวนลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่อุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคามออกนอกพื้นที่ พร้อมกันนี้ได้ส่งหนังสือร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรีและกระทรวงอุตสาหกรรมอีกฉบับหนึ่งด้วย

ลำดับที่ 4 วันที่ 11 มีนาคม 2536 สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคาม มีหนังสือที่ ม.ค. 0029/124 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2536 ถึงผู้ประกอบการ จำนวน 6 ราย เรื่องขอให้แก้ไขปรับปรุงโรงงาน โดยระหว่างการปรับปรุงได้สั่งให้หยุดประกอบกิจการไว้ก่อน

ลำดับที่ 5 วันที่ 31 มีนาคม 2536 นายสมคิด แทนวัฒนกุล ผู้ช่วยอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม รักษาการแทนอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม มีหนังสือที่ ม.ค. 0029/187 ถึงนายอำเภอกันทรวิชัย กรณีการปรับปรุงแก้ไขโรงงานที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ได้มีคำสั่งให้ดำเนินการปรับปรุงและหยุดกิจการไว้ก่อน จากนั้นสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ได้มีคำสั่งให้ นายวรรัช จำปามูล เจ้าหน้าที่วิศวกร 5 เข้าตรวจสอบโรงงานและรายงานว่าผู้ประกอบการทั้ง 6 ราย ได้แก้ไขปรับปรุง โรงงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว สำนักงานอุตสาหกรรมจึงได้ให้ประกอบกิจการต่อไปได้ ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม 2536 เป็นต้นไป ต่อมาชมรม

พิทักษ์สิ่งแวดล้อมอำเภอกันทรวิชัยได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อ นายวัฒนา ฉัตรานุสรณ์ สมาชิกสภาจังหวัด มหาสารคาม กรณีการอนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการต่อไปได้โดยอ้างถึงการตรวจสอบพื้นที่ของ นายวรรัช จำปามูล ที่ไม่มีความเป็นกลางโดยไม่สอบถามความเดือดร้อนของชาวบ้าน มีเฉพาะการพูดคุยกับผู้ประกอบการเท่านั้น อีกทั้งการตั้งโรงงานได้กระทำผิดหลักเกณฑ์เงื่อนไขตาม พ.ร.บ. โรงงาน 2535 หลายด้าน

ลำดับที่ 6 วันที่ 31 กรกฎาคม 2537 ชมรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อมอำเภอกันทรวิชัย ได้ทำหนังสือ ติดตามการร้องเรียนต่อเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและเกษตรอำเภอกันทรวิชัย เรื่องขอให้ส่งและตรวจสอบการประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์ ซึ่งในวันที่ 7 ธันวาคม 2537 สำนักงานรัฐมนตรีมีหนังสือด่วนมากที่ นร. 1205/11684 ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2537 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านหนองแวง หมู่ที่ 4 ตำบลโคกพระ จากนั้น จังหวัดมหาสารคามได้รายงานผลการตรวจสอบต่อเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีว่าการดำเนินการของอุตสาหกรรมจังหวัดได้ดำเนินการตามกฎหมายระเบียบของราชการอย่างเคร่งครัดและการปรับปรุงแก้ไขโรงงานได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วและได้เสนอให้ยุติเรื่องได้แล้ว

ลำดับที่ 7 วันที่ 17 ตุลาคม 2537 นายเจษฎา พัทธราพิทิน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกันทรวิชัย ได้มีหนังสือที่ มค. 0028/1165 แจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสุขภาพผู้ร้องเรียนการประกอบการต้มเกลือของราษฎร หมู่ที่ 4 ตำบลโคกพระ ผลปรากฏว่าราษฎรมารับการตรวจสอบสุขภาพ 10 ราย พบว่า มีความผิดปกติป่วยเป็นคอหอยอักเสบ 2 รายมีอาการแสบตาแสบจมูก 3 ราย ที่เหลือผลการตรวจร่างกายปกติ

ลำดับที่ 8 วันที่ 19 มกราคม 2538 นายอนันต์ ปลื้มสุข รองผู้ว่าราชการปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการ จังหวัดมหาสารคาม มีหนังสือ ที่มค. 0029/1097 ถึงนายอำเภอกันทรวิชัย เกี่ยวกับการร้องเรียนของราษฎรกรณีการงดและให้ตรวจสอบการประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์ ต้มเกลือได้ ภายในเดือนตุลาคม – มีนาคม ของทุกปี เท่านั้น

ลำดับที่ 9 วันที่ 30 มีนาคม 2538 ชาวบ้านในเขตตำบลโคกพระ 6 หมู่บ้านประมาณ 100 คน ได้ชุมนุมติดตามผลการแก้ปัญหาที่ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม และมีการเจรจาร่วมกับนายประภา ขวานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม โดยมีข้อเรียกร้อง 3 ข้อได้แก่

- (1) ให้ยกเลิกการประกอบการทำเกลือสินเธาว์ในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัยโดยเด็ดขาด
- (2) ให้ถอนใบอนุญาตการประกอบการทำเกลือในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัยโดยเด็ดขาด
- (3) ให้มีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและตรวจรักษาสุขภาพชาวบ้านผู้เดือดร้อน

ผลการเจรจาผู้ว่าราชการจังหวัดบอกว่าไม่มีอำนาจในการสั่งยกเลิกการประกอบการ และปัญหายังไม่ได้เกิดขึ้นจึงไม่สามารถแก้ไขได้ จากนั้นชาวบ้านได้เดินออกจากที่ประชุมเนื่องจากไม่พอใจผลการชี้แจงต่อมา วันที่ 5 เมษายน 2538 นายสนั่น บุญตะเสีทา กำนันตำบลโคกพระได้แจ้งต่อชาวบ้านว่าผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งให้ตนเอง นำลายเซ็นของชาวบ้านผู้เดือดร้อนพร้อมข้อมูลสภาพปัญหาความเดือดร้อนมายื่นต่อจังหวัดในวันที่ 10 เมษายน 2538 ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอกันทรวิชัย เนื่องจากมีการประชุมประจำเดือนที่นั่น และในวันที่ 10 เมษายน 2538 ชาวบ้าน ประมาณ 200 คนได้ชุมนุมที่ที่ว่าการอำเภอกันทรวิชัย เพื่อยื่นหนังสือให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประสานงานให้ผู้มีอำนาจเต็มลงมาแก้ไขปัญหา ปรากฏว่าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้มาร่วมประชุม เพียงส่ง นายวิเชียร จันทรโณทัย ป้องกันจังหวัดและอุตสาหกรรมจังหวัดลงมาพบชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ จึงเดินทางไปที่ศาลากลางจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ร่วมประชุมชี้แจงกับชาวบ้านว่ายังไม่ได้รับหนังสือที่ส่ง

การไปผ่านกำนันตำบลโคกพระ ดังนั้นให้ส่งมาใหม่ผ่านนายอำเภอกับกำนัน จากนั้นตนจะประสานรัฐมนตรีว่าการอุตสาหกรรมเพื่อจัดตั้งกรรมการพิจารณาปัญหาดังกล่าวต่อไป

ต่อมาพื้นที่ประกอบการบริเวณบ้านหนองแขว หมู่ที่ 4 ได้ยกเลิก และผู้ประกอบการได้ย้ายฐานการผลิตมาที่บริเวณป่าซาดหนา (พื้นที่ปัจจุบัน) เดิมเป็นพื้นที่ป่า ทำเลเลี้ยงสัตว์ และที่หากินของชาวบ้านตำบลโคกพระ แต่ได้ถูกนายทุนกว้านซื้อไป โดยอ้างว่าใช้ที่ดินเพื่อประกอบการผลิตน้ำโพลิส(น้ำดื่ม)และให้ชาวบ้านได้ร่วมลงชื่อเห็นด้วยให้ทำการประกอบกิจการ หลังจากนั้นผู้ประกอบการได้ประกอบการดื่มเกลือจนถึงปัจจุบัน ในขณะเดียวกันได้ทำการสูบน้ำเกลือขายส่งที่โรงงานทำน้ำปลา โรงงานทำกระจุ๊ก โรงงานฟอกหนังสัตว์ พร้อมทั้งได้ขอจดทะเบียนกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ในปี พ.ศ. 2536

ลำดับที่ 10 ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ชาวบ้านรอบพื้นที่โรงงานได้รับผลกระทบ โดยชาวบ้านพบว่าพื้นที่ทำการเกษตรมีความเค็ม ปลาที่เคยอาศัยอยู่ในน้ำตาย ดินไม่ตายยืนต้นทำให้ระบบนิเวศเสียหายเป็นจำนวนมาก

ลำดับที่ 11 ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 ถึง ต้นปี พ.ศ. 2543 ชาวบ้านผู้เดือดร้อนได้เข้าพบนายอำเภอเพื่อขอความช่วยเหลือซึ่งได้มีคำสั่งจากอุตสาหกรรมจังหวัดให้ผู้ประกอบการ โรงต้มเกลือหยุดประกอบการในช่วงฤดูฝน (ฤดูการทำนา) เป็นเวลา 6 เดือน (เมษายน – ตุลาคม) แต่ทำได้แค่ปีเดียวผู้ประกอบการมิได้ปฏิบัติตามต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการจะมีการทำคูกันน้ำไม่ให้น้ำเค็มไหลลงสู่พื้นที่นาของชาวบ้าน แต่คูที่กันก็ไม่สามารถกันน้ำเค็มได้

ลำดับที่ 12 ในปี พ.ศ. 2543 เกษตรอำเภอได้นำดินบริเวณที่ได้รับผลกระทบไปเป็นดินตัวอย่างทดสอบความเค็มแต่ไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด

ลำดับที่ 13 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ผู้ได้รับผลกระทบได้เข้าพบนายสุทิน คลังแสง ส.ส. มหาสารคาม เพื่อให้ช่วยแก้ไขปัญา ซึ่งนายสุทินได้รับปากว่าจะนำเรื่องเข้าวุฒิสภา จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ

ลำดับที่ 14 วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรับผิดชอบได้ลงมาดูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยการนำของชาวบ้าน แต่ก็ไม่มีอะไรคืบหน้าใดๆ

ลำดับที่ 15 วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่ของรัฐฯ จากหลายหน่วยงานเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอกันทรวิชัย เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรธรณี เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด อปท. โคกพระ นายกเทศมนตรีอำเภอกันทรวิชัย รวมไปถึงผู้ประกอบการต้มเกลือ ได้ลงสำรวจพื้นที่พร้อมทั้งมีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการร่วมกับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ และได้แนะนำให้ตัวแทนกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบเข้าหารือร่วมกับผู้ประกอบการเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ห้องประชุมอำเภอกันทรวิชัย เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2545 ผลของการหารือคือให้ผู้ประกอบการลงดำเนินกิจการต่อไป ในขณะที่ผู้เดือดร้อนต้องการให้ปิดกิจการโรงต้มเกลืออย่างถาวร

ลำดับที่ 16 จากเวทีวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ได้มีคำสั่ง มค.0034 (1) 571-579 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ให้ผู้ประกอบการ โรงต้มเกลือปรับปรุงระบบขจัดน้ำทิ้ง โดยเร่งด่วนให้เสริมคันกันดิน ขจัดน้ำทิ้งไม่ให้น้ำเกลือซึมเข้าที่นาของราษฎร ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 10 สิงหาคม 2545 ระยะเวลา ให้เจาะบ่อบาดาล เพื่ออัดน้ำทิ้งกลับคืนสู่แหล่งน้ำเกลือได้ดินให้เสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2545

ลำดับที่ 17 วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2545 กลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีมติยื่นยันให้โรงต้มเกลือหยุตประกอบการ และเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามในวันที่ 31 ตุลาคม 2545 เพื่อเจรจาและให้ตรวจพื้นที่และดำเนินแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน

ลำดับที่ 18 วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2545 กลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบได้เข้ายื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัด โดยมีนายประณีต บุญมี รองผู้ว่าฯ เข้ามารับเรื่องแทน ซึ่งในเบื้องต้นได้รับปากว่าจะลงตรวจพื้นที่ ซึ่งชาวบ้านมีข้อเรียกร้องในเรื่องการสั่งปิดโรงต้มเกลืออย่างถาวร แต่หัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (นายอภิรักษ์ โกษาสัจฉิ์) ซึ่งแจ้งว่าการปิดกิจการต้องเกิดความเสียหายต่อหน้าต่อตา กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานจึงจะสามารถสั่งให้ทำการปรับปรุงแก้ไขหากได้รับคำสั่งแล้วเพิกเฉยจึงมีอำนาจยกเลิกใบอนุญาตและสั่งปิดกิจการได้

ลำดับที่ 19 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานประกอบกิจการเกลือสินเธาว์ ครั้งที่ 1/2545 ณ ห้องประชุมสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม สารสำคัญของการประชุม นายศิลป์ พรหมอม คิวแทนสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมหาสารคาม ได้รายงานผลการออกเก็บตัวอย่างที่ดินและน้ำในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 จากการเก็บตัวอย่างที่นาชาวบ้านจำนวน 7 แปลง พบว่า ผลการวิเคราะห์ การนำไฟฟ้าของตัวอย่างดิน ผลสรุปว่าตัวอย่างดินและน้ำที่ได้จากการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการประกอบกิจการเกลือสินเธาว์มีผลกระทบต่อนาข้าวของเกษตรกรจริง

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้รายงานความก้าวหน้าการปรับปรุงแก้ไขโรงงานตามที่ได้มีการประชุมผู้ประกอบการวันที่ 6 พฤศจิกายน 2545 มีผู้ประกอบการที่ปรับปรุงแก้ไขโรงงานเข้าข่ายมาตรการทั้ง 6 ข้อ แล้วเพียง 1 ราย นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรการแก้ปัญหา 6 ข้อ ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ตามสภาพพื้นที่และความเอาใจจริงเอาใจของผู้ประกอบการแต่ละคนรวมถึงช่องทางการปิดกิจการหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งโดยใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 35 และมาตรา 39 ซึ่งคำสั่งหยุดประกอบกิจการเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นอำนาจของปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ลำดับที่ 20 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2545 นายกำจร พุ่มขจรกุล อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ มค 0034(2)/906-919 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2545 ถึงผู้ประกอบการ 14 ราย ให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโรงงานตามมาตรการทั้ง 6 ข้อ โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จ ภายใน 60 วัน

ลำดับที่ 21 วันที่ 28 มีนาคม 2546 ชาวบ้านผู้เดือดร้อนได้รับจัดเวทีแลกเปลี่ยนทิศทางการแก้ไขปัญหานา วัดบ้านหนองไร่ โดยมีปลัดอำเภอกันทรวิชัย หัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และสวป.สกอ.กันทรวิชัย เข้าร่วมประชุม ชาวบ้านได้เสนอต่อเวทีให้มีการยกเลิกการประกอบกิจการการต้มเกลือและสูบน้ำเกลืออย่างถาวร โดยเฉพาะในช่วงเดือน เมษายน-ตุลาคม ต้องหยุดดำเนินการตามเงื่อนไข (ตามเงื่อนไขการอนุญาตในใบประกอบการ) ซึ่งหัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมฯ ได้ชี้แจงว่ากรณีการหยุด 6 เดือนถือว่าต้องหยุดตามเงื่อนไขอยู่แล้ว พร้อมกันนี้ชาวบ้านได้เสนอให้มีกลไกในการติดตามปัญหาร่วมระหว่างรัฐกับประชาชน โดยให้หัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมฯ เป็นผู้จัดทำร่างหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามมาพิจารณาร่วมกัน แต่ไม่มีความคืบหน้าดังกล่าว

ลำดับที่ 22 วันที่ 5 เมษายน 2546 ตัวแทนชาวบ้านประมาณ 200 คน ได้เข้ายื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ณ ศาลากลางจังหวัด มหาสารคาม โดยเสนอให้พิจารณายกเลิกการประกอบกิจการทำเกลือ

สินเช่าว่างถาวร โดยนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้ นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ลงพื้นที่สำรวจพื้นที่ความเสียหาย

ลำดับที่ 23 วันที่ 4 กรกฎาคม 2546 จากผลการยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสำรวจพื้นที่ประกอบด้วย อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 10 ขอนแก่น และตัวแทนจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งชาวบ้านได้นำเสนอปัญหาและข้อเสนอให้ยกเลิกโรงงานอย่างถาวร โดยเจ้าหน้าที่ทั้งหมดและชาวบ้านได้ลงพื้นที่ที่ได้รับผลเสียหาย และดูสภาพโรงงาน (โดยปกติจะไม่อนุญาตให้คนภายนอกเข้าได้) ซึ่งในขณะนั้นทางโรงงานยังมีการสูบน้ำเกลือให้เห็นอยู่ ทั้งที่อยู่ในระหว่างการให้หยุดการประกอบการ 6 เดือนตามเงื่อนไขในใบอนุญาต

ลำดับที่ 24 วันที่ 16 ตุลาคม 2546 ชาวบ้านจำนวน 30 คน เดินทางไปที่ ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอเข้าพบผู้ว่า ฯ เพื่อยื่นข้อเรียกร้องในการแก้ไขปัญหา คือ

(1) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม เปิดการประชุม เรื่อง พิจารณาการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสภาพความเสียหายและผลกระทบ โดยมีชาวบ้านร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย โดยจะต้องให้สัดส่วนระหว่างตัวแทนชาวบ้านและ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวนเท่า ๆ กัน

(2) ระหว่างการศึกษาตรวจสอบความเสียหายและผลกระทบ ของคณะกรรมการชุดดังกล่าว ให้ผู้ว่า ฯ จะต้องมีการสั่ง ให้หยุดการประกอบการไว้ก่อน จนกว่าจะดำเนินการเสร็จสิ้น กระบวนการ

(3) ผู้ว่า ฯ จะต้องมีการสั่งให้ดำเนินการ ตามข้อเรียกร้องทั้ง 2 ข้อ ภายใน 15 วัน หลังวันทำการ วันดังกล่าวผู้ว่า ฯ ไม่อยู่ ไปราชการ จึงได้แต่งตั้งให้ อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ลงมาเจรจากับชาวบ้าน ซึ่งการประชุม อุตสาหกรรมจังหวัด ได้มีการพูดเรื่อง ที่จะดำเนินการสร้างคั่นบดินใหม่ แต่ไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินการแก้ไขอย่างอื่น ที่สามารถป้องกันได้จริง ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ จึงได้มีการเดินออกจากที่ประชุม

ลำดับที่ 25 วันที่ 24 ตุลาคม 2546 ชาวบ้าน ประมาณ 30 คน เดินทางมายื่นหนังสือกับ ผู้ว่า ฯ ที่ห้องประชุม อำเภอกันทรวิชัย ซึ่งวันดังกล่าว ผู้ว่า ฯ ได้รับเรื่องไปพิจารณาและกล่าวอ้างว่า จะมอบหมายให้นายอำเภอ ฯ ดำเนินการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และส่งรายงานผลการศึกษา โดยในวันดังกล่าวชาวบ้านมีข้อเสนอเรียกร้องอยู่ 3 ข้อ เป็นข้อเสนอเดิมที่เคยยื่นในวันที่ 16 ตุลาคม 2546

ลำดับที่ 26 วันที่ 26 พฤศจิกายน 2546 ชาวบ้าน ได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อ พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ สภาพปัญหาและผลกระทบ ตามที่ได้มีการเสนอต่อผู้ว่า ฯ ในวันที่ 16 , 24 พฤศจิกายน 2546 ซึ่งการประชุมในวันกล่าว ผู้ว่า ฯ ไม่ได้เข้าร่วมการประชุม แต่มอบหมายให้อุตสาหกรรมจังหวัดเป็นประธานในพิธีแทน โดยในการประชุมอุตสาหกรรมจังหวัดแจ้งเรื่องที่จะมีการดำเนินการสร้างคั่นบดินใหม่ ซึ่งไม่มีการพูดถึงเรื่อง ที่จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแต่อย่างใด แต่เมื่อมีการซักถามจากชาวบ้าน ก็กล่าวอ้างว่า กรรมการที่จะดำเนินการตรวจสอบ คงไม่ต้องดำเนินการตรวจสอบแล้ว แต่คณะกรรมการในชุดนี้ ควรจะต้องช่วยกันคิดหาวิธีว่าจะทำอะไรผู้ประกอบการ และชาวบ้านจะสามารถอยู่ด้วยกันได้ ทั้ง ๆ ที่ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นชัดเจน แต่อุตสาหกรรมจังหวัด ก็พยายามที่จะสร้างคั่นบดินให้ได้ โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอของชาวบ้าน

ลำดับที่ 27 วันที่ 13 ธันวาคม 2546 ตัวแทนชาวบ้านจำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายชมเชย สุรทิพย์ นายทวี จันทริมาและนายทองสุข สารศรี ได้เดินทางเข้าร่วมการประชุม เรื่องเหมืองแร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่โรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ จังหวัดขอนแก่น และได้ยื่นหนังสือต่อ คณะกรรมการสิทธิ ฯ เพื่อให้ลงมา ตรวจสอบ สภาพปัญหาและผลกระทบ ที่เกิดจากการประกอบการของ โรงงานต้มเกลือและสูบ

น้ำเกลือ ซึ่งตัวแทนคณะกรรมการสิทธิ ฯ คือ คุณวสันต์ พานิช ได้รับเรื่องไว้ เพื่อนำเข้าไปพิจารณาในที่ประชุมใหญ่อีกที

ลำดับที่ 28 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2547 คณะกรรมการสิทธิ ฯ ลงพื้นที่ตรวจสอบ สภาพปัญหาและผลกระทบ โดยได้มีการศึกษาตรวจสอบและศึกษาผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตร,ผลกระทบตอสิ่งแวดล้อม, ตรวจสอบบริเวณรอบโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ และเข้าไปตรวจสอบ สภาพภายในบริเวณโรงงานประกอบการ หลังการตรวจสอบสภาพปัญหาและผลกระทบแล้ว ได้ชี้แจงกับชาวบ้านว่า หลังการตรวจสอบ จะได้มีการเรียกตรวจสอบเอกสาร ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และก็จะเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปชี้แจงรายละเอียด ในบางประเด็น ที่จำเป็นจะต้องเข้าไปชี้แจงด้วยตัวเอง และหลังจากนั้น จะมีการจัดทำเอกสารชี้แจงกับชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง

ลำดับที่ 29 วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2547 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมภาค 10 จังหวัดขอนแก่น ได้ลงตรวจสอบและศึกษาพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชาดหนา ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

4.2 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่

จากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตป่าชาดหนา ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้สร้างความเสียหายและผลกระทบ ต่อคนในชุมชนหลาย ๆ ด้าน จากการสำรวจของทมิวจัยชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้าน มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ	ข้อเสนอ	จำนวนผู้เสนอ (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1.	เลิกกิจกรรมคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ โดยถาวร	211	79.62
2.	ให้ผู้ประกอบการ ชดเชยค่าเสียหาย	53	20
3.	ควรทำคูกันดินรอบบริเวณ โรงงานให้ได้มาตรฐาน	53	20
4.	ขอให้หน่วยงานทางราชการ เข้ามา แก้ไขปัญหา อย่างจริงจัง	51	19.24
5.	สร้างอุตสาหกรรมใหม่ โดยที่ไม่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน	20	7.45
6.	รู้สึกเฉย ๆ เพราะยังไม่ได้รับผลกระทบ	7	2.64

ตารางประกอบที่ 11 แสดงข้อเสนอแนะของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหา

จากการประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้สร้างความเสียหายในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่ได้รับการแก้ไขให้หมดไป และจากการสำรวจของทมิวจัย จากแบบสัมภาษณ์ ชาวบ้านมีข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบ จากการประกอบการ ของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในหลาย ๆ ข้อ (1) จำนวน 211 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 79.62 % เสนอให้มีการยกเลิกการประกอบการอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ ทั้งวิธีการคัมและการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน โดยถาวร (2) ชาวบ้านจำนวน 51 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 19.24% เสนอให้ หน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง (3) ชาวบ้านจำนวน 20 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 7.54 % เสนอให้มีการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อและไม่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน (4) ชาวบ้านจำนวน 53 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 20 % เสนอให้มีการสร้างคูกันบริเวณรอบ

โรงงาน ให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดขึ้น (5) ชาวบ้านจำนวน 53 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20 % เสนอให้ผู้ประกอบการ ชดเชยค่าเสียหายให้กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ จากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ (6) ชาวบ้านจำนวน 7 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 2.64 % ไม่มีข้อเสนอแนะใด ๆ รู้สึกเสีย ๆ กับผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจาก ชาวบ้านกลุ่มนี้ ยังไม่ได้รับผลกระทบ จากการประกอบการ ของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ และไม่มีความคิดเห็นใด ๆ ในการแก้ไขปัญหา

บทที่ 5

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญหา

ในการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมา ทางกลุ่มนักวิจัย และเครือข่ายที่เข้าร่วมได้มีการดำเนินการมาตามขั้นตอนและกระบวนการที่ได้เสนอไว้แล้วในเบื้องต้น นอกจากร่วมกันศึกษาผลกระทบ ร่วมกันหาทางแก้ไขในเบื้องต้นแล้วทางกลุ่มนักวิจัยยังได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบการเหมืองแร่ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้ทำการค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการดัมเกลือในพื้นที่ของคนอื่นๆ ซึ่งรายงานในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการ โรงงานเกลือสินเธาว์ในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวทางข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกับชาวบ้าน และผลของการดำเนินการตามข้อตกลง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ข้อมูลผู้ประกอบการโรงงานเกลือสินเธาว์ในอำเภอกันทรวิชัย

ที่	เลขที่ใบอนุญาต	ชื่อผู้รับใบอนุญาต	ที่ตั้ง	กรรมวิธี	ประเภทโรงงาน	อายุใบอนุญาต	แรงม้า	สถานะ
1	จ.3-103(1)-4/37มค.	นางสาวเมตตา โผฏเขียว (โอนจาก:นายเชิดศักดิ์ เจริญวิริยะกุล)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	183.72	ขอขยาย
2	จ.3-103(2)-8/36 มค.	นายชูเกียรติ รมัไพรทอง	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	สูบ	103(2)	31ธ.ค.49	48.00	
3	จ.3-103(1)-1/40 มค.	นายธีระศักดิ์ กันปัญญา (โอนจาก:นายมาเดชบุรีรัมย์)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	183.72	ขอขย เป
4	จ.3-103(1)-14/36 มค.	นายประสิทธิ์ ตันประเสริฐ	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	189.62	
5	จ.3-103(2)-9/36 มค.	นายธีระศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ	สูบ	103(2)	31ธ.ค.49	48.00	

			อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม					
6	จ.3-103(1)- 13/36 มค.	นายวีระศักดิ์ สวัสดิ์ พานิช	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	189.62	ขอขยาย
7	จ.3-103(1)- 23/36 มค.	นายสมเกียรติ โหมมานะสิน	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	174.72	ขอขยาย
8	จ.3-103(1)- 1/37 มค.	นายสุนทร ธานีวรรณ (โอนจาก:1นายพร สวัสดิ์ สวัสดิ์พานิช และ2 นางนงเยาว์ ผลบุญ)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	183.72	ขอขยาย
9	จ.3-103(1)- 6/40มค.	นางมะลิวัลย์ พงษ์หนองพอก	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.50	183.72	
10	จ.3-103(1)- 5/40มค.	นายสง่าเพชร โรจน์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.50	183.72	
11	จ.3-103(2)- 1/40มค.	นายสง่าเพชร โรจน์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.50	15.00	
12	จ.3-103(1)- 4/40มค.	นายสมบัติ แสนศักดิ์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.50	275.58	
13	จ.3-103(2)- 6/36มค.	นางมะลิวัลย์ ชนะบุญ	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.51	48.00	

14	จ.3-103(1)- 16/36มค.	นางมะลิวัลย์ ชนะบุญ	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.51	189.62	
15	จ.3-103(2)- 2/36มค.	นายชูเกียรติ รมไทร ทอง	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.51	20.00	
16	จ.3-103(2)- 11/36มค.	นายสมเกียรติ โฆ มานะสิน	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.51	14.50	
17	จ.3-103(1)- 3/37มค.	นางบุญล้ำ เหล่าสุข (โอนจาก:นางสาว รอยพิมพ์ พิมพ์แก้ว)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.52	183.72	ขอขยาย
18	จ.3-103(2)- 10/36มค.	นายประสิทธิ์ ตันประเสริฐ	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.52	21.50	
19	จ.3-103(1)- 2/37มค.	นายวิเชียร เจนวิริยะกุล (โอนจาก:นายวิจิต สุทธิธนทรัพย์)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.52	183.72	
20	จ.3-103(2)- 4/36มค.	นายสมพงษ์ ประเสริฐสังข์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.52	20.00	
21	จ.3-103(1)- 21/36มค.	นายสมพงษ์ ประเสริฐสังข์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.52	189.62	

5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษากฎหมายที่มิวิจัยได้ศึกษา พระราชบัญญัติ สภาการเหมืองแร่ ปี พ.ศ. 2526 ซึ่งมีรายละเอียดบัญญัติในมาตราและหมวดต่างๆ ดังนี้

พระราชบัญญัติ สภาการเหมืองแร่ พ.ศ. 2526 ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2526 เป็นปีที่ 38 ในรัชกาลปัจจุบัน

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสภาการ เหมืองแร่ พ.ศ. 2526"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
[รก.2526/55/24/7 เมษายน 2526]

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"อุตสาหกรรมเหมืองแร่" หมายความว่า การทำเหมืองตาม กฎหมายว่าด้วยแร่

"ธุรกิจเหมืองแร่" หมายความว่า การสำรวจแร่ การซื้อแร่ การขายแร่ การเก็บแร่ การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม การนำแร่เข้า หรือส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยแร่

"สมาชิก" หมายความว่า สมาชิกของสภาการเหมืองแร่

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการสภาการเหมืองแร่

"เลขาธิการ" หมายความว่า เลขาธิการสภาการเหมืองแร่

"พนักงาน" หมายความว่า พนักงานของสภาการเหมืองแร่ และ ให้หมายความรวมถึงเลขาธิการด้วย

"ลูกจ้าง" หมายความว่า ลูกจ้างของสภาการเหมืองแร่

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้

หมวด 1 การจัดตั้งสภาการเหมืองแร่

มาตรา 5 ให้จัดตั้งสภาการเหมืองแร่ขึ้น มีอำนาจหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้สภาการเหมืองแร่เป็นนิติบุคคล

มาตรา 6 สภาการเหมืองแร่มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นตัวแทนของผู้ประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และธุรกิจ เหมืองแร่ภาคเอกชนในการ ประสานนโยบายและดำเนินงานระหว่างเอกชน กับรัฐ
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่และ ธุรกิจเหมืองแร่
- (3) ศึกษาและหาทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และธุรกิจเหมืองแร่
- (4) คุ้มครองและรักษาประโยชน์ของสมาชิกในการประกอบ อุตสาหกรรมเหมืองแร่และธุรกิจ เหมืองแร่

(5) ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและทดลองเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และ ธุรกิจเหมืองแร่ รวมทั้งเผยแพร่ผลงานดังกล่าว ให้สมาชิกทราบ

มาตรา 7 ภายใต้บังคับ มาตรา 6 ห้ามสภาการเหมืองแร่กระทำการ ใด ๆ ดังต่อไปนี้

(1) กระทบการอันเป็นการทำลายการแข่งขันอันพึงมีตามปกติวิสัย ของการประกอบธุรกิจ เว้นแต่จะเป็นการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

(2) กระทบการอันเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ประกอบอุตสาหกรรม เมืองแร่ และธุรกิจเมืองแร่ที่มีอยู่แล้วตามกฎหมาย

มาตรา 8 ให้สภาการเมืองแร่มีสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพมหานคร และมีสำนักงานสาขาในจังหวัดอื่นได้ตามความจำเป็น

การจัดตั้งสำนักงานสาขามาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่สภาการเมืองแร่กำหนด

มาตรา 9 สภาการเมืองแร่อาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

- (1) ค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงของสมาชิก
- (2) ค่าบำรุงพิเศษ
- (3) ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้
- (4) เงินรายได้อื่น ๆ

มาตรา 10 ให้สภาการเมืองแร่มีอำนาจเรียกเก็บค่าบำรุงพิเศษ ได้

ค่าบำรุงพิเศษจะเรียกเก็บจากสมาชิกประเภทใด โดยวิธีใด ในอัตราเท่าใด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในข้อบังคับของสภาการเมืองแร่

อัตราค่าบำรุงพิเศษที่จะเรียกเก็บในปีหนึ่ง ๆ สำหรับสมาชิกที่ ประกอบอุตสาหกรรมเมืองแร่ ต้องไม่เกินร้อยละ 0.1 ของราคาแร่ที่ สมาชิกแต่ละรายจำหน่ายในปีนั้นจากแร่ที่ได้ในการทำเหมือง และสำหรับ สมาชิกที่มีได้ประกอบอุตสาหกรรมเมืองแร่ต้องไม่เกินปีละหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 11 ห้ามบุคคลใดนอกจากสภาการเมืองแร่ใช้ชื่อที่เป็น ภาษาไทยว่า สภาการเมืองแร่ หรืออักษรต่างประเทศที่แปลหรือ อ่านว่า "สภาการเมืองแร่"

หมวด 2 สมาชิก กรรมการ พนักงานและลูกจ้าง

มาตรา 12 สภาการเมืองแร่มีสมาชิกสามประเภท คือ

- (1) สมาชิกสามัญ
- (2) สมาชิกสมทบ
- (3) สมาชิกชั่วคราว

มาตรา 13 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมเมืองแร่มีสิทธิสมัครเป็น สมาชิกสามัญ

ผู้ประกอบธุรกิจเมืองแร่มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกสมทบ

ผู้ที่ประสงค์จะประกอบอุตสาหกรรมเมืองแร่หรือธุรกิจเมืองแร่ มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกชั่วคราว

มาตรา 14 การรับเป็นสมาชิก สิทธิ หน้าที่ และการขาดจาก สมาชิกภาพของสมาชิกสภาการเมืองแร่ รวมทั้งการอุทธรณ์ในกรณีที่สภาการเมืองแร่ ไม่รับผู้สมัครเป็นสมาชิก ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภาการเมืองแร่

มาตรา 15 สมาชิกชั่วคราวซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบ อุตสาหกรรมเมืองแร่ หรือธุรกิจเมืองแร่แล้ว ให้เปลี่ยนฐานะเป็น สมาชิกสามัญ หรือสมาชิกสมทบ แล้วแต่กรณี

มาตรา 16 ให้มีคณะกรรมการสภาการเมืองแร่คณะหนึ่งมีจำนวน ไม่เกินสิบแปดคน ประกอบด้วย กรรมการซึ่งเป็นสมาชิกสามัญที่เลือกตั้ง โดยสมาชิกสามัญมีจำนวนเป็นสองเท่าของกรรมการซึ่งเป็นสมาชิก

สมทบ ที่เลือกตั้งโดยสมาชิกสมทบ

ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการซึ่งเป็นสมาชิกสามัญคนหนึ่งเป็น ประธานกรรมการ และให้ประธานกรรมการเป็นประธานที่ประชุมสภา การเมืองแร่

มาตรา 17 ห้ามผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็น กรรมการ

- (1) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสภาการเมืองแร่
- (2) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) เป็นข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมือง
- (4) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (5) เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชดด้วยกฎหมาย ให้จำคุกเว้นแต่ในความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ

มาตรา 18 กรรมการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับเลือกตั้ง ให้ กรรมการซึ่งเป็นสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบออกจากตำแหน่งจำนวน ฝ่ายละกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการแต่ละฝ่ายโดยวิธีจับสลาก หากจำนวน ที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดเศษทิ้ง

การเลือกตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคสอง ให้นำ มาตรา 16 มาใช้บังคับ

ในกรณีที่มีการเลือกตั้งกรรมการแทนกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระ หรือพ้นจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งใหม่ อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระหรือโดยวิธีจับสลากอาจ ได้รับเลือกตั้งอีกได้

มาตรา 19 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม มาตรา 18 กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ที่ประชุมสภาการเมืองแร่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสามัญ และสองในสามของ จำนวนสมาชิกสมทบที่มาประชุม
- (4) มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 17
- (5) รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง ตาม มาตรา 40

เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการเรียก ประชุมสภาการเมืองแร่เพื่อเลือกตั้งสมาชิกสามัญ หรือสมาชิกสมทบ แล้วแต่กรณี เป็นกรรมการแทนภายในสามสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการ ผู้ นั้นจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่เลือกตั้งกรรมการแทนก็ได้

กรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งตามวรรคสองอยู่ในตำแหน่งตามวาระ ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา 20 ในระหว่างที่ยังมิได้มีการเลือกตั้งกรรมการแทนตาม มาตรา 18 หรือในระหว่างที่ยังมิได้มีการเลือกตั้งกรรมการแทน หรือ ในกรณีที่มิได้มีการเลือกตั้งกรรมการแทนตาม มาตรา 19 ให้กรรมการ ที่เหลืออยู่ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต่อไปได้ แต่ต้องมี กรรมการพอที่จะเป็นองค์ประชุมตาม มาตรา

22

มาตรา 21 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางแผนนโยบายและดำเนินงาน ของสภาการเมืองแร่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาการเมืองแร่ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ดำเนินการให้เป็นตาม มาตรา 6

- (2) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้งคณะกรรมการ
- (3) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมและดำเนินกิจการของ คณะกรรมการ และการประชุมสภา
การเมืองแร่
- (4) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการรับสมัคร คุณสมบัติ สิทธิ หน้าที่ วินัย การลงโทษสมาชิก และการ
พ้นจากสมาชิกภาพรวมทั้งการอุทธรณ์ในกรณีที่ สภาการเมืองแร่ไม่รับผู้สมัครเป็นสมาชิก
- (5) ออกข้อบังคับกำหนดค่าลงทะเบียน ค่าบำรุง ค่าบำรุงพิเศษ และค่าบริการที่จะพึงเรียกเก็บจาก
สมาชิก
- (6) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการบัญชีและการเงินของสภาการเมืองแร่
- (7) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน
ค่าจ้าง และเงินบำเหน็จรางวัล พนักงานและลูกจ้าง รวมทั้งระเบียบ วินัย การลงโทษ และการร้องทุกข์ ของ
พนักงานและลูกจ้าง
- (8) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการสงเคราะห์พนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนครอบครัวของบุคคล
ดังกล่าว หรือผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นพนักงาน และลูกจ้าง
- (9) ออกระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องอื่นใดที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ของสภาการเมืองแร่
- (10) ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แจง และอำนวยความสะดวกแก่ สมาชิกในการประกอบ
อุตสาหกรรมเมืองแร่และธุรกิจเมืองแร่
- (11) เสนอแนะ ให้ความเห็น และให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการประกอบ
อุตสาหกรรมเมืองแร่และธุรกิจเมืองแร่

การกำหนดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับตาม (2) (3) (4) (5) (6) และ (9) ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุม
สภาการเมืองแร่ก่อน และการกำหนดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับตาม (2) (4) และ (5) เมื่อได้รับความ
เห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้วจึงให้ใช้บังคับได้

มาตรา 22 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการ มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน
กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็น องค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการซึ่ง
เป็นสมาชิกสามัญคนหนึ่งเป็นประธาน ในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือตามเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียง เท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออก
เสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้ามีการพิจารณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับ ตัวกรรมการผู้ใด กรรมการผู้นั้นมีสิทธิ
เข้าประชุมเพื่อชี้แจงในเรื่องนั้น แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง

มาตรา 23 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งเลขานุการการสภาการเมืองแร่ ขึ้นหนึ่งคนมีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา
26 และให้เลขานุการเป็น เลขานุการของคณะกรรมการและของที่ประชุมสภาการเมืองแร่ด้วย

เลขานุการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และเมื่อดำรงตำแหน่ง ครบวาระแล้วอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้
ให้เลขานุการ ได้รับเงินเดือนและประ โยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามที่ คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 24 เลขานุการต้องมีคุณสมบัติตาม (1) (2) และ (3) และ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (4) (5) (6) และ
(7) ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีความรู้เกี่ยวกับการอุตสาหกรรมเหมืองแร่หรือธุรกิจเหมืองแร่
- (3) สามารถทำงานให้แก่สภาการเหมืองแร่ได้เต็มเวลา
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (6) เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดหรือคำสั่งที่ชอด้วยกฎหมาย ให้จำคุกเว้นแต่ในความคิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ

- (7) เป็นข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมือง

มาตรา 25 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม มาตรา 23 เลขานุการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย

- (2) ลาออก

- (3) คณะกรรมการมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสองในสาม ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 24

มาตรา 26 เลขานุการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) บริหารกิจการของสภาการเหมืองแร่ และมีอำนาจบังคับบัญชา พนักงานและลูกจ้าง

- (2) รวบรวม ศึกษา และวิจัยข้อมูล สถิติ และกิจการอันเกี่ยวกับ อุตสาหกรรมเหมืองแร่และธุรกิจ

เหมืองแร่

- (3) เสนอแนะและปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการ ตาม มาตรา 21

ในการบริหารกิจการเลขานุการต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ

มาตรา 27 ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขานุการเป็น ผู้แทนของสภาการเหมืองแร่ และเพื่อการนี้เลขานุการจะมอบหมายเป็น หนังสือให้บุคคลใดปฏิบัติกิจการบางอย่างแทนก็ได้ ในเมื่อกิจการนั้นไม่ขัด ต่อระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดไว้

มาตรา 28 เมื่อตำแหน่งเลขานุการว่างลงหรือเลขานุการไม่อาจ ปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้ง กรรมการหรือพนักงานคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้ทำการแทนชั่วคราวได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ทำการแทนมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเลขานุการ

มาตรา 29 ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อ ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งของ สภาการเหมืองแร่ตามที่คณะกรรมการ มอบหมาย

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำ มาตรา 22 มาใช้บังคับโดย อนุโลม

ให้อนุกรรมการได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 30 ให้ประธานกรรมการและกรรมการได้รับประโยชน์ ตอบแทนตามที่ที่ประชุมสภาการเหมืองแร่กำหนด

หมวด 3 การดำเนินกิจการของสภาการเหมืองแร่

มาตรา 31 ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมสภาการเหมืองแร่ ปีละหนึ่งครั้ง การประชุมเช่นนี้เรียกว่า "ประชุมสามัญ"

การประชุมคราวอื่นนอกจากการประชุมตามวรรคหนึ่งเรียกว่า "ประชุมวิสามัญ"

มาตรา 32 เมื่อมีเหตุจำเป็นคณะกรรมการจะเรียกประชุมวิสามัญ เมื่อใดก็ได้

สมาชิกสามัญหรือสมาชิกสมทบ หรือสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบ จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในแปด ของจำนวนสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบรวมกัน จะทำหนังสือร้องขอต่อคณะกรรมการให้เรียกประชุมวิสามัญ ก็ได้ ในหนังสือ ร้องขอนั้นต้องระบุว่าประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

ในกรณีที่สมาชิกเป็นผู้ร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการเรียกประชุมวิสามัญ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ร้องขอ

มาตรา 33 ในการประชุมสภาการเหมืองแร่ ต้องมีสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบมาประชุมไม่น้อยกว่า หนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบรวมกัน จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือตามเสียงข้างมากของสมาชิกสามัญ และสมาชิกสมทบรวมกันซึ่งมา ประชุม

สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียง เพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 34 สมาชิกชั่วคราวมีสิทธิเข้าร่วมการประชุมสภาการเหมืองแร่ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา 35 ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานประจำปีแสดงผลงาน ของคณะกรรมการในปีที่ล่วงมา และคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายเสนอต่อที่ประชุมสามัญ พร้อมด้วยงบดุลและบัญชีรายได้รายจ่ายประจำปี ซึ่งมีผู้สอบบัญชีรับรองภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินและให้ส่งสำเนาเอกสาร ดังกล่าวไปยังรัฐมนตรีภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมสามัญรับรองแล้ว

มาตรา 36 ผู้สอบบัญชีตาม มาตรา 35 นั้น ให้ที่ประชุมสภาการเหมืองแร่ แต่งตั้งจากผู้สอบบัญชีรับ อนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี และต้องไม่เป็นกรรมการ เลขานุการ พนักงานหรือลูกจ้าง

ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุด บัญชี และเอกสารหลักฐาน ของสภาการเหมืองแร่ และขอคำชี้แจงจากกรรมการ เลขานุการ พนักงาน และลูกจ้างได้

ให้ผู้สอบบัญชีได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่ที่ประชุมสภาการเหมืองแร่ กำหนด

หมวด 4 การควบคุมของรัฐ

มาตรา 37 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) ควบคุมดูแลให้คณะกรรมการดำเนินการตาม มาตรา 35
- (2) สั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของสภาการเหมืองแร่
- (3) สั่งเป็นหนังสือให้กรรมการหรือเลขานุการชี้แจงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับกิจการของสภาการเหมืองแร่ และจะให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือรายงานการประชุมของคณะกรรมการด้วยก็ได้
- (4) สั่งเป็นหนังสือโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีให้สภาการเหมืองแร่ ยับยั้งหรือแก้ไขการกระทำใด ๆ ที่ปรากฏว่าขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือ มติของคณะรัฐมนตรี

มาตรา 38 เพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งของรัฐมนตรีตาม มาตรา 37 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไป ตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานใน สำนักงานของสภาการเหมืองแร่ได้ในระหว่างเวลาทำการ หรือให้บุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องชี้แจงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ร้องขอ

ในการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 39 ในการปฏิบัติตาม มาตรา 38 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับ บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรี กำหนด

มาตรา 40 เมื่อปรากฏว่าสถานการณ์เมืองแร่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของรัฐมนตรี ตาม มาตรา 37 หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ ของสถานการณ์เมืองแร่ หรือกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นภัยต่อระบบ เศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้รัฐมนตรีโดย อนุมัติของคณะรัฐมนตรี มี อำนาจสั่งให้กรรมการคนใดคนหนึ่งหรือทั้งหมดพ้นจากตำแหน่ง ในกรณี เช่นนี้ กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง ไม่มีสิทธิเป็นกรรมการอีก เว้นแต่ จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รัฐมนตรีมีคำสั่ง

มาตรา 41 ในกรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งให้กรรมการทั้งคณะ พ้นจาก ตำแหน่งตาม มาตรา 40 ให้รัฐมนตรี แต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกสามัญและ สมาชิกสมทบของสถานการณ์เมืองแร่ที่เหมาะสมตามจำนวนและอัตราส่วน ที่ กำหนดไว้ใน มาตรา 16 เป็นกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรี มีคำสั่งให้กรรมการทั้งคณะพ้นจาก ตำแหน่ง และให้คณะกรรมการที่ได้รับ แต่งตั้งใหม่เรียกประชุมสถานการณ์เมืองแร่ เพื่อเลือกตั้งกรรมการตาม มาตรา 16 ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ เมื่อเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่แล้ว ให้คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรี แต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง พ้นจากหน้าที่

หมวด 5 บทกำหนดโทษ

มาตรา 42 ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละ หนึ่งร้อยบาทจนกว่าจะเลิกใช้

มาตรา 43 ผู้ใดขัดขวางหรือ ไม่ชี้แจงหรือ ไม่อำนวยความสะดวก ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการ ตาม มาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินสองพันบาท

หมวด 6 บทเฉพาะกาล

มาตรา 44 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อำนวยการ องค์การเมืองแร่ในทะเล ผู้อำนวยการเมืองแร่ นายกสมาคมเมืองแร่ไทย นายกสมาคมอุตสาหกรรม เมืองแร่ นายกสมาคมเมืองแร่สยามนานาชาติ นายกสมาคมฟลูออไรท์ไทย นายกสมาคมเมืองแร่จังหวัด ระนอง และนายกสมาคมเมืองแร่ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นคณะกรรมการชั่วคราว ทำหน้าที่แทนสถานการณ์ เมืองแร่ และดำเนินการรับสมัครสมาชิกภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้คณะกรรมการชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง จัดให้มีการประชุมสมาชิก เพื่ออนุมัติข้อบังคับว่าด้วยการ เลือกตั้งคณะกรรมการตาม มาตรา 21 และ เลือกตั้งคณะกรรมการตาม มาตรา 16 และปฏิบัติกรอย่างอื่นเพียง เท่าที่ จำเป็นเพื่อปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติ นี้ใช้บังคับ และให้คณะกรรมการชั่วคราวดังกล่าว พ้นจากหน้าที่เมื่อคณะกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งเข้ารับหน้าที่

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้ามีเหตุจำเป็น และสมควร รัฐมนตรีจะขยายระยะเวลาให้ ก็ได้ การขยายระยะเวลา ดังกล่าว ให้ขยายได้ไม่เกินหนึ่งร้อยสี่สิบวัน

คณะกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งตามวรรคสอง ต้องจัดให้มีการประชุม คณะกรรมการภายในสิบห้าวันนับ แต่วันเข้ารับหน้าที่เพื่อแต่งตั้ง ประธานกรรมการตาม มาตรา 16 วรรคสอง และเลขานุการตาม มาตรา 23 และจัด ให้มีการประชุมสถานการณ์เมืองแร่ตาม มาตรา 31 วรรคหนึ่ง ภายใน สิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อ รับรองผลการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการชั่วคราว ตลอดจนพิจารณาแต่งตั้งผู้สอบบัญชีและเรื่องอื่น ๆ ที่

ประชุมพิจารณาเห็นสมควร

มาตรา 45 ให้ผู้ที่ใช้ชื่อที่เป็นภาษาไทยว่า "สภากรเหมืองแร่" หรืออักษรต่างประเทศที่แปลหรืออ่านว่า "สภากรเหมืองแร่" ซึ่งต้องห้ามตาม มาตรา 11 อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเลิกใช้ชื่อหรือคำอื่นใดดังกล่าวแล้วนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และใน ระหว่างเวลาดังกล่าวมิให้นำ มาตรา 42 มาใช้บังคับ

*หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากแร่เป็นทรัพยากรของชาติที่ใช้หมดแล้วจะไม่สามารถหาสิ่งอื่นใด มาทดแทนได้ และในปัจจุบันอุตสาหกรรมเหมืองแร่และธุรกิจเหมืองแร่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและรายได้ให้แก่ประเทศชาติมากขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่และ ธุรกิจเหมืองแร่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สมควร จัดตั้งสภากรเหมืองแร่ขึ้นทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และธุรกิจเหมืองแร่ ในการประสานนโยบายและการดำเนินงาน ระหว่างเอกชนกับรัฐ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

5.3 การบริหารจัดการในกลุ่ม

นอกจากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ทีมวิจัยและชาวบ้านในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัด กรมทรัพยากร อุตสาหกรรมจังหวัด ตำรวจภูธรอำเภอกันทรวิชัย ตลอดจนผู้ประกอบการเอง ได้ร่วมประชุมหาทางออกในการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้จากการประชุมหาแนวทางแก้ไข คือ เกิด “กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกันทรวิชัย” ขึ้น โดยในกลุ่ม ประกอบด้วยตัวแทนชาวบ้านหมู่ละ 2 คน รวมทั้งหมด 7 หมู่ จาก 4 หมู่บ้าน คือ บ้านโคกม้าหมู่ที่ 8 และ 15 บ้านหนองไร่ หมู่ที่ 7 บ้านโนนคือ หมู่ที่ 6 และ 14 และบ้านลุมพุก หมู่ที่ 5 และมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังมีองค์กรต่างๆ ที่ได้เข้าร่วมดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น

บทบาทหน้าที่ของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอำเภอกันทรวิชัย

1. ตรวจสอบและเฝ้าระวังการดำเนินการดัมเกลือ นอกช่วงเวลาที่กำหนด
2. ร่วมประชุมพิจารณากรณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบการดัมเกลือ
3. ตรวจสอบพิจารณาการตั้งอาคารประกอบการดัมเกลือ
4. ร่วมร่างกฎกติกา ข้อปฏิบัติในการประกอบการดัมเกลือ
5. ดำเนินการสำรวจตรวจสอบคุณภาพดิน และระดับความเข้มข้นของน้ำเกลือ โดยร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาค 10 (ขอนแก่น)

5.4 ข้อตกลง และผลการดำเนินการตามข้อตกลง

1. ข้อตกลงหลังจากที่ร่วมประชุมหาแนวทางการแก้ไข

- 1.1 ผู้ประกอบการดัมเกลือต้องควบคุมเกลือไม่ให้เกลบบนแล้วสูงเกินกว่าพื้นดิน เพราะที่ผ่านมา กองเกลบบนสูงมาก ทำให้ละอองฝุ่นปลิวไปใส่บ้านเรือนของชาวบ้าน
- 1.2 ผู้ประกอบการต้องยกคูคันที่กั้นน้ำล้างเกลือและล้างกระทะดัมให้สูงและหนา เพื่อที่จะกันไม่ให้ น้ำเกลือไหลลงสู่ที่นาของชาวบ้าน

1.3 สร้างที่เก็บตะกรันเกลือให้มีคิฉิด

1.4 สร้างที่กักเก็บน้ำเกลือดิบให้ดีและให้ปลอดภัยต่อที่นาของชาวบ้าน

1.5 ให้ดำเนินการดัมเกลือในช่วงระยะเวลาที่กำหนด กล่าวคือ สามารถดำเนินการได้ในระหว่างช่วง วันที่ 1 ตุลาคม – วันที่ 1 เมษายน ของทุกปี

1.6 ให้ผู้ประกอบการอำนวยความสะดวก หรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่มาตรวจสอบความเข้มข้นของเกลือในเขตพื้นที่ประกอบการ

2. ผลการดำเนินการตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลง

2.1 สภาพแวดล้อม

- หลังจากที่มีการปั่นคันคูให้สูงขึ้นนั้น ภาพที่เห็นคือ เริ่มมีหญ้าเกิดขึ้นตามที่นา และคันนาของชาวบ้าน ซึ่งเดิมนั้น ไม่มีหญ้าเพราะความเค็มของน้ำเกลือ
- ผลผลิตข้าวได้ผลดีกว่าตอนที่มปัญหา หรือในช่วงนั้นบางครั้งรอบครัวทำนาในพื้นที่ไม่ได้ ปัจจุบันก็เริ่มหันกลับมาปลูกและได้ผลผลิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม
- รสชาติของข้าวที่ปลูกในพื้นที่ร่อยกว่าเดิม ซึ่งในช่วงที่มีปัญหานั้นข้าวจะจืด
- ต้นข้าวไม่แดง เมล็ดข้าวสารไม่หัก และไม่ดำ
- น้ำในพื้นที่มีสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งจากเดิมนั้นน้ำใสจนมองเห็นพื้นที่ดินด้านล่าง ปัจจุบันน้ำเริ่มใสแดง เริ่มมีปลาอยู่อาศัย

2.2 สังคม

- เดิมที่มีปัญหาบางครั้งรอบครัวไม่ได้ทำนาต้องเช่าที่นาผู้อื่น ปัจจุบันสามารถทำนาในพื้นที่ของตนเองได้
- บางครอบครัวสมาชิกต้องไปรับจ้างนอกพื้นที่ ปัจจุบันได้กลับมาทำนาที่บ้านของตนเอง
- ชาวบ้านมีความสามัคคีเข้าใจกันมากขึ้น เพราะเป็นกลุ่มผู้ประสบปัญหาด้วยกัน และได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา และได้ช่วยกันเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวังการละเมิดกฏกติกาของผู้ประกอบการดัมเกลือ
- เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องให้ความเอาใจใส่มากขึ้นในส่วนของการตรวจตรา และการตรวจดูสภาพต่างๆในพื้นที่

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

จากเนื้อหาที่ได้กล่าวแล้ว ทั้งสภาพของพื้นที่ สภาพปัญหา ผลกระทบ และการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของชุมชน รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งทีมวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและกระบวนการวิจัยในช่วงที่ผ่านมา ข้อมูลสภาพพื้นที่ พบว่ามีหมู่บ้านใกล้เคียงที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบในอนาคต ซึ่งควรที่จะสร้างความเข้าใจกับหมู่บ้านเหล่านี้เพื่อให้เข้าร่วมในการแก้ไขพื้นที่พื้นที่ด้วย ด้านข้อมูลสภาพปัญหาและผลกระทบ พบว่า ต้องการการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการเพื่อสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นกับชุมชน และผลจากการดำเนินการศึกษาวิจัยนั้น ทีมวิจัยได้ร่วมกันสรุปผลที่ได้จากการวิจัย และผลที่ทีมวิจัยได้รับการการดำเนินการ ดังนี้

6.1 สรุปผลที่ได้จากการดำเนินการวิจัย

1. ผลกระทบต่อพื้นที่ทางการเกษตร

ทีมวิจัยแยกพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับความเสียหายและผลกระทบ โดยพิจารณาตามระดับความรุนแรงของผลกระทบ ออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.1 พื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้
- 1.2 พื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งยังสามารถทำนาได้แต่

ผลผลิตที่ได้จะได้น้อยบางส่วน

1.3 พื้นที่ทางการเกษตรที่เริ่มได้รับผลกระทบ ข้อมูลที่นำเสนอเป็นตัวเลขรวมของจำนวนพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด โดยไม่ได้แยกจำนวนพื้นที่ตามลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้น และความรุนแรงดังกล่าวก็ขาดการสร้างตัวชี้วัดว่าอย่างไรที่เรียกว่ารุนแรง อย่างไรก็ตามมีข้อมูลบอกว่าระยะห่างของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีระยะห่างจากพื้นที่ประกอบการ มากน้อยเท่าใด ซึ่งทีมวิจัยจะได้เสนอข้อมูลนี้กับชุมชนเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป

2. ผลกระทบต่อบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างทรุดตัว

สามารถแยกลักษณะของผลกระทบ ที่เกิดขึ้นได้ 8 ลักษณะ โดย พิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

- 2.1 บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างทรุดตัวลง
- 2.2 ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ
- 2.3 เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อน
- 2.4 สังกะสีจะขึ้นสนิมเร็วขึ้น
- 2.5 คราบเกลือขึ้นตามผนังบ้านและพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์
- 2.6 พื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์จะมีความชื้นสูง
- 2.7 บริเวณลานบ้านจะมีคราบเกลือขึ้นตามบริเวณผิวดิน
- 2.8 อื่น ๆ / เครื่อง ใช้ที่เป็นโลหะจะขึ้นสนิมเร็วขึ้น

การนำเสนอข้อมูลผลกระทบในด้านนี้ ยังไม่มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่า ผลกระทบดังกล่าวมีสาเหตุมาจากอะไร มีเพียงแต่การสันนิษฐานเบื้องต้นและการคาดคะเนของทีมนักวิจัยและคนในชุมชนเท่านั้น ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้น น่าจะมีสาเหตุมาจากการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ของโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือที่มีการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดินขึ้นมานานเป็น 10 ปี ซึ่งได้เปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้าที่จะมีการเข้ามาตั้งของ โรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตบริเวณป่าชาดหนาผลกระทบในลักษณะดังกล่าว ไม่เคยเกิดขึ้นในชุมชน แต่หลังการเข้ามาตั้งโรงงาน พื้นบ้านของชาวบ้านยุบตัวลงไปอย่างเห็น ได้ชัด และจากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการไหลของน้ำใต้ดิน ก็กล่าวในลักษณะเดียวกันว่าถ้ามีการสูบน้ำใต้ดินขึ้นมาในจำนวนมาก อาจทำให้น้ำใต้ดินไม่สามารถคืนตัวได้ มีผลทำให้บริเวณใต้พื้นดินเป็น โพร่ง และอาจเกิดการทรุดตัวของพื้นผิวดินได้ เนื่องจากรับน้ำหนักบริเวณผิวดินไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้มีการศึกษาหาสาเหตุที่แท้จริง ของผลกระทบที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร ทีมนักวิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยของชุมชนน่าจะมีข้อมูลเชิงวิชาการมารองรับ เพื่อให้ผลการวิจัยมีน้ำหนักมากขึ้น อย่างไรก็ตามการรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้อย่างชัดเจน และได้สร้างความเสียหายให้กับชุมชนจริง

3. ผลกระทบต่ออากาศ

กล่าวคือผลกระทบ เรื่องกลิ่นจากการประกอบกิจการของ โรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ ซึ่งข้อมูลที่เสนอได้จากการสอบถามคนในชุมชน และใช้การสังเกต/ทดลองร่วม คือทีมนักวิจัย ได้ทดลองสูดหายใจในรัศมีที่อยู่ห่างไกลจากพื้นที่ประกอบการ ประมาณ 1 กม. พบว่า รู้สึกหายใจไม่สะดวก คัดจมูก และรู้สึกแสบโพรงจมูก แต่ในกระบวนการศึกษาวิจัย ไม่ได้ใช้กระบวนการทางวิชาการมาพิสูจน์ข้อเท็จจริง ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้มีผลต่อสุขภาพร่างกายในระยะยาวอย่างไร

4. ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ

ซึ่งสามารถแยกประเภทลักษณะ ของแหล่งน้ำได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

4.1 แหล่งน้ำส่วนบุคคล

- สระน้ำ หรือบ่อน้ำ ที่อยู่ตามทุ่งนา ที่ชาวบ้านขุดไว้เพื่อการเกษตรกรรม

4.2 แหล่งน้ำสาธารณะที่คนในชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

- คลองส่งน้ำชลประทาน
- คลองน้ำธรรมชาติ (คลองน้ำใน โครงการอีสานเขียว)
- หนองหลุมหิน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ น้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ มีความเค็มเพิ่มมากขึ้น สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำมีจำนวนลดลงจากเดิม เนื่องจากทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้ทีมนักวิจัยเห็นว่าน่าจะได้มีการพิสูจน์ความเค็มหรือการซึมผ่านของน้ำซึ่งเป็นกระบวนการทางวิชาการร่วมด้วย

5. ผลกระทบต่อป่าไม้ และทำเลเลี้ยงสัตว์

ในด้านนี้พบว่า ป่าไม้บริเวณป่าชาดหนา นั้นได้หายไปจากป่าเพื่อสร้างสถานประกอบการของโรงงาน และสำหรับป่าที่มีอยู่ตามหัวไร่ปลายนาที่ลดเหลือน้อยมาก ดินไม้ส่วนใหญ่จะยืนตายทั้งคัน เนื่องจากทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ สำหรับผลกระทบที่มีต่อทำเลเลี้ยงสัตว์คือ หญ้าที่ใช้เลี้ยงสัตว์โค กระบือ ในบริเวณ รอบ โรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ และพื้นที่ใกล้เคียง แห้งตายและมีปริมาณลดลง ทำให้หญ้ามีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเดินทางไปหาจากที่อื่น ที่มีระยะทางห่างไกลออกไปอีก

6. ผลกระทบต่อสังคม

พบว่า การประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและตุน้ำเกลือ ส่งผลทำให้ วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไปจากเดิม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการพึ่งพาตนเองน้อยลง วิถีชีวิตการทำมาหากินเปลี่ยนไป ความมือคึดต่อกันสูงไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านกับผู้ประกอบการ หรือชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง แม้กระทั่งชาวบ้านด้วยกันเอง ก็มีมือคึดต่อกัน สาเหตุทั้งหมด ที่เกิดขึ้น มาจากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและตุน้ำเกลือ ที่ได้สร้างความเสียหายให้แก่คนในชุมชน จนหาทางออกไม่ได้เกิดความขัดแย้งกันเอง

7. ข้อมูล ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหา

พบว่า มีข้อเสนอแนะของชุมชนต่อการแก้ไขปัญหายู่ 6 ข้อ ซึ่งได้ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ และประมวลผลออกมา ซึ่งในช่วงที่เก็บข้อมูล ชาวบ้านส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น และยังไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นต่อการดำเนินการแก้ไขปัญห เพราะที่ผ่านมาไม่มีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นการศึกษาในลักษณะรูปแบบของงานวิจัย มาเสนอต่อชุมชน จึงมีผลทำให้ชาวบ้าน ขาดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร การให้ข้อเสนออาจอยู่บนพื้นฐานที่ยัง ไม่มีข้อมูล แต่ก็เป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งก็จะมีทั้งชาวบ้านที่อยากให้ปิดอย่างถาวรและชาวบ้านที่ต้องการให้มีการมีการประกอบการต่อ แต่ต้องมีการปรับปรุงโรงงานใหม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการ จัดเวทีเผยแพร่ข้อมูลผลการวิจัย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านได้ตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นต่อไป

8. การต่อสู้เคลื่อนไหวเรียกร้อง การแก้ไขปัญหของชาวบ้าน

พบว่า ที่ผ่านมามีองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้าน หนุนเสริมชาวบ้าน หรือคอยเป็นที่เสียงให้กับชาวบ้านมาโดยตลอด เนื่องจาก ชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่อง กฎหมาย พรบ. ที่เกี่ยวข้อง หรือระเบียบปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้เท่าทันสถานการณ์ ซึ่งสรุปกันว่าที่เสียงมีความจำเป็นต่อการเรียกร้องและจำเป็นต่อการทำงานวิจัย อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการศึกษา เรื่อง กฎหมาย พรบ. ที่เกี่ยวข้อง หรือระเบียบปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ รวมทั้ง ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการยกระดับความคิดให้กับชาวบ้าน และคิดอาวุธทางความคิดให้กับชาวบ้าน เพื่อใช้ในการผลักดันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การเรียกร้องเคลื่อนไหวในการแก้ไขปัญหของชาวบ้านที่ผ่านมา ชาวบ้านจะใช้วิธีการยื่นหนังสือกับหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง มาโดยตลอด ซึ่งจะมีวิธีการที่ไม่ค่อยหลากหลาย เนื่องจากส่วนหนึ่งชาวบ้านมีประสบการณ์ในการเรียกร้องต่อน้อย ซึ่งที่ผ่านมาก็มีชุมชนที่เคยประสบกับปัญหาและผลกระทบ ในลักษณะเดียวกันมาแล้ว และประสบผลสำเร็จกับการเรียกร้อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ชาวบ้าน ทั้ง 2 ชุมชน ได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการต่อสู้ร่วมกัน เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาปรับใช้กับ กรณี ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการประกอบการ ในเขตตำบลโคกพระ เพื่อให้การผลักดันในการแก้ไขปัญห ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการวางแผนของทีมวิจัยได้กำหนดที่จะจัดกิจกรรมนี้ในช่วงต่อไปของการวิจัย แต่ทีมวิจัยได้รับการติดต่อจากเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้าร่วมกับเวทีแล้ว 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2546 เป็นเวทีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบผู้เดือดร้อนจัด ที่ โรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมที่เป็นผู้เดือดร้อนจากทั่วประเทศมาแลกเปลี่ยน เสนอ

ปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิฯ รวมประมาณ 280 คน ซึ่งมีสภาพนายความเข้าร่วมประชุมด้วย การไปประชุมครั้งนั้นได้เสนอปัญหาให้กับที่ประชุม ซึ่งต่อมาคณะกรรมการสิทธิฯ ลงพื้นที่ในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2547 ที่ผ่านมา

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7-8 มีนาคม 2547 ที่ผ่านมา ที่อาศรมบ้านคอนแดง มีกลุ่มผู้เดือดร้อนจากที่ต่าง ๆ ในภาคอีสานมาคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ว่ามีปัญหาอย่างไร และช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหามาอย่างไร มีคนเข้าร่วมประมาณ 120 คน ในครั้งนี้ได้เพื่อนและได้แนวทางดี ๆ จากที่อื่น

9. ด้านกระบวนการวิจัย

ทีมวิจัยเห็นว่า การค้นหาข้อมูลหรือรวบรวมข้อมูล จะได้ข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ขาดการสร้างตัวชี้วัดความเสียหายและผลกระทบในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะขาดข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงวิชาการ ที่จะมาสนับสนุนงานวิจัยให้น่าเชื่อถือ ขั้นตอนการวิจัยในช่วงต่อไปจึงจะแสวงหาความร่วมมือกับนักวิชาการในท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม จากสถาบันการศึกษา โรงพยาบาล เข้ามาช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีส่วนร่วมให้ชาวบ้านได้รู้ข้อเท็จจริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้เห็นว่าการสร้างความเข้าใจกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นเพื่อที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหามาอย่างจริงจังต่อไป

6.2 ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย

1. ผลที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัย

จากการทำวิจัย นักวิจัยท้องถิ่นได้รับทักษะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ได้ประสบการณ์ในการทำงาน เช่น ชาวบ้านมีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น
- 1.2 ได้เรียนรู้กระบวนการ, วิธีการในการทำงานวิจัย เช่น ชาวบ้านได้มีการทำงานที่มีการวางแผนในการทำงานมากขึ้น และมีการคิดอะไรที่ครอบคลุมมากขึ้น
- 1.3 ได้รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงปัญหา ที่หลายมิติมากขึ้น เช่น ชาวบ้านได้มีการเชื่อมโยงปัญหา หนึ่ง ไปถึงนโยบายที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ว่าเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างไร
- 1.4 ได้เพิ่มทักษะในการเขียนมากขึ้น เช่น ชาวบ้านมีพัฒนาการในการเขียนเพิ่มมากขึ้น

1.5 ได้เพิ่มทักษะในการจับประเด็น เช่น ชาวบ้านมีการจับประเด็นที่เร็วขึ้น และเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น และชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6 ได้เพิ่มทักษะในการประสานงานกับส่วนต่าง ๆ เช่น ชาวบ้านมีการประสานงานที่ดีขึ้นมีความคล่องตัวมากขึ้น กล่าวที่จะประสานงานกับทุก ๆ หน่วยงานมากขึ้น

2. จากการทำวิจัย สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา หลังการดำเนินการ

2.1 ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น และได้แลกเปลี่ยนปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันคิดหาทางแก้ไขร่วมกับคนชุมชน เช่น มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนในประเด็นปัญหากันมากขึ้น และร่วมกันหาทางแก้ไข

2.2 ชาวบ้านกล้าที่ต่อสู้กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลมากขึ้น เช่น ชาวบ้านกล้าที่จะเจรจา หรือ ได้แจ้งข้อมูลที่ทางผู้ประกอบการอ้างแล้วไม่เป็นข้อเท็จจริง

3.3 ชาวบ้านได้เรียนรู้ ถึงประสบการณ์ที่ผิดพลาดในอดีต เช่น เรื่องที่ชาวบ้านไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูล ก่อนที่จะมีการ เชื้อนยินยอม ให้เข้ามา ประกอบการของโรงงาน

2.4 ชาวบ้านได้รู้ถึงนโยบายของรัฐ เช่น การที่รัฐไม่ได้มีการศึกษาผลกระทบที่จะ

เกิดขึ้น และเร่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นไป จนลืมการพัฒนาเรื่อง ของสังคม ให้
ควบคู่ขนานกันไป

2.5 ชาวบ้านได้ เรียนรู้วิธีการประสานงานกับส่วนต่าง ๆ เช่น บุคคลองค์กรหรือ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6 ชาวบ้าน ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เช่น การคิด
วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองว่ามีลักษณะและสาเหตุ ที่เกิดขึ้นอย่างไร

2.7 ทำให้ผู้ประกอบการ มีความตื่นตัวในการป้องกันมากขึ้น เช่น ผู้ประกอบการมี
การป้องกันในการกระบวนการผลิตมากขึ้น

2.8 ทำให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความตื่นตัวในการทำงานมากขึ้น เช่น
หน่วยงานของรัฐ ให้ความสนใจในปัญหามากขึ้น

2.9 ชาวบ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น เช่น ชาวบ้านมีการรวมตัวเรียกร้องและ
เคลื่อนไหวมากขึ้น

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. รายละเอียดในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม

ตามแผนงานกิจกรรมที่ได้นำเสนอแล้วนั้น เมื่อได้ดำเนินการวิจัยจริง ทีมวิจัยได้มีการดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

1. ประชุมสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยฯ
2. ประชุมทีมวิจัย วางแผนงาน การทำงาน ที่บ้านคอกม้า
3. เวทีทำความเข้าใจชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน / ทั้งหมด 3 ครั้ง
4. ประชุมวางแผนจัดทำแบบสัมภาษณ์การเก็บข้อมูลสภาพปัญหาและผลกระทบ (ที่บ้านหนองไร่)
2. จัดทำแบบสัมภาษณ์
3. เก็บข้อมูล
4. ประชุมรวบรวมข้อมูลมือสอง และเก็บข้อมูลสภาพทั่วไปเพิ่มเติม
5. อบรมนักวิจัย
6. ประชุมติดตามการเก็บข้อมูล (บ้านหนองไร่)
7. ประชุมปรับทีมงาน และปรับแบบสัมภาษณ์ (คอนแดง)
8. ประชุมติดตามข้อมูลและปรับวิธีการทำงาน
9. ประชุมติดตามการเก็บข้อมูลและ โสกัน วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (คอนแดง)
10. ประชุมจัดทำแบบวิเคราะห์ข้อมูล (บ้านคอกม้า)
11. วิเคราะห์ข้อมูล
12. รวบรวมข้อมูล วิธีการนำเสนอข้อมูล
13. นำเสนอผลการวิจัยระยะที่ 1

รายละเอียดของแต่ละกิจกรรมมีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ประชุมเตรียมทีม

วันที่ 25 กรกฎาคม 2546

สถานที่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจ ในโครงการวิจัย
2. เพื่อวางบทบาทหน้าที่ในทีม
3. เพื่อวางแผนปฏิบัติงาน

กลุ่มเป้าหมาย

- ทีมวิจัย 13 คน
- ที่ปรึกษา 2 คน
- นักศึกษาร่วมสังเกตการณ์ 2 คน
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ 1 คน

ขั้นตอนวิธีการ

1. ประธาน / นัคหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน ซึ่งประธานไปยังหัวหน้า โครงการวิจัย ๑ คือนายชมเชย สุรทิพย์ และก็ให้ประธานต่อไปยังนักวิจัยท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ประสานงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ประสานกับนักวิจัยภายในหมู่บ้านของตน เพื่อให้เข้าร่วมการประชุม

2. ดำเนินการประชุม โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ และทีมที่ปรึกษา ได้อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ว่าแต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ในการทำงานอย่างไร

3. ทีมวิจัยได้แบ่งบทบาทหน้าที่ ในการทำงานแต่ละฝ่าย โดย พิจารณาจาก ความสามารถและความเหมาะสมของทีมวิจัยและลักษณะของงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทีมวิจัย มีความเข้าใจในโครงการวิจัย ๑

2. ทีมวิจัยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานวิจัยอย่างชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดง บทบาทหน้าที่ของนักวิจัยแต่ละคน

ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่	ผู้รับผิดชอบ
1.หัวหน้าโครงการวิจัย ๑	- ประธานงาน	นายชมเชย สุรทิพย์
2.รองหัวหน้าโครงการวิจัย๑	- รักษาการแทน เมื่อหัวหน้า โครงการติดธุระและช่วยงานหัวหน้าโครงการวิจัย ๑	1. นายทองใบ จันทะเจียง 2. นายทวี จันทริมา 3. นายสำรอง เนื่องสมุทร
3. เลขานุการ	- บันทึกการประชุม , จัดเก็บเอกสาร , รับส่งหนังสือ	1. นางอมร วิชาติ
4. การเงิน	- จัดการบริหาร เรื่อง งบประมาณ, บัญชีการเบิก-จ่าย	1. นางสุภาพร ภูสิงค์ 2. นางทองปาน เหล่าขัติยะ
5. ประธานงาน	- ประธานทีมวิจัย, ประธานชาวบ้าน, ประธานผู้ที่จะเข้าร่วมการประชุม	1. นางดอกไม้ สารสี 2. นายทวี จันทริมา 3. นายทองสุข สารสี
6. งานเขียน	- รวบรวมเอกสารและเขียนรายงานวิจัย ๑	1. นายชมเชยสุรทิพย์ 2. นายทวี จันทริมา 3. นายสำรอง เนื่องสมุทร 4. นางอมร วิชาติ 5. นายทองสุข สารสี 6. นายทองใบ จันทะเจียง

กิจกรรมที่ 2 ประชุมเตรียมทีมวิจัย และวางแผนการทำงาน ในงานวิจัย ในระยะที่ 1

วันที่ 26 กรกฎาคม 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์ เพื่อวางแผนในการดำเนินงาน ในการทำงานวิจัย ระยะที่ 1

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 13 คน
- ที่ปรึกษา 2 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 14 คน
2. ดำเนินการประชุม เพื่อวางแผนในการดำเนินงานวิจัย ระยะที่ 1 โดยแผนงาน ที่ได้มีการร่วมกันวางในครั้งนี้ จะยึดเอาแผนงานเดิมที่เคยมีการวางไว้แล้ว
3. การวางแผนในการดำเนินงานในครั้งนี้ ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน ในการที่จะมีการลงไป พูดคุยและทำความเข้าใจ ในการดำเนินงานวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ทีมวิจัย มีการวางแผนในการดำเนินงานในงานวิจัย ระยะที่ 1

ผลการดำเนินงาน

1. มีแผนในการดำเนินงานวิจัย ระยะที่ 1 ซึ่งแผนในการดำเนินงาน ทีมวิจัย ได้ยึดเอาแผนงานเดิมที่มีการร่วมกันวางไว้แล้ว โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนใด ๆ
2. ทีมวิจัยได้มีการวางแผน ที่จะมีการลงไปทำความเข้าใจ เรื่องการดำเนินงานวิจัย กับชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านได้มีข้อสรุปร่วมกันว่า การทำความเข้าใจกับชาวบ้าน จะให้นักวิจัยแต่ละหมู่บ้าน ได้ลงไปพูดคุยกับชาวบ้านแต่ละครัวเรือน หรือพูดคุยสนทนากับกลุ่มต่าง ๆ ที่เขามีการจับกลุ่มคุยกัน โดยใช้การเข้าไปร่วมวง และค่อย ๆ พูดคุยแลกเปลี่ยน และพยายามพูดถึงเรื่องงานวิจัย ที่จะดำเนินการสอดคล้องแทรกเข้าไปด้วย และพยายามสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

กิจกรรมที่ 3 ประชุมประจำเดือน กรกฎาคม 2546 และวางแผนจัดทำแบบสัมภาษณ์

วันที่ 18 กรกฎาคม 2546 สถานที่ บ้านหนองไร่

วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปการทำงาน เดือนกรกฎาคม 2546 และวางแผนงาน ในเดือนสิงหาคม 2546

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 13 คน
- ที่ปรึกษา 2 คน
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ 2 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 14 คน
2. ให้นักวิจัยท้องถิ่น ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยน และสรุปการทำงานของ เดือนกรกฎาคม ที่ผ่านมามาได้ ทำกิจกรรมอะไรบ้าง และมีปัญหาอย่างไรในการทำงาน
3. ให้นักวิจัยท้องถิ่นแต่ละคน แสดงความคิดเห็น และเสนอประเด็นหัวข้อ เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นหัวข้อ ในแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลต่อไป
4. มีการวางแผนงานกิจกรรม ในเดือนสิงหาคม 2546 ที่จะทำต่อไป
5. สรุปการประชุม โดยพ่อบุญชย สุทธิพิศ มีการสรุปการทำงาน ในเดือนกรกฎาคม ที่ผ่านมามาได้ ทำกิจกรรมอะไรบ้าง และสรุปหัวข้อที่จะนำไปใช้ในแบบสอบถามต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีการสรุปการทำงานในเดือนกรกฎาคม 2546 และมีการวางแผนงานในเดือนต่อไป
2. ได้ประเด็นหัวข้อในการที่จะนำไปใช้เป็นแบบสอบถาม

ผลการดำเนินงาน

1. ได้สรุปการทำงานของเดือนกรกฎาคม 2546
2. ได้ประเด็นหัวข้อที่จะใช้เป็นโจทย์ ในแบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูล ซึ่งในแบบสอบถามก็จะมีหัวข้อ หรือโจทย์ใหญ่ ดังต่อไปนี้
 - ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของครอบครัว
 - ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาและผลกระทบต่อชุมชน
 - ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาจากโรงงานคัมเกลือและตบน้ำเกลือ
3. นักวิจัย ได้เข้าใจในแบบสอบถามและโจทย์แต่ละข้อว่าเป็นอย่างไร
4. ชาวบ้านได้รู้วิธีการที่จะได้ข้อมูลที่เหมาะสม คือ การใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ โดยให้นักวิจัยเป็นผู้ที่เป็นคนเป็นคนไปสัมภาษณ์ชาวบ้านและใช้การสังเกตร่วมด้วย

กิจกรรมที่ 4 เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 1

วันที่ 12 กรกฎาคม 2546 สถานที่ บ้านหนองไร่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัย
2. เพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

- ชาวบ้านและผู้นำชุมชนบ้านหนองไร่ 42 คน
- ทีมวิจัย 13 คน
- ที่ปรึกษา 5 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน ซึ่งการประสานก็จะประสานไปยังหัวหน้าโครงการวิจัย ๑ คือ นายชมเชย สุรพิทย์ และก็จะให้ประสานต่อไปยัง นักวิจัยท้องถิ่นที่มีหน้าที่ประสานงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ประสานกับนักวิจัยภายในหมู่บ้านของตนและประสานชาวบ้าน ที่จะเข้าร่วมเวทีของแต่ละหมู่บ้าน
 2. ดำเนินการประชุม เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ทีมที่ปรึกษา และหัวหน้าโครงการวิจัย ได้มีอธิบายถึงเรื่อง สภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดจาก การประกอบกิจการของโรงงานคัมเกลือและตบน้ำเกลือ และการแก้ไขปัญหา ไม่มีความคืบหน้าใด ๆ ซึ่งก็มีการเชื่อมโยงไปถึงว่า จากการประกอบกิจการที่ส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ด้าน และไม่ได้รับการแก้ไข ให้หมดไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็น ที่จะต้องมีการทำงานวิจัย ของนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการต่อรองกับรับหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และมีการพูดถึงกระบวนการทำงาน และแผนงานที่จะดำเนินการ เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบร่วมกันและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย ๑
 3. เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ และซักถามในประเด็นที่สงสัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชน
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ คนในชุมชนบ้านหนองไร่ มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการทำวิจัยและให้ความร่วมมือ ในการดำเนินงานวิจัย
- ผลการดำเนินงาน

1. คนในชุมชนบ้านหนองไร่ รู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นต้องทำงานวิจัย

2. คนในชุมชนบ้านหนองไธ้ ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา
3. คนในชุมชนบ้านหนองไธ้ ให้ความสนใจในการทำงานวิจัย
4. คนในชุมชนบ้านหนองไธ้ มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 5 เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 2

วันที่ 15 กรกฎาคม 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัย
2. เพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

- ชาวบ้านและผู้นำชุมชนบ้านคอกม้า 45 คน
- ทีมวิจัย 13 คน
- ที่ปรึกษา 2 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน ซึ่งการประสานก็จะประสานไปยังหัวหน้าโครงการวิจัย ๑ คือ นายชมเชย สุทธิพิศ และก็จะให้ประสานต่อไปยัง นักวิจัยท้องถิ่นที่มีหน้าที่ประสานงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ประสานกับนักวิจัยภายในหมู่บ้านของตน และประสานชาวบ้าน ที่จะเข้าร่วมเวทีของแต่ละหมู่บ้าน
2. ดำเนินการการประชุม เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ทีมที่ปรึกษา และหัวหน้าโครงการวิจัย ได้มีอธิบายถึง เรื่อง สภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดจาก การประกอบกิจการของโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ และการแก้ไขปัญหาไม่มีความคืบหน้าใด ๆ ซึ่งก็มีการเชื่อมโยง ไปถึงว่า จากการประกอบกิจการที่ส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ด้าน และไม่ได้รับการแก้ไข ให้หมดไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็น ที่จะต้องมีการทำงานวิจัย ของนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการต่อรองกับรับหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไข ปัญหาอย่างจริงจัง และมีการพูดถึงกระบวนการทำงาน และแผนงานที่จะดำเนินการ เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบร่วมกันและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย ๑

3. เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ และซักถามในประเด็นที่สงสัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คนในชุมชนบ้านคอกม้า มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการทำวิจัยและให้ความร่วมมือ ในการดำเนินงานวิจัย

ผลการดำเนินงาน

1. คนในชุมชนบ้านคอกม้า รู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นต้องทำงานวิจัย
2. คนในชุมชนบ้านคอกม้า ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา
3. คนในชุมชนบ้านคอกม้า ให้ความสนใจในการทำงานวิจัย
4. คนในชุมชนบ้านคอกม้า มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 6 เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 3

วันที่ 20 กรกฎาคม 2546 สถานที่ บ้านโนนค้อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัย
2. เพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

- ชาวบ้านและผู้นำชุมชนบ้าน โนนค้อ 46 คน
- ทีมวิจัย 13 คน
- ที่ปรึกษา 1 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน ซึ่งการประสานก็จะประสานไปยังหัวหน้าโครงการวิจัย ๑ คือ นายชมเชย สุรทิพย์ และก็จะให้ประสานต่อไปยัง นักวิจัยท้องถิ่นที่มีหน้าที่ประสานงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ประสานกับนักวิจัยภายในหมู่บ้านของตน และประสานชาวบ้าน ที่จะเข้าร่วมเวทีของแต่ละหมู่บ้าน

2. ดำเนินการการประชุม เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ทีมที่ปรึกษา และหัวหน้าโครงการวิจัย ได้มีอธิบายถึง เรื่อง สภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดจาก การประกอบกิจการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ และการแก้ไข ปัญหาไม่มีความคืบหน้าใด ๆ ซึ่งก็มีการเชื่อมโยงไปถึงว่า จากการประกอบกิจการที่ส่งผลกระทบต่อหลาย ๆ ด้าน และไม่ได้รับการแก้ไข ให้หมดไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็น ที่จะต้องมีการทำงานวิจัย ของนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการต่อรองกับรับหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไข ปัญหาอย่างจริงจัง และมีการพูดถึงกระบวนการทำงาน และแผนงานที่จะดำเนินการ เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบร่วมกันและมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย ๑

3. เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ และซักถามในประเด็นที่สงสัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการทำวิจัยและให้ความร่วมมือ ในการดำเนินงานวิจัย

ผลการดำเนินงาน

1. คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ รู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย
2. คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไข ปัญหา
3. คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ ให้ความสนใจในการทำงานวิจัย
4. คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย

กิจกรรมที่ 7 ประชุมวางแผน การจัดทำแบบสัมภาษณ์

วันที่ 19 กรกฎาคม 2546 สถานที่ บ้านหนองไร่

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้เป็นแบบสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมาย

- ทีมวิจัย 13 คน

- ที่ปรึกษา 1 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน และผู้ที่สนใจภายในหมู่บ้าน
2. ให้ทีมวิจัย ได้ร่วมกันจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยให้พิจารณาจากประเด็นหัวข้อ ที่ได้มีการระดมกันมาแล้วเป็นหลัก และร่วมกันย่อยประเด็นที่จะใช้ในแบบสัมภาษณ์
3. จัดทำรวบรวมเป็นเอกสาร ชุดสัมภาษณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ มีแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ และได้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างทีมวิจัยด้วยกัน และกับทีมที่ปรึกษา
2. มีชุดแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการดำเนินการเก็บข้อมูล งานวิจัย

กิจกรรมที่ 8 ประชุมวางแผน การเก็บข้อมูล

วันที่ 25 สิงหาคม 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์ เพื่อวางแผน / ค้นหาวิธีการให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับชุมชนและกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

- ทีมวิจัย 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสาน 1 คน
- ทีมที่ปรึกษา 4 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน และผู้ที่สนใจภายในหมู่บ้าน
2. ดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนงานในการเก็บข้อมูล โดยมีข้อสรุปว่า การที่จะได้ข้อมูลมาอย่างครบตามประเด็นที่ต้องการ จะให้นักวิจัยแต่ละหมู่บ้านดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยจะใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
3. นักวิจัย ๗ ทำความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งทีมที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสาน ได้ใช้วิธีการอธิบาย โจทย์แต่ละข้อ เพื่อให้นักวิจัย ๗ ได้เข้าใจร่วมกัน และเปิดโอกาสให้นักวิจัย ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยน ในประเด็นที่ไม่เข้าใจ เพื่อเวลาลงพื้นที่เก็บข้อมูล จะได้ไม่เกิดปัญหา และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้ประเด็นร่วมกันในการเก็บข้อมูล และมีแผนงานในการจัดเก็บข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้รูปแบบวิธีการ ที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการให้นักวิจัยแต่ละหมู่บ้าน ลงพื้นที่ดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง ซึ่งจะใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและใช้การสังเกตร่วมด้วย
2. ทีมวิจัยมีความเข้าใจในโจทย์หัวข้อ ที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์

กิจกรรมที่ 9 ดำเนินการเก็บข้อมูล

ดำเนินการช่วงเดือนสิงหาคม 2546

วิธีการ ให้ทีมวิจัยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ บ้านคอกม้า, บ้านหนองไร่, บ้านคอกม้า, นักวิจัยที่อาศัยหมู่บ้านใดก็อยู่กลุ่มหมู่บ้านนั้น และให้ดำเนินการเก็บข้อมูล หมู่บ้านของตน โดยให้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือ ช่วยในการเก็บข้อมูล ซึ่งการดำเนินการเก็บข้อมูล นักวิจัยแต่ละคนจะต้องเป็นคนดำเนินการเก็บข้อมูลเองและดำเนินการเก็บทุกครอบครัว โดยยึดโจทย์หัวข้อที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์ เป็นหลัก ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน และใช้การสังเกตร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

กิจกรรมที่ 10 ประชุมประจำเดือนสิงหาคม 2546

วันที่ 15 สิงหาคม 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปการทำงานในรอบเดือนที่ผ่านมา และวางแผนงานในเดือนต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 10 คน
- ทีมที่ปรึกษา 1 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสาน 1 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน และผู้ที่สนใจภายในหมู่บ้าน ซึ่งการประสานงาน ก็จะประสานไปยังหัวหน้าโครงการวิจัย คือ นายชมเชย สุทธิพงษ์ แล้วให้ประสานต่อไปแก่นักวิจัย ที่มีหน้าที่ประสานงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ประสานกับนักวิจัยภายในหมู่บ้านของตน เพื่อให้เข้าร่วมการประชุม

2. ดำเนินการประชุม โดยหัวหน้าโครงการวิจัย ๑ เป็นผู้ดำเนินรายการ ซึ่งมีการสรุป การทำงานในรอบเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ว่ามีการดำเนินการอะไรไปบ้าง และพบอุปสรรคอะไรบ้างในการทำงาน โดยภาพรวมก็จะพูดถึงสถานการณ์ ในการดำเนินงาน และสภาพปัญหาและผลกระทบที่มีความรุนแรงมากขึ้น

3. ให้ชาวบ้านได้ทดลองประเมินผล ที่เกิดขึ้น หลังการจัดเวที ทำความเข้าใจ กับชุมชนทั้งหมด 3 ครั้ง ว่าชาวบ้านมีความเข้าใจในงานวิจัยมากน้อยแค่ไหน โดยดูว่าชาวบ้านให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือมากน้อยแค่ไหน

4. มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

5. นักวิจัยท้องถิ่นได้วางแผนปฏิบัติงาน ในเดือนกันยายน 2546 ต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ มีการสรุปการดำเนินงานในเดือนที่ผ่านมา

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยท้องถิ่นได้มีการสรุปการทำงานในเดือนที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไรบ้าง โดยมีการประเมินผลจากการ จัดเวทีทำความเข้าใจ กับชุมชน ผลคือ ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ชาวบ้านมีความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และเห็นความสำคัญของการทำงานวิจัย ๑ เพื่อที่จะมาหนุนเสริมในการแก้ไขปัญหาต่อไป

2. นักวิจัยได้มีการวางแผนงานใน เดือนกันยายน ต่อไป

กิจกรรมที่ 11 ประชุมเตรียมทีมวิจัย ฯ และอบรม

วันที่ 22 – 23 กันยายน 2546 สถานที่ อ. เกษตรวิสัย จ. ร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจในโครงการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

1. นักวิจัย สภาพปัญหาผลกระทบ จากโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำ อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม จำนวน 18 คน
2. นักวิจัย กลุ่มลำนํ้าเสียว จำนวน 10 คน
3. นักวิจัย กลุ่มคนคี่ ศรีเตาป่า จำนวน 9 คน
4. นักวิจัย กลุ่มอีสานใต้ จำนวน 8 คน
5. นักวิจัย กลุ่มขยะหนองแสง จำนวน 5 คน
6. เจ้าหน้าที่ของ สสส. จำนวน 1 คน
7. นักวิจัย กลุ่มป่าโคกใหญ่ จำนวน 2 คน
8. นักวิจัย กลุ่มคอนหลี่ จำนวน 3 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. การดำเนินการประชุม อ. ทรงคุณ จันทกร และทีมเจ้าหน้าที่ node มหาสารคาม อธิบาย ทำความเข้าใจในการทำงาน ซึ่งก็จะมีเนื้อหาหลัก คือ การทำความเข้าใจในเรื่อง แนวคิด หลักการ และกระบวนการในการทำงานของนักวิจัยท้องถิ่น
3. ให้นักวิจัยท้องถิ่น แต่ละโครงการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัยว่ามีแนวทางกระบวนการในการทำงานอย่างไร
4. ให้แต่ละทีมงานวางแผนการทำงาน และฝึกปฏิบัติวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ทีมวิจัยท้องถิ่น มีความเข้าใจในโครงการวิจัย

ผลการดำเนินงาน

1. นักวิจัยท้องถิ่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ และกระบวนการในการทำงานวิจัย
2. นักวิจัยท้องถิ่น เกิดทักษะกระบวนการในการทำงานวิจัย คือ ทักษะในการใช้เครื่องมือในการทำรายงานวิจัย เช่น การสังเกต, การสัมภาษณ์, และการจดบันทึก, เป็นต้น
3. นักวิจัยท้องถิ่นเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่ 12 ประชุมติดตามการเก็บข้อมูล

วันที่ 11 กันยายน 2546 สถานที่ บ้านหนองไไร่

วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามความคืบหน้า ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
- ที่ปรึกษา 2 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน ซึ่งการประสานงานก็จะประสานไปหาหัวหน้าโครงการวิจัย คือนายชมเชย สุรทิพย์ และก็ให้ประสาน ต่อไปยังนักวิจัย ที่มีหน้าที่ประสานแต่ละหมู่บ้าน ประสานกับนักวิจัยภายในหมู่บ้านของตน เพื่อเข้าร่วมการประชุม

2. ดำเนินการประชุม โดยให้ทีมวิจัยได้มีการ รายงานความคืบหน้า ของการดำเนินการเก็บข้อมูล ว่าเป็นอย่างไร

3. สรุปการประชุม

ผลที่คาดว่าจะได้ มีการติดตาม การดำเนินงานการเก็บข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้มีการ รายงานความคืบหน้า ของการดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งการดำเนินการก็ค่อนข้างมีปัญหา ในทางปฏิบัติ เนื่องจากเวลานำแบบสัมภาษณ์ลงไปเก็บข้อมูล โจทย์ที่ได้ตั้งขึ้น คลุมเครือ ไม่ชัดเจน และผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ไม่ค่อยเข้าใจ ในแบบสัมภาษณ์ ประกอบกับ ทีมวิจัยเอง ก็ไม่ค่อยชัดในคำถามเช่นเดียวกัน จึงทำให้ตอบคำถามไม่ตรงประเด็น

2. ทีมวิจัยมีส่วนร่วม ในกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคในช่วงระหว่าง การดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 13 ประชุมปรับทีมงานและปรับแบบสัมภาษณ์

วันที่ 14 กันยายน 2546 สถานที่ อาศรมไทรบ้านคอนแดง

วัตถุประสงค์ เพื่อปรับทีมงานและปรับแบบสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
- ที่ปรึกษา 6 คน

ขั้นตอน/วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน

2. ดำเนินการประชุม โดยมีการแจ้ง เรื่อง ที่จะมีการดำเนินการ **ปรับเปลี่ยน เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงานคนใหม่** คือจาก นายผดุงเดช พิมพ์สารี เป็น นายพิเชษฐ ศรีสังวาลย์ ซึ่งก็ให้ทีมวิจัย ได้ปรึกษาหารือ และให้ทีมวิจัยได้มีการตัดสินใจว่าเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน

3. ทีมวิจัยได้ช่วยกันแลกเปลี่ยน เรื่องที่จะมีการปรับเปลี่ยนแบบสัมภาษณ์ใหม่เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีการพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน
2. มีการปรับเปลี่ยนแบบสัมภาษณ์ใหม่

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้ช่วยกันพิจารณาเรื่อง การปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงานคนใหม่ ซึ่งในที่ประชุม มีมติเห็นชอบ ในการปรับเปลี่ยนจาก นายผดุงเดช เป็น นายพิเชษฐ ศรีสังวาลย์

2. ทีมวิจัยได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ เรื่องการปรับเปลี่ยนแบบสัมภาษณ์ คือ มีการปรับเปลี่ยนในตัวโจทย์คำถาม หรือหัวข้อคำถามบางข้อ เนื่องจากใช้คำค่อนข้างยาก แต่ที่ปรับเปลี่ยนก็จะยึดประเด็นเดิมไว้ แต่จะใช้คำที่เข้าใจง่ายมากขึ้น

กิจกรรมที่ 14 ประชุมติดตามข้อมูลและปรับวิธีการทำงาน

วันที่ 16 กันยายน 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการเก็บข้อมูล
2. เพื่อปรับวิธีการทำงาน

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
- ที่ปรึกษา 4 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. ดำเนินการประชุม ซึ่งทีมวิจัยได้มีการรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการเก็บข้อมูล ว่าแบบสัมภาษณ์ ที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ สามารถใช้การได้จริงมากน้อยแค่ไหน และมีอุปสรรคในการดำเนินการในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ชุดที่มีการปรับปรุงขึ้นใหม่มากน้อยแค่ไหน
3. ระดมความคิดในเรื่อง การปรับเปลี่ยนการทำงานใหม่ ที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของทีมวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีการติดตาม ความคืบหน้า ในการดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย
2. มีการเปลี่ยนแปลง วิธีการทำงานใหม่ ที่มีความเหมาะสม กับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เป็นอยู่

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้ร่วมกันประเมินความคืบหน้า ในการดำเนินงานเก็บข้อมูล ซึ่งผลการดำเนินการ เก็บข้อมูลที่นำแบบสัมภาษณ์ชุดปรับปรุงลงไปใช้ สามารถใช้งานได้จริง ไม่มีปัญหาในการดำเนินการ ผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ และทีมวิจัยที่ดำเนินการเก็บข้อมูล สามารถใช้ได้จริง
2. การทำงานแบบเดิมที่นักวิจัยแต่ละหมู่บ้าน ต่างก็ดำเนินการเก็บข้อมูลหมู่บ้านของตน ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาล่าช้าพอสมควรเพราะนักวิจัยบางหมู่บ้านทำงานล่าช้า เนื่องจากติดภาระกิจส่วนตัว ดังนั้นจึงให้นักวิจัยคนอื่น ๆ ลงไปช่วยด้วย
3. ทีมวิจัยได้มีการร่วมกันคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และมีการร่วมทำงานเป็นทีมเป็นคณะอย่างกลมกลืน

กิจกรรมที่ 15 ประจำเดือนกันยายน 2546

วันที่ 18 กันยายน 2546 สถานที่ อาศรมไทรบ้านดอนแดง 59 หมู่ 2 ต. ศรีสุข อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม

วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปการทำงานในรอบเดือนสิงหาคม 2546 และวางแผนงานกิจกรรมในช่วงต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย

- นักวิจัย 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
- ที่ปรึกษา 2 คน

ขั้นตอน / วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. มีการสรุปการทำงานในเดือนกันยายน 2546 ว่าได้ดำเนินการทำกิจกรรม อะไร ไปบ้าง และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร โดยมีการระดมความคิด ของนักวิจัยแต่ละคน
3. ติดตามความคืบหน้า ในการดำเนินการเก็บข้อมูล
4. ทีมวิจัย ร่วมกันทดลองออกแบบชุดวิเคราะห์ข้อมูล ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลมาแล้ว
5. วางแผนงานกิจกรรม ในช่วงเดือนต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ทีมวิจัย ได้มีการสรุปการทำงาน ใน เดือนกันยายน 2546 และมีการวางแผนการดำเนินงาน ในช่วงต่อไป

ผลการดำเนินงาน

1. มีการสรุปงานในเดือนกันยายน 2546 ผลการประชุม พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือในการดำเนินการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ที่ดำเนินการเก็บโดยทีมวิจัยท้องถิ่นยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากมีข้อมูลบางชุดที่ดำเนินการเก็บมาแล้วแต่ ตอบแบบสัมภาษณ์ ไม่ครบตามโจทย์หัวข้อที่ทำขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้นักวิจัย ๓ ลงไปเก็บเพิ่มขึ้น เพื่อข้อมูลที่ได้มา จะได้สมบูรณ์ที่สุด
2. ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการทดลองจัดทำชุดวิเคราะห์ข้อมูล
3. มีการวางแผนงานในการดำเนินงาน ในช่วงต่อไป

กิจกรรมที่ 16 ประชุมจัดทำแบบวิเคราะห์ข้อมูล

วันที่ 3 ธันวาคม 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำแบบวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย ทีมวิจัย 10 คน ที่ปรึกษา 3 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ 2 คน

วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. ดำเนินการประชุม โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ได้ให้ทีมวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มา และหลังจากนั้นให้คู่มือที่โจทย์ หรือหัวข้อที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบหัวข้อย่อยที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์ ว่ามีที่ประเด็นย่อย และคู่มือที่ครอบคลุมถามว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้มีการออกแบบชุดวิเคราะห์ให้ได้คุณภาพในการใช้งานมากที่สุด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ มีชุดวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

1. มีชุดวิเคราะห์ข้อมูล ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลต่อไป
2. ทีมวิจัยมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ในการเสนอในการจัดทำชุดวิเคราะห์ข้อมูล

กิจกรรมที่ 17 สรุปวิเคราะห์ข้อมูล

ระหว่างช่วง เดือนธันวาคม 2546 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมสรุปวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

- ทีมวิจัย ๑ 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ ๑ 2 คน

ขั้นตอน/วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. ทีมวิจัย ๑ / เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน / เจ้าหน้าที่ศูนย์ / ได้ดำเนินการ ตรวจสอบข้อมูล ที่ได้ดำเนินการเก็บมา เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บมา ว่าครบสมบูรณ์มากน้อยแค่ไหน
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ทางทีมวิจัยจะใช้ชุดวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้มีการออกแบบขึ้นมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้มีการดำเนินการเก็บมา โดยวิธีการ จะให้นักวิจัยท้องถิ่น ช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน
4. ดำเนินการสรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ของทีมวิจัย ๑ ที่ได้ดำเนินการร่วมกัน และจัดทำเป็นเอกสารเพื่อที่จะได้รวบรวมไว้เป็นชุดข้อมูล ในการจัดทำรายงานผลการศึกษาวิจัย ๑ ต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้ชุดข้อมูลที่ได้ จากการวิเคราะห์

ผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้เรียนรู้ มีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ๑
2. นักวิจัย ๑ เกิดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์
3. มีเอกสารข้อมูล ที่ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลมาแล้ว และเอกสารข้อมูลดังกล่าวก็เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของนักวิจัยท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้จัดทำขึ้นมา เพื่อมาไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการประกอบกิจการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ

กิจกรรมที่ 18 เขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

ช่วงเดือนมกราคม 2547 สถานที่ บ้านคอกม้า

วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปการดำเนินการวิจัย ๑ ระยะที่ 1 และมีรายงานวิจัย ๑ เสนอต่อ สกว. ภาค

กลุ่มเป้าหมาย

- ทีมวิจัย ๑ 13 คน
- เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ ๑ 1 คน

ขั้นตอน/วิธีการ

1. ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. ดำเนินการประชุม โดยให้ทีมวิจัย ๑ ได้มีการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมมา ซึ่งหลังจาก มีการรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ก็ให้ทีมวิจัยได้ทดลอง ออกแบบชุดข้อมูล ที่จะทำเป็น

รายงานวิจัย ฯ โดยพิจารณาจาก วัตถุประสงค์ ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ ว่ามีความครอบคลุม หรือสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ มากน้อยแค่ไหน และ ช่วยกันวางแผน ดำเนินงานในงานวิจัย ฯ ระยะที่ 2

3.ดำเนินการ เขียนรายงานวิจัย ฯ ระยะที่ 1 โดยให้ทางทีมวิจัย ฯ ที่มีหน้าที่ในการเขียน เป็นตัวหลักในการดำเนินการ และเจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ คอยให้คำปรึกษาและแนะนำในการเขียนรายงานวิจัย ฯ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ทีมวิจัย ได้สรุปผลการดำเนินงานในช่วง ระยะที่ 1 และวางแผนงานในช่วงต่อไป คืองานวิจัย ฯ ระยะที่ 2

ผลการดำเนินงาน

1.ทีมวิจัย ได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการ สรุป การดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1 โดยนำข้อมูลวิจัยที่ได้รวบรวมมา จัดระบบข้อมูล เพื่อนำเสนอ และมีแผนงาน ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2

2. มีชุดเอกสาร รายงานวิจัย ฯ ระยะที่ 1 เพื่อนำเสนอต่อ สกว. ภาค / และต่อสาธารณะชน ต่อไป

กิจกรรมที่ 19 นำเสนอผลการวิจัย

วันที่ 14 มกราคม 2547 สถานที่ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ เพื่อนำผลการวิจัยเสนอต่อ สกว. ภาคและนักวิชาการเพื่อให้ข้อเสนอแนะ และแลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยอื่น

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัย 13 คน
2. เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน
3. ทีมที่ปรึกษา 1 คน
4. นายชองกิจการบริหารส่วนตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
5. เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ
6. ทีมวิจัย โครงการ การจัดการขยะตำบลหนองแสง อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม
7. นักวิชาการ
8. ประชาชนทั่วไปที่สนใจ

ขั้นตอนวิธีการ

- 1.ประสานงาน / นัดหมาย ทีมวิจัยทั้ง 13 คน
2. จัดเตรียมอุปกรณ์ ที่จะใช้ประกอบการนำเสนอรายงานวิจัย และอุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ

บ้านของตน เพื่อเข้าร่วมการนำเสนอรายงานวิจัย คือ

- 1) น้ำบริเวณที่อยู่บริเวณรอบโรงงาน
- 2) ข้าวเหนียวนึ่ง
- 3) คราบเกลือที่ขึ้นตามบริเวณพื้นที่ทางการเกษตร
- 4) นิทรรศการรูปภาพ
- 5) นิทรรศการเนื้อหาข้อมูลที่สำคัญ
- 6) สื่อคอมพิวเตอร์ (power point)
- 7) เอกสารประกอบรายงานวิจัย

3. ดำเนินการ รายงานผลการวิจัย โดยมีทีมวิจัย 3 คน และเจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน 1 คน เป็นผู้
ที่รายงานผลการวิจัย ซึ่งนักวิจัยที่เป็นผู้รายงานผลการวิจัยมีดังนี้คือ

- 1) นายชมเชย สุรทิพย์ หัวหน้าโครงการวิจัย ฯ
- 2) นายทองสุข สารศรี นักวิจัยบ้านโนนค้อ
- 3) นายสำรอง เมืองสุมาร นักวิจัยบ้านหนองไร่
- 4) นายพิเชษฐ ศรีสังวาลย์ เจ้าหน้าที่ข้อมูลและผู้ประสานงาน

เนื้อหาที่รายงานผลการวิจัย ดังนี้คือ

- หลักการและเหตุผลของการทำงาน โครงการวิจัย ฯ
- กระบวนการทำรายงานวิจัย ฯ
- ผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ฯ
- ผลการทำงานวิจัย ทีมวิจัยแต่ละคน และชุมชนได้อะไรบ้าง
- รายงานความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหา
- แผนงานวิจัยระยะที่ 2 ที่จะดำเนินการต่อไป

จากการงานผลการวิจัย ก็เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องการรายงานผลการวิจัย ได้ซักถามในประเด็นที่ยังไม่ค่อย
เข้าใจ และแสดงความคิดเห็นต่องานวิจัยชิ้นนี้ได้ เพื่อนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ นำไปพัฒนา รายงานวิจัยชิ้นนี้ให้
สมบูรณ์ที่สุด

ภาคผนวก ข. ภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 สภาพทั่วไปความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บริเวณรอบโรงงาน ฝั่งทางทิศตะวันออก

ภาพประกอบที่ 2 สภาพทั่วไปในพื้นที่การดัมเกลือ การปั้นตุ๊กดินที่ค้ำน้ำเกลือและเกลือบออกมาพื้นที่รอบนอกได้

ภาพประกอบที่ 3 กองขี้เถ้าแกลบดำที่มีความเค็มสูงกองในโรงงาน ซึ่งมีความสูงเกินระดับคันตุ๊กกัน

ภาพประกอบที่ 4 สภาพรอบบริเวณโรงงาน ฟังทางทิศตะวันออก ที่ใช้ในการเก็บน้ำเสียจากการประกอบการ

ภาพประกอบที่ 5 ต้นไม้ที่อยู่ภายในโรงงานแห้งตายเป็นจำนวนมาก

ภาพประกอบที่ 6 หนองหลุมหิน ที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 800 เมตรมีความเค็มสูง สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กตายเป็นจำนวนมาก ปลาขนาดใหญ่แทบไม่มีเหลืออยู่

ภาพประกอบที่ 7 บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะห่างจากโรงงานประมาณ 300 เมตร ที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้

ภาพประกอบที่ 8 สภาพซากพืชที่โดนความเค็มของเกลือก็ดกร่อน

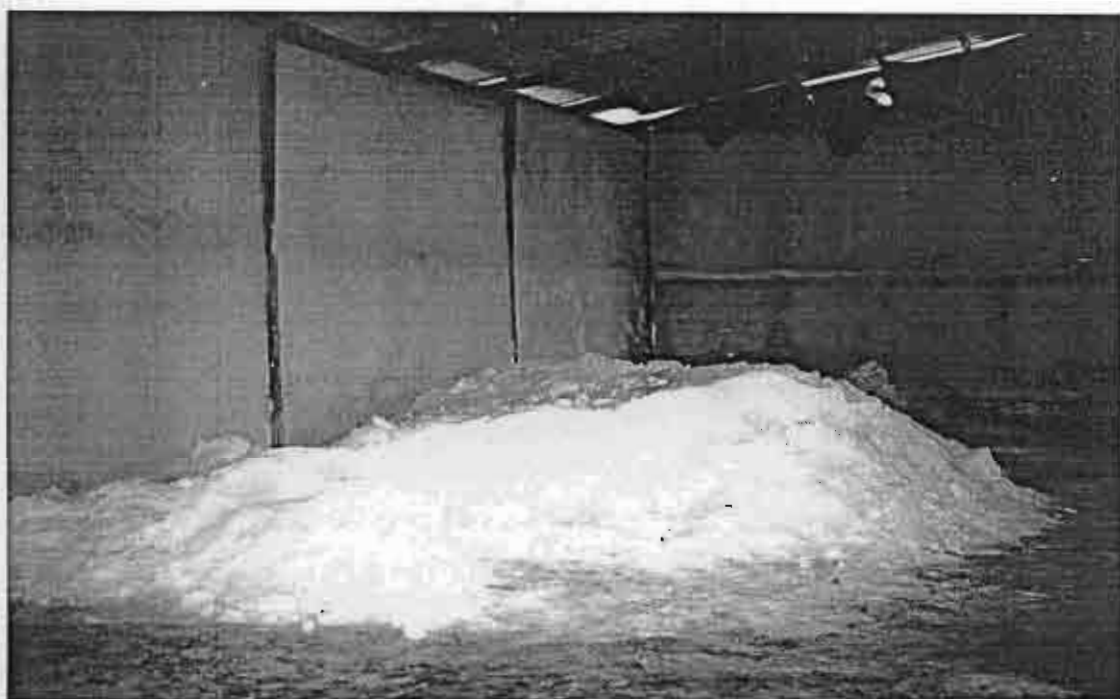
ภาพประกอบที่ 9 ตัวขนาดเล็ก เช่น ปูนา ที่อาศัยอยู่ตามบริเวณผิวดินแห้งตายเนื่องจากทนต่อความเค็มไม่ได้

ภาพประกอบที่ 10 เกลือที่ขึ้นอยู่ตามผิวดินบริเวณรอบโรงงาน

ภาพประกอบที่ 11 สระน้ำที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 800 เมตร จะมีความเค็มสูง

ภาพประกอบที่ 12 สภาพเกลือในพื้นที่โรงงานประกอบกร

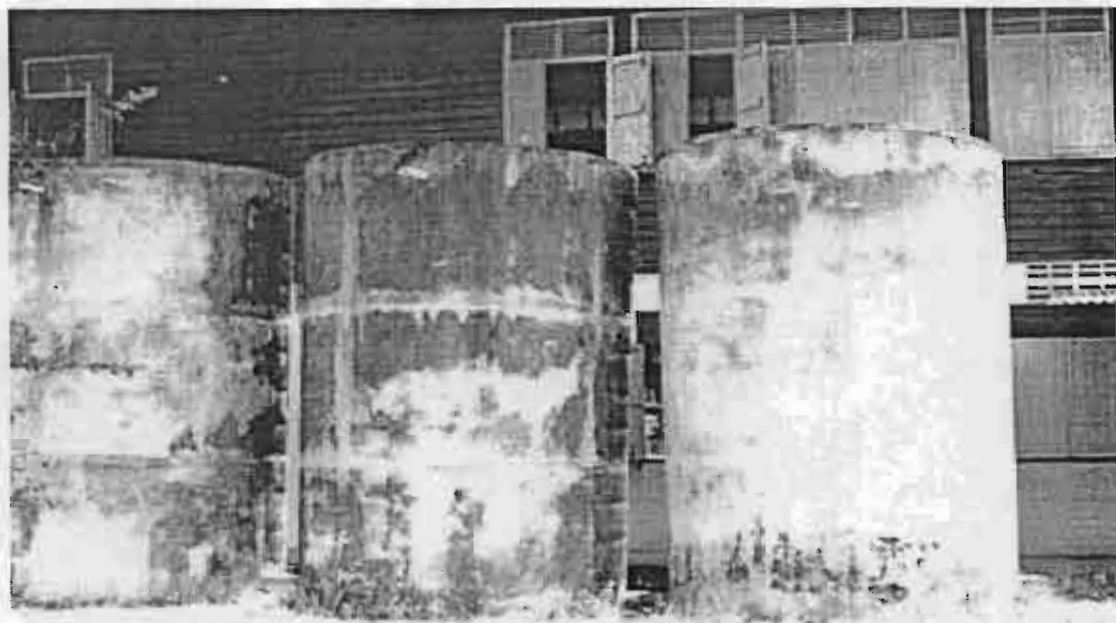
ภาพประกอบที่ 13 สภาพเกลือดิบในโรงงานที่ประกอบการ

ภาพประกอบที่ 14 สภาพผนังบ้านที่บ้านโนนค้อ เกิดการผุกร่อนจนทะลุ

ภาพประกอบที่ 15 สภาพผนังบ้านที่สุกร่อน บ้านหนองไร่

ภาพประกอบที่ 16 แท้งเก็บน้ำ โรงเรียนบ้านคอกม้า เอียงตัวเข้าหากันและโน้มเอียงเข้าหาอาคารเรียน

ภาพประกอบที่ 17 การแสดงออกของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบการดื่มเกลือ

ภาพประกอบที่ 18 การดำเนินกิจกรรมของทิมวิจัย การหาทางออกและข้อตกลงร่วมกันกับองค์กรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา

ภาพประกอบที่ 19 การนำเสนอผลการวิจัยในระยะที่ 1

ภาพประกอบที่ 20 สมาชิกทีมวิจัยโครงการ